

**TERRES, CULTIUS I
TOPONÍMIA A PATERNA:
ANÀLISI DEL CAPBREU DE 1734**

José Manuel Garrido Sancho

Aquesta obra ha obtingut l'accésit del Premi Ajuntament de Paterna-Universitat de València “Estudi monogràfic sobre un tema territorial de Paterna i/o de la comarca de l’Horta Nord” dels Premis Literaris LVI Jocs Florals de la Vila de Paterna.

Agost de 2023

A Mari Carmen, ma mare, *in memoriam*

Abreviatures

ADM: Arxiu de la Casa de Medinaceli.

ARCSCCV: Arxiu del Real Col·legi Seminari de Corpus Christi de València.

cfr: consultar

coord.: coordinador/a

d.: diner.

dir.: director/a.

et al: i altres.

l.: lliura.

llig: lligall

núm.: número.

op. cit.: *opere citato* (en l'obra citada).

pàg/pàgs.: pàgina/pàgines.

s.: sou.

v.: vegeu

vol.: volum.

Equivalències

1 sou = 12 diners.

1 lliura = 20 sous.

ÍNDEX

1. Introducció	5
2. Metodologia	6
3. Estat de la qüestió	8
4. Estructura del capbreu	11
5. Les imposicions	15
5.1. Censos en metàl·lic	16
5.2. Partició de fruits	19
5.3. El terç delme	20
5.4. Els altres drets del domini directe	21
6. Les terres	24
6.1. Unitats de superfície	24
6.2. Els cultius	27
6.3. Partides i conreus	29
6.4. Procedència dels emfiteutes	41
7. Toponímia	50
7.1. Toponímia rural	51
7.2. Toponímia urbana	65
8. Els emfiteutes: cases i terres	68
8.1 Distribució social	92
8.2 Estructura de la propietat	93
9. Altres finalitats del capbreu	94
10. Comparació dels resultats amb els capbreus de 1613 i 1667	95
11. Conclusions	96
12. Bibliografia	97
Annex. Documents	101

1. Introducció

L'any 1733 el duc de Medinaceli rebia l'autorització per a dur a terme els capbreus de les seues propietats en terres valencianes, els quals es van realitzar durant els anys següents. El capbreu que es va confeccionar a Paterna es va dur a terme entre 1734 i 1735 i es conserva en un llibre de l'Arxiu del Real Col·legi Seminari de Corpus Christi de València (ARCSCCV). En aquest s'arrepleguen totes les declaracions que feren els emfiteutes que posseïen cases o terres en el terme de la localitat. U per u passaren per davant del notari i dels representants del duc i assenyalaren on es trobaven els seus béns immobles, tant en el nucli urbà com en les diverses partides rurals. De l'anàlisi del llibre capbreu presentem un estudi que l'hem centrat en l'àmbit rural, aspecte que ens permés fer un recorregut sobre la distribució de la propietat emfítèutica, els conreus, la situació dels camps en la seua corresponent partida, a més de conèixer les condicions a les quals estaven subjectes aquest tipus de propietat.

Al llarg del treball exposarem diversos aspectes sobre la propietat emfítèutica, és a dir, aquella que forma part d'una altra. Els senyors eren els titulars del domini directe de les cases i terres que estaven subjectes a les seues imposicions. Mitjançant l'establiment dits senyors cedien el domini útil en emfiteusis, reservant-se la titularitat del domini directe. Els emfiteutes a canvi devien fer front a una sèrie de pagaments, en metàl·lic o en espècie, juntament amb el fet de reconèixer un seguit de condicions que quedaven sota el control senyorial. Així estaven obligats a observar i complir amb els drets senyorials de fadiga, Iluïsmo, i en alguns casos amb el de quinden, i els de capbrevació i comís.

L'anàlisi del capbreu ha possibilitat la confecció d'una sèrie de quadres que ens permet tractar i exposar les dades que ens ofereix. Totes les propietats declarades pels emfiteutes estaven ubicades als seus respectius carrers, en el cas de les cases, o en la partida corresponent en el cas dels camps. A partir de les dades que ens aporta el capbreu hem fet un estudi tant qualitatiu com quantitatiu. Així hem pogut recuperar una rica i variada toponímia del terme de Paterna, hem establert la distribució social de la terra, els percentatges d'ocupació del sòl segons el lloc de residència i els conreus que es practicaven en els àmbits de l'horta i el secà.

L'estudi està basat, a més del mateix llibre capbreu, en altres llibres de protocols que ens ajuden a matisar alguns aspectes. Hem d'assenyalar que tots els documents emprats

en aquest treball són inèdits. No obstant hem fet servir altres capbreus anteriors, ja publicats, per a fer un estudi comparatiu. Al final del treball exposem una selecció i transcripció de diversos documents emprats en el present estudi.

2. Metodologia

Per a l'elaboració del present estudi hem utilitzat bàsicament quatre llibres que es conserven a l'ARCSCCV, tots ells confeccionats pel notari Jaume Cloquell. El principal és el llibre capbreu en si mateix que porta la signatura 7.009, el qual es la base de partida per al nostre treball. Com a complement hem consultat el baldufari o índex dels declarants que constitueix un llibre a banda amb la signatura 27.777, i que porta per títol: *Este es el índice o baldufario de las escrituras de reconocimientos y cabreves pertenecientes al señor y dueño de la villa de Paterna, recibidos por Jayme Cloquell, escrivano de Valencia, y dispuesto como dentro se contiene.* Al llarg de les seues 13 pàgines estan apuntats tots els declarants amb la indicació del foli del llibre capbreu on quedava registrat el reconeixement. Aquest fet ens ha concedit la possibilitat de contrastar i verificar l'ordre de les declaracions i el nom i cognoms de tots i cadascú dels propietaris emfiteutes. Per aquest motiu sabem que el llibre del capbreu presenta unes mínimes deficiències per falta d'algunes fulles, que a banda de la portada i la primera fulla, són molt poques i que ens porta a suprir-les amb la consulta del llibre de protocols amb signatura 7.010, el qual arreplega els suplements de títols atorgats pel procurador del duc de Medinaceli el mateix dia que els emfiteutes feien les seues declaracions. Aquest llibre que porta com a títol: *Protocolo de escrituras públicas recibidas por mi, Jayme Cloquell, escrivano, en los años 1731 hasta el de 1737*, a més dels suplements de títols recull també les lloacions, establiments, concòrdies, renúncies i vendes realitzades entre abril de 1734 i febrer de 1735, és a dir, durant els dies en què es va fer el capbreu. Amb tot podem afirmar que les poques deficiències que presenta el capbreu s'han pogut resoldre. Hem d'assenyalar que tots els llibres esmentats del notari Jaume Cloquell són inèdits. També hem emprat altres dos documents, que com també els anteriors són inèdits, arreplegats pel notari Victoriano Barberà i conservats així mateix a l'ARCSCCV dins del protocol núm. 1.110. El primer d'ells exposa les despeses originades pel capbreu i també ens informa d'altres comeses que es dugueren a terme en paral·lel a la seuva confecció, com per exemple establir els límits entre el terme de Paterna i els respectius de les poblacions veïnes, mitjançant la construcció de

mollons. L’altre document estableix el preu i les condicions de l’arrendament dels drets de la vila de Paterna des de l’any 1736 fins al de 1739. Ambdós testimonis es poden consultar a l’Annex. Per a qüestions de caràcter general o específiques hem fet servir diversa bibliografia.

De cadascun dels reconeixements dels propietaris hem pogut extraure una sèrie de dades que ens han permet oferir uns resultats que exposem en aquest estudi. La quantitat d’informació que aporta un capbreu d’aquest tipus és prou variada. En el nostre cas ens centrarem a fer un repàs de les qüestions bàsiques, per a passar a presentar els resultats centrats en les propietats agrícoles, incidint en els tipus de cultius, la superfície conreada, la toponímia i el lloc de residència dels emfiteutes.

El capbreu està escrit en castellà i no s’allunya massa de l’actual. Respecte a les normes i criteris de transcripció i edició dels documents exposats a l’Annex, hem establert les següents:

1. Manteniment de l’ús incorrecte de les lletres (b per v, d per t, c per s, c per z...)
2. Com a norma general hem respectat l’ortografia a pesar que en alguns casos no compleix amb el castellà actual.
3. També hem conservat les alteracions i omissió de lletres
4. Hem separat les paraules que estaven unides a l’original i agrupat aquelles lletres que apareixien separades.
5. Desenvolupament de les abreviatures i separació de les paraules segons la llengua actual.
6. Ús de l’accentuació i signes de puntuació de la llengua actual.
7. Ús de les majúscules segons les normes actuals.
8. Eliminació de la doble consonant inicial.
9. Amb el punt volat s’indiquen les elisions que actualment no tenen representació gràfica.
10. La mancança d’alguna part del text o la no comprensió d’una paraula s’indica amb [...].
11. Les paraules restituïdes s’indiquen entre [].

12. Les paraules o frases escrites en llengua diferent a la principal del document van en cursiva.

13. La indicació d'un espai en blanc s'indica: (en blanc).

14. Els interlineats s'incorporen al text sense indicació.

Al llarg de l'estudi del capbreu i de l'exposició del present treball, hem adaptat els topònims i antropònims a la normativa actual de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Així el *Llano del Pozo* o el *barranco Atravesado* passen a ser el Pla del Pou i el barranc Travessat, per nomenar dos exemples, encara que l'única concessió al valencià és precisament en la toponímia, donant-se els casos d'alguns topònims que apareixen escrits en el capbreu tant en valencià com en castellà.

Pel que fa als antropònims cal dir que tots els noms dels declarants apareixen en castellà. Les imposicions fetes des dels Decrets de Nova Planta obligaven a escriure o traduir els noms en castellà, no obstant nosaltres hem optat per recuperar els noms reals, en valencià, dels protagonistes del capbreu.

3. Estat de la qüestió

El dia 30 de gener de 1733 el *Consejo de Castilla* donava potestat al duc de Medinaceli per a inventariar les seues propietats al ducat de Sogorb i marquesat de Dénia. Tots els plets que es pogueren originar passarien a l'Audiència de València, de forma que cap altra autoritat devia immiscir-se en l'elaboració dels capbreus, els quals quedaven en mans dels delegats senyoriais o, en el seu cas, en els jutges del rei. El duc adduïa que des de la confecció del darrer capbreu, a més de les conseqüències de la Guerra de Successió, havia minvat el control del domini directe de les seues propietats.

Hi ha diversos estudis sobre els capbreus locals derivats de la concessió de 1733. Gómez Benedito a partir de la consulta de l'Arxiu de Medinaceli (ADM), constatava la realització dels capbreus de La Pobla de Vallbona i Benaguasil (1733), marquesat de Dénia (1734-1737), la Vall d'Uixó i Fondeguita (1736-1737), Sogorb (1737) i Geldo (1740).¹ En cap moment nomena aquest autor el capbreu de 1734 de Paterna, objecte del

¹GÓMEZ BENEDITO, Vicente (2015). *Declive y liquidación de los dominios valencianos de la Casa de Medinaceli. La Crisis del Antiguo Régimen en los estados señoriales de Segorbe, Dénia y Aytona*. Castelló,

nostre estudi, la qual cosa ens du a plantejar-nos que no es conserva cap exemplar a l'ADM. El següent capbreu que va ordenar el duc de Medinaceli tingué lloc en 1758, però en aquest any Paterna ja no formava part de les possessions del duc, doncs aquest la va vendre en 1746 a Antonio de Pando y Bringas, el que seria el comte de Villapaterna.²

Tant el citat Gómez Benedito com Grau Escrihuela esmentaven també diversos capbreus duts a terme al llarg de la segona meitat del segle XVII en el ducat de Sogorb. El primer exposava que els dits capbreus s'havien confeccionat en Sogorb (1661-1662), Geldo (1662), la Vall d'Uixó i Fondeguita (1665), Paterna (1667) i Benaguasil(1693).³

És a dir, que en allò que respecta a Paterna, seguint els plantejaments d'aquests autors, després de 1667 no hi havia cap capbreu. Grau Escrihuela va estudiar el capbreu de 1667, del qual ens ofereix una sèrie de quadres estadístics, junt amb dades d'altre de 1614. No obstant, tal com ho especificava, el seu treball arribava fins a l'any 1733 amb l'anàlisi del capbreu de Benaguasil d'aquest mateix any.⁴

Una simple lectura del capbreu objecte del nostre estudi ens permet esbrinar que en Paterna hi hagué altre capbreu redactat entre 1704 i 1705. Molts propietaris declaraven que els seus immobles, ja foren cases o terres, havien estat capbrevats entre 1704 i 1705 davant del notari Roc Sala. Per citar alguns exemples:

Universitat Jaume I, tesi doctoral. GRAU ESCRIHUELA, Antoni (1993). *Señorío y propiedad en el País Valenciano. Los dominios de la Casa Ducal de Medinaceli.* 2 vol. Universitat de València, tesi doctoral. GRAU ESCRIHUELA, Antoni (1995). *Benaguasil durant l'antic règim. Notes per a un estudi històric (segles XVI-XVIII).* Ajuntament de Benaguasil. MAURI VICTÒRIA, Rafael (1990). Senyoria i propietat a Dénia durant la primera meitat del segle XVIII: el capbreu de 1734-37, *Aguaita*, núm. 4 (1990), pàgs. 5-20.

² GIMENO ROSELLÓ, María José (1994). La venta de la Villa de Paterna en el siglo XVIII. *Llibre de festes de Paterna*, 1994. GÓMEZ BENEDITO, Vicente (2017). Las reformas administrativas de la Casa de Medinaceli en sus dominios valencianos durante la segunda mitad del siglo XVIII. *Hispania*, vol. LXXVII, núm. 257, pàgs. 763-791.

³GÓMEZ BENEDITO, Vicente (2015). *Op. cit.* pàg. 381, notes al peu 683 i 685.

⁴GRAU ESCRIHUELA, Antoni (1995). *Benaguasil durant l'antic règim. Notes per a un estudi històric (segles XVI-XVIII).* Ajuntament de Benaguasil, pàgs. 66-79. Sobre el capbreu de 1613 cfr. GIMENO ROSELLÓ, María José (2001). L'expulsió dels moriscos a Paterna. *Alborgí*, núm. 4, Ajuntament de Paterna, pàgs. 53-62.

...cuya tierra poseía Antonio Llopis en virtud de los títulos expresos en el reconocimiento que hizo de ellas a favor de dicho excelentísimo señor duque por escritura ante Roque Sala, escribano en dos de diciembre de 1704...⁵

...cuyas tierras poseía el ya difunto Miguel Periz en virtud de los títulos del reconocimiento y cabreve a favor del duque ante Roque Sala en 25 de noviembre de 1704...⁶

...cuyos bienes posee en virtud de los títulos expresos en el reconocimiento y cabreve que de ellos hizo a favor del duque ante Roque Sala en 6 de noviembre de 1704...⁷

Per altra part el comte de Villapaterna, en un plet que tingué amb els seus vassalls de Paterna, exposava que s'havien fet una sèrie de capbreus a la localitat als anys 1667, 1704 i 1734, arreplegats respectivament pels notaris Melcior Morales, Roc Sala i Jaume Cloquell.⁸

El capbreu de Paterna de 1667, com ja hem indicat, va ser analitzat per Grau Escrihuela, respecte al de 1704 no s'ha trobat cap vestigi documental, la qual cosa ens fa pensar que no es troba a l'ADM, com podem assegurar que tampoc està a l'ARCSCCV, ja que del notari Roc Sala sols es conserva un llibre de protocols de l'any 1703. Malauradament, de moment i llevat que es conserve en algun arxiu, no tenim accés al capbreu esmentat de 1704.

Ara bé, hi ha una qüestió cabdal a l'hora d'estudiar el capbreu de 1734. Desconeuem si totes les terres i cases del terme estaven sota el domini directe del duc de Medinaceli. Si fem cas als encapçalamens de diversa documentació de l'època, el duc era senyor de totes les propietats del terme:

⁵ ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 17/05/1734.

⁶ ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 17/05/1734.

⁷ ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 18/05/1734.

⁸ ORGA, Josep y Tomás de (1782). *Adición a la defensa legal por el conde de Villa-Paterna, en el pleito que pende en grado de revista a instancia del concejo, justicia y terratenientes de dicha villa*. València, pàg. 20.

...don Nicolás Fernández de Córdova de la Cerda y Aragón, duque de Medinaceli y Segorbe, marqués de Priego y Denia, señor de la villa de Paterna mayor y directo de todas las casas y tierras de su territorio...⁹

Però si analitzem la *Adición a la defensa legal...*¹⁰ podem llegir que també totes les cases i terres estaven en emfiteusis, si bé:

Que havia diferentes casas y tierras essentas, aunque algunas de éstas contribuían en la partición... que se reducen a algunos pedazos de tierra en la partida del Franch, y Molino Arrocero, éste, y la masía nombrada de Feo con sus tierras, propia del marqués de Ràfol...

Però també, com exposarem més endavant, parlava d'unes terres pertanyents a Josep Ribera i a mossén Josep Povo, que estaven en plet pel pagament dels censos i la partició de fruits.

4. Estructura del capbreu

El llibre capbreu compta amb 681 fulles escrites a dues cares, el que fa un total de 1.362 pàgines. Les fulles estan numerades al marge superior de l'esquerra en el recte de cada una d'elles i comença amb la plana número 2. Els reconeixements dels emfiteutes es van escriure cronològicament, començant el primer apunt el dia 5 d'abril de 1734 i finalitzant amb l'última declaració que tingué lloc el 4 de febrer de l'any següent. Es constata que des del 22 de juny de 1734 fins al 5 de novembre del mateix any no es va fer ni es va recollir cap declaració. Els períodes emprats en la confecció del capbreu van ser:

...se han ocupado por dichos señor don Lorenzo Yvañez ciento treinta y ocho días, a saber es desde cinco de abril mil setecientos treinta y cuatro hasta veinte del mismo mes, desde seis de mayo hasta veinte y dos de junio siguiente; desde cinco de noviembre hasta veinte y cuatro de diciembre del mismo año; y desde doce de enero del presente

⁹ ARCSCCV, protocols Victoriano Barberá, núm. 9.849. 1729, gener, 31. València.

¹⁰ ORGA, Josep y Tomás de (1782). *Op cit.*, pàgs. 26-28.

año hasta quatro de febrero, y por mi dicho escrivano hasta diez del mismo para acabar de reglar las diligencias y todos los referidos día inclusive...¹¹

Cadascuna de les declaracions està individualitzat i comença amb l'apunt de *Reconocimiento de* seguit pel nom i lloc de residència del declarant. A continuació hi ha una introducció, en la qual es descrivia la justificació legal i les persones que estaven presents com a representants dels interessos del duc de Medinaceli. Després de la dita introducció, la qual es repeteix en tots i cadascun dels reconeixements, se cita el nom, cognom, ofici i procedència del declarant. Aquest, baix jurament, exposava oralment, una per una, totes les propietats que estaven subjectes al domini directe del duc. En la majoria dels casos el primer que es declarava era la casa, en cas de tindre alguna, seguit per les parcel·les de l'hora i després les del secà. El mateix declarant nomenava totes les imposicions, particions i condicions a les quals estaven subjectes els seus immobles i la data dels pagaments en metà·lic. A continuació s'establien els límits de les propietats, els quals venien definits pel nom i cognom dels propietaris veïns o per determinats accidents geogràfics, camins o séquies.

Segons els casos, bé de forma conjunta o per cadascun dels immobles, l'emfiteuta exposava els títols de propietat pels quals tenia dret a gaudir dels béns declarats. Cadascuna de les propietats, o un conjunt d'elles, anava acompañada per un historial que ens permet cercar la titularitat almenys des del capbreu de 1704, encara que hi ha propietats, no moltes, que reflecteixen els canvis de titulars des de l'expulsió dels moriscos. No és objecte d'aquest treball d'investigació quantificar els diversos mecanismes d'accés a la propietat emfitèutica, però sí que podem assenyalar les distinques modalitats: herència, dot, compravenda, intercanvi, establiment, o bé poden remetre al reconeixement anterior fet en el capbreu de 1704. Totes les modalitats de transmissió de la propietat fetes entre ambdós capbreus, el de 1704 i el de 1734, van acompanyades per les dades de l'escriptura corresponent, indicant la data, el lloc i el nom del notari que les va clooure.

Quan no es podia demostrar cap títol de propietat s'atorgava en el mateix moment el nomenat suplement de títols i s'apuntava en un llibre a banda, concretament al llibre que es conserva a l'ARCSCCV amb la signatura 7.010. Si bé en molts casos es tractava de terres o cases que no tenien el seu respectiu establiment i lloació del senyor, o del seu

¹¹ ARCSCCV, protocols Victoriano Barberà, nº 1.110. 1735, abril, 4. València.

representant, no constituïen en si mateix cap apropiació il·legal per part de l'emfiteuta; simplement aquest esperava l'ocasió per a legalitzar la seu situació, i el duc atorgava l'establiment doncs l'interessava tindre el control de totes les terres conreades, a més de traure el seu benefici en metàl·lic o en participació de fruits.

Era costum, abans de confeccionar qualsevol capbreu, citar als interessats mitjançant una ordre pública. Normalment es pregonava pels carrers del poble i es feien citacions a aquells emfiteutes que no vivien a la localitat. No hem trobat cap testimoni documental referent a Paterna en el que es convoque als propietaris. Sí que s'ha publicat un estudi sobre el capbreu de Dénia, realitzat entre 1734 i 1737, també ordenat pel duc de Medinaceli, en el que s'arreplega el mecanisme emprat per a citar als interessats:

El 25 de gener de 1734 es feia públic la crida per la qual tots els emfiteutes quedaven citats des de les 9 a les 12, i des de les 3 fins les 5, a casa del Marqués. El decomís dels béns era la pena per als no assistents. Durant els dies següents la crida es repetí pels pobles del marquesat, i els emfiteutes s'acolliren a les mateixes condicions. Però, cinc dies després, davant el retard d'aquests, calgué publicar una segona crida en què s'informava, amenaçant els emfiteutes, que tot aquell que es retardara correria ara amb les costes del reconeixement de les seues propietats.¹²

En el capbreu de Paterna de 1734 un total de 273 persones, a títol individual o bé mitjançant un representant, ja fora del mateix interessat o en nom d'una institució, passaren per davant del notari i dels procuradors senyoriais, declarant un total de 771 propietats immobles, de les quals 87 eren cases i 684 corresponien a parcel·les de terra. Dels 273 emfiteutes hi hagué 16 que sols declararen tindre casa i no terres, la resta, 257, o bé tenien terres o bé cases i camps.

Quadre 1. Procedència dels emfiteutes que sols declararen tindre casa

Lloc de residència	Nombre	Percentatge
Paterna	13	81,25
Moncada	1	6,25
Pobla de Vallbona	1	6,25
València	1	6,25

Elaboració pròpria. Font: capbreu de Paterna de 1734

¹²MAURI VICTÒRIA, Rafael (1990). *Op. cit.* pàg. 7.

Totes les cases s'ubicaven als seus respectius carrers i amb les parcel·les de terra s'indicava la seu qualitat, horta o secà, excepte en un cas en el qual es declarava terra rambla, el tipus de cultiu i la seu situació en la partida corresponent. En ambdós casos, cases i terres, es detallaven els seus límits, nomenant els propietaris veïns i en el seu cas algun element físic.

Una vegada finalitzat el reconeixement, i acceptat pel procurador senyorial, el notari escrivia l'auto i la notificació.¹³ En el primer es condemnava a l'emfiteuta a complir amb les particions de fruits, el pagament dels censos en metàl·lic, l'obligació d'observar el lluïsme, la fadiga i tots els drets pertanyents al duc, a més de l'exigència de reconèixer com a senyor directe al duc i als seus successors sempre que fora requerit. Aquest document va signat sempre per Lorenzo Merita, advocat i jutge de comissió per a les causes emfitèutiques del duc de Medinaceli, al que en alguns casos acompaña la signatura del notari Jaume Cloquell. Tot el procés documental finalitzava amb la notificació en la qual el notari exposava que havia notificat l'auto anterior a ambdues parts, es a dir, tant a Joan Baptista Ibáñez, apoderat del duc, com al declarant. En el cas que aparega signada la notificació sols ho estarà de la mà del notari.

La confecció del capbreu servia també perquè es poguera renunciar a alguna propietat. No era molt habitual però sí que hem trobat el cas de Josep Pons, llaurador de Beniferri, qui renunciava a 15 fanecades de terra inculta, part de 4 cafissades, que havia rebut per establiment en 1729 en la partida del Pla del Pou. Així sols continuava tenint el domini útil de 9 fanecades plantades de vinya. També el cas de Mateu Carsí, llaurador del Cabanyal, amb la renúncia, com a hereu de Josep Carsí, d'una cafissada de terra inculta en la partida del camí de Llíria. En aquests casos es deixava constància en el mateix capbreu, ja que aquells que renunciaven a determinades terres, reconeixien tindre altres. Quan el cas no era així, perquè el fet de renunciar implicava no tindre cap terra en el terme de Paterna i per tant no estava obligat a capbrevar, es constatava en un document a banda. El text quedava enregistrat en altre llibre de protocols on arreplegaven també els suplements de títols i els nous establiments. Sols es va donar un cas, el de Gregori Carreres, llaurador de Quart de Poblet, el qual:

¹³ V. annex, document 1.

...otorga que hase dimissión y dexación del dominio útil de dose cayzadas de tierra que posehe en el término de esta villa, de las quales las nueve anegadas están plantadas de algarrovos y olivos y las restantes inculta, en la partida nombrada del barranc Travessat, sujetas todas al dominio mayor y directo del excelentísimo señor duque de Medinaceli, como dueño de esta villa...

Per altra part el procurador aprofitava l'ocasió per a:

...para que se consolide el dominio útil con el mayor y directo y no obre efecto alguno el otorgante el establecimiento que de dicha tierra le otorgó el referido don Pedro Llacer...¹⁴

Si durant l'elaboració del capbreu es donava el cas que algun emfiteuta, que ja havia fet el reconeixement, ampliava o reduïa les seues possessions, declarava de nou altre dia. És el cas de Francesc Daroqui, de Benimàmet, qui va fer el seu primer reconeixement el dia 8 de juny. Posteriorment, el dia 18 del mateix mes, declarava que havia comprat a Josep Fillol tres cafissades de terra secà plantades de vinya en la partida del barranc Travessat.

S'ha considerat sempre el capbreu com a un element del domini senyorial, que ho és evidentment, però també hem de dir que tot capbreu portava per a l'emfiteuta una part positiva. En tots els casos quedava per escrit, i per tant fora de futures decisions arbitràries, les condicions i imposicions a les quals estaven subjectes les seues propietats. A més hem de tindre en compte que l'emfiteuta podia donar en herència o dot el domini útil, així com vendre'l, permutar o hipotecar.

5. Les imposicions

Tota propietat emfitèutica estava subjecta a diverses imposicions monetàries i en el cas dels camps també a la partició de fruits de la collita. Junt amb aquestes càrregues es donava també una altra anomenada del terç delme. Com a condicions genèriques de tota propietat d'aquest tipus el senyor, propietari del domini directe, es reservava una sèrie de prerrogatives com eren la fadiga, lluïsme, quindeni, capbreu i comís.

¹⁴ ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7.010, 13/05/1734.

5.1. Censos en metà·lic

Les propietats, tant urbanes com rústiques, estaven sotmeses al pagament d'una quantitat fixa en metà·lic. Aquest cànon estava molt devaluat, ja que els senyors a l'hora de fer els establiments, alguns concedits en l'edat mitjana, fixaven una imposició que no podia ser modificada. D'aquesta forma les propietats canviaven de mans al llarg dels anys sense que els censos en metà·lic variaren. Els nous establiments reflectien els mateixos censos de les parcel·les veïnes, i en el cas de les cases, com ara exposarem, estaven reglamentats des de l'Edat Mitjana.

Les imposicions a les quals estaven sotmeses les cases variaven, segons els casos, entre 5 o 10 sous. La diferència entre elles quedava ben definida quan Francesc Guillem, alcalde major, Dionís Brisa, alcalde ordinari, Pasqual Penya, regidor primer, Joan Alfonso, regidor segon, i Vicent Mascaros, regidor tercer, declaraven, en nom del Comú de la vila de Paterna:¹⁵

... excepto en los que tuvieren privilegio especial de excepción de estos derechos, y en las casas el derecho de sofra, en esta forma, que por cada casa de esta villa y su término no teniendo el poseedor de ella tierra huerta se le pagan cinco sueldos y teniéndola dies annuos, con luismo y fadiga y demás derechos de la emphytheusis...

Aquesta diferència amb el pagament del cens de les cases, està ja documentat almenys des de principis del segle XV. El dret de sofra, obligació de realitzar per part dels vassalls una sèrie de prestacions personals al senyor, s'havia redimit a canvi del pagament d'una contribució per casa.¹⁶ Les quantitats a pagar no havien variat en el segle XVIII, excepte si tenim en compte que al segle XV els que tenien casa i olleria pagaven 8 sous, però és clar que ja al Set-cents no quedaven terrisseries.

Ara bé, tal com exposaven els alcaldes i regidors de la vila, en el cas del pagament del dret de sofra de les cases hi havia una sèrie d'excepcions, sense cap indicació de les mateixes al llarg del capbreu. En un document de compravenda d'una casa datat en 1729, cinc anys abans de la confecció del capbreu, s'especificava que l'immoble estava subjecte a:

¹⁵ ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 29/01/1735.

¹⁶ CERVANTES PERIS, Francisco Javier (1993). *El Antiguo Patrimonio de María de Luna. Los fundamentos de una empresa feudal*. València, Universitat de València, tesi de llicenciatura, p. 95.

al censo de dies sueldos intitulado de sofra, pagadores cada un año en quinsse de agosto, bajo la exsepsión que de él gosan ser libres los sesagenarios, viudas, popilos y oficiales de la villa...¹⁷

No hem trobat cap altra referència a aquestes excepcions, però no obstant no modifiquen el dret de sofra en cas de no complir amb els requisits exposats.

En el reconeixement que feien les autoritats municipals també quedava constància del fet que el duc tenia com a pròpies les regalies del forn, tenda i piló de la carn, pel qual pagava la vila 15 lliures a l'any. També pertanyien al duc les muntanyes i herbes, encara que els veïns tenien l'ús d'elles per a pasturar els seus ramats. A més el duc exercia la jurisdicció civil i criminal, alta i baixa, mer i mixt imperi, i altres que s'expressaven en el *Real Privilegio y donación hecha por el rey don Alfonso III al serenísimo don infante don Enrique su hermano*. Així mateix, pagava la vila anualment 64 lliures, encara que la corporació deixava clar que no sabien els motius, per altra part, també afegien que el duc no tenia en el bovalar el domini de les herbes, tan sols fora d'ell, ja que en aquest són pròpies del comú de la vila.

Hem comptabilitzat en el nucli urbà un total de 87 cases, a més de tres patis, tres coves, una almàssera, junt a l'Abadia, i una barraca, aquesta última al costat del castell. El compte de Parcent declarava una casa en el carrer Nou o Camí dels Molins, sobre la qual indicava que abans estava fora de la vila amb el nom d'alqueria.¹⁸ Les cases podien tindre com a annex un corral i en dues d'elles es constata un graner. Un total de les 68 cases del nucli urbà, és a dir el 78%, estaven en mans de gent amb residència en Paterna, mentre que la resta es repartia entre veïns de València, amb 9 cases, de Manises, amb dues, i amb una sola casa eren una sèrie de residents a Faura, Cases de Bàrcena, Benimàmet, la Pobla de Vallbona, Moncada i Riba-roja de Túria. A l'àmbit rural hem documentat una casa de camp situada en la partida del Pla del Pou i una alqueria amb una barraca en la partida de la Penya, a més de la caseta de Ribera, el mas de Belluga, el mas de Feo, el mas de Josep Suay i el mas del Doctor Rey.

Respecte als patis el capbreu era ben concís. Els camps que es convertien en solars per a fer cases, passaven a pagar la quantitat estipulada per a les edificacions a partir de

¹⁷ARCSCCV, protocols de Vicent Alcañiz, núm. 7.641. 1729, juliol, 12. Paterna.

¹⁸ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaración dia 10/06/1734.

la seu construcció, mentrestant pagaria el cens corresponent a la terra. Com a tota norma hem localitzat una excepció, és el cas d'un pati en el qual hi havia una barraca:

...un patio eo solar en que hay fabricada una barraca cito en la presente villa junto al Castillo, sujeto al dominio mayor y directo de dicho muy ilustre y excelentísimo señor duque, al censo annuo de tres sueldos en el ínterim que no se fabrique casa en dicho patio, y fabricándose al derecho de sofra de cinco sueldos según práctica de esta villa pagadores en el día quinze de agosto con luismo, fadiga y demás derecho emphytéutico, que linda por delante con tierras de la herencia de Pasqual Ximeno, camino del Molino del Papel en medio, por espaldas con ruinas del Castillo...¹⁹

Quadre 2. Distribució dels propietaris de les cases al nucli urbà

Nombre de cases	Propietaris residents a Paterna	Propietaris forasters	Total
1	61	12	73
2	4	1	10
4		1	4
			87

Elaboració pròpria. Font: capbreu de Paterna de 1734

Per la seu part les parcel·les de terra presenten una varietat de censos en metà·lic molt diversificats. Les imposicions monetàries més altes es trobaven a l'horta i per contra les més baixes es donaven al secà. Hem d'assenyalar que la diferència ve donada per la lògica de les collites, en l'horta eren més altes, en condicions normals, mentre que al secà eren més baixes. Així i tot la major diversitat de censos monetaris es presenten en l'horta, sense distinció econòmica entre tafalles i fanecades. La majoria de les parcel·les estaven sotmeses al pagament de 9 diners per unitat de superfície, mentre que altres pagaven 6 diners, donant-se el cas d'algunes, un total de 14 parcel·les, carregades amb 11 diners per unitat de superfície. Per contra algunes parcel·les de la partida de la Corrucosa pagaven 4 o 5 diners per tafulla o fanecada, mentre que en la mateixa partida trobem altres amb gravàmens de 9 i 11 diners.

Al secà els censos en metà·lic eren prou més baixos que a l'horta. La quantitat més habitual era la de 6 diners per cafissada, tenint en compte que una cafissada són 6 fanecades, suposava pagar 1 diner per fanecada, quantitat evidentment més baixa a la

¹⁹ ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7.009, declaració dia 13/11/1734.

que es pagava per la mateixa superfície en l'horta. No obstant en algunes parcel·les del secà es pagaven 2 o 4 diners per cafissada.

Sols hi ha un cas, el d'una era, en el que el cens es pagava en espècie. De les 6 eres declarades tan sols consta la imposició en dues d'elles, una amb un cens d'1 diner i l'altra amb 5 sous, mentre que la del cens en espècie devia lliurar una barcella de forment anualment.²⁰ Totes les imposicions en metàl·lic de tots els immobles es devien pagar anualment el dia 15 d'agost, excepte el gremi de Paraires que en la seu declaració feia constar que pagava el dia de sant Joan de juny i el clergat de sant Martí de València que pagava el dia 30 de novembre de cada any.

5.2. Les particions de fruits

A banda dels censos en metàl·lic els camps estaven gravats amb un cànon en espècie, el qual es materialitzava amb la partició de fruits. A diferència del primer, el cens en metàl·lic, aquesta imposició no estava devaluada sinó que el seu benefici depenia cada any de la qualitat de les collites. El senyor, o en el seu cas els arrendadors dels drets senyoriais, obtenien un dels ingressos més beneficiosos. Amb tot l'èxit de les rendes obtingudes en la partició de fruits depenia d'un control exhaustiu per part dels delegats senyoriais o dels arrendadors, però també estava subordinat a la productivitat agrària. En anys de males collites evidentment les rendes aconseguides en la partició eren menors. Un altre factor a tindre en compte és que com major fora la superfície cultivada, més alts podien ser els ingressos de la renda per la partició de fruits. Amb aquesta premissa no és estrany que aquelles terres que es declaraven, durant l'elaboració del capbreu, sense tindre cap títol de propietat eren objecte el mateix dia d'un nou establiment o suplement de títols.

Com a norma general les collites de l'horta havien de partir a una novena part, mentre que les del secà partien a una desena part. Ara bé, no totes les collites estaven obligades a fer tal partició. Com s'exposa al mateix capbreu el comte de Parcent declarava que:

²⁰ 1 barcella=4 almuds=16,75 litres

... y con la partición de frutos de la novena parte de los granos tan solamente, sin perjuicio del derecho llamado del quinto que se paga al común de esta villa, respecto de la huerta y el secano a la dècima parte de partición de frutos en los granos solamente también sin entenderse los que producen los arboles como son algarrobos, viña y olivos.²¹

Per la seu banda Gregori Riera i Agulló, prevere de Burjassot, especificava que les 10 cafissades que tenia en el secà estaven subjectes:

...a la partición de frutos de la dècima parte en los granos tan solamente però no en vino, aceite ni algarrobas según costumbre.²²

Ambdues declaracions coincideixen en el fet que la partició de fruits tan sols afectava els grans, és a dir a les collites dels cereals, quedant exemptes les demés produccions agrícoles. Aquest fet té el seu origen a la concessió que feu el duc de Sogorb l'any 1640, per la qual concedia la reducció de la cinquena part a la novena *de trigo, arroz y demás granos.*²³

Al segle XV i fins a la concessió ja esmentada, la partició de fruits era d'un cinqué dels cereals de l'horta, del farratge que es comercialitzava i del lli, mentre que els cereals del secà partien a una novena part.²⁴

La partició obtenia més rendiments en l'àrea irrigada, mentre que al secà les collites eren més fràgils pues depenien en major grau de les pluges anuals.

5.3. El terç delme

Totes les parcel·les agrícoles estaven gravades, a més del cànon en metà·lic i en espècie, amb el terç delme. Encara que en les tres primeres declaracions no consta aquest concepte, sí que apareix especificat en totes les altres.

²¹ ARCSACV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 10/06/1734.

²² ARCSACV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 20/12/1734.

²³ El document, datat el 15 de juliol de 1640, es pot consultar en GRAU ESCRIBUELA, Antoni (1995). *Op. cit.* pàgs. 110-115.

²⁴ CERVANTES PERIS, Francisco Javier (1998). *Renta, finanzas y crédito censal. Los orígenes del ducado de Segorbe (1372-1478).* 2 vol. Universitat de València, tesi doctoral, vol. I, pàg. 256.

Els delmes del regne de València van ser reglamentats per Jaume I en el títol 24 del Fur primer i estigueren vigents fins a l'any 1837. Estaven dividits en tres parts, una part es destinava al manteniment del clergat secular, altra era per a la dotació d'esglésies i la tercera es quedava en mans de l'erari regi. És precisament aquesta última porció la que rebia el nom de terç delme, el qual al llarg dels segles va ser transferit als senyors feudals bé per compra, donació o usuriació.²⁵ El capbreu no especifica la quantitat però diversos estudis estipulen que estava al voltant d'una quarta part del total del delme.²⁶ Com també en la partició de fruits, el benefici de la part de la collita que corresponia al terç delme depenia del volum de la pròpia collita i dels preus del mercat.

5.4. Els altres drets del domini directe

L'establiment de les cases i terres constituïa el contracte emfitèutic, generalment fet davant d'un notari i lloat pel procurador senyorial. A més de les imposicions assenyalades en els apartats anteriors, hi havia altres drets pertanyents al senyor com a titular del domini directe: fadiga, lluïsme, i en alguns casos el dret de quinden, i els de comís i capbreu.

La fadiga era el dret de preferència que tenia el posseïdor del domini directe quan el domini útil es ficava en venda. L'emfiteuta devia comunicar al senyor la venda, permuta, hipoteca o pagament d'un deute, mitjançant l'entrega de l'immoble, almenys 30 dies abans de l'acte jurídic. En aquests casos el senyor podia oferir la mateixa quantitat que qualsevol altre comprador i tornar a unir de nou el domini directe i útil en cas de fer-se efectiva la compra per part del primer.

El lluïsme era sens dubte la part que millor conservava el caràcter senyorial de l'emfiteusi. Qualsevol venda, permuta o hipoteca del domini útil estava subjecte al pagament al senyor d'un percentatge del valor. La quantitat a pagar quedava patent en un establiment de 1732:

²⁵ GIL OLCINA, Antonio (2012). *Singularidades del régimen señorial valenciano. Expansión, declive y extinción de la señoría directa*. Universitat d'Alacant, pàgs. 86-88.

²⁶ TORRÓ GIL, Lluís (2020). La producció agraria al País Valencià durant l'Edat Moderna. Aproximació al seu estudi a partir dels delmes. En CATALÁN MARTÍNEZ, Elena (et alii) (eds). *El delme com a font per a la Història Rural*. Universitat de Girona, pàg. 97.

... no puedan directa ni indirectamente empeñar ni vender las referidas tierras y era sin expreso consentimiento y licencia del señor de dicha villa y sin expresar dicha señoría directa, y pagar dos sueldos por cada veinte sueldos de la cantidad en que se vendieren por luismo según praxis, y en caso de ejecutar lo contrario sea nulo y de ningún valor ni efecto el contrato y pueda dicho muy ilustre y excelentísimo señor duque conceder la fadiga a la persona que le pareciere...²⁷

Hem de tindre en compte que aquesta imposició era la més gravosa, ja que l'emfiteuta havia fet valdre la seu propietat amb els seus diners i el seu temps. També cal assenyalar que el lluïsme era una part substancial dels ingressos senyoriais, o dels arrendadors, i que en bona part depenia del mercat immobiliari.

Tots els immobles que pertanyien a diverses institucions religioses pagaven el quindeni. Aquest corresponia a una quantitat que s'imposava sobre les propietats que estaven en mans mortes, és a dir, aquelles que no es podien vendre, per tant, no originaven cap lluïsme. El quindeni o període de 15 anys es podia pagar anualment de forma prorratejada o bé de cop i la quantia s'establia mitjançant una concòrdia amb el duc. El representant del clergat de l'església de Sant Martí de València exposava, a continuació d'inventariar tots els béns que posseïa com a administrador dels béns d'Isabel Joana Jiménez:

Los cuales bienes están sujetos al derecho de quindenio que según zertificado firmado de ilustre Miguel Espinós, presbítero, archivero de dicho reverendo clero y sellado con el sello de dicha parroquial iglesia de San Martín en el día de hayer, están pagados setenta y cuatro libras y ocho sueldos a Pasqual Ximeno, arrendador que fue de los derechos dominicales de esta villa, por los dos que vencieron el uno en quinze de agosto mil setecientos y ocho y el otro en igual dia del año passado mil setecientos veinte y tres.

En aquest cas el cens en metà·lic es pagava cada 15 anys, no obstant altres institucions religioses havien arribat a un acord amb el duc i pagaven el quindeni per prorrates anuals. És el cas del retor de la vila de Paterna, Vicent Oltra, qui va fer dos reconeixements. Per una banda, com a administrador dels béns de diferents administracions fundades per a diverses celebracions, pagava 78 lliures i 15 sous, mitjançant prorrates anuals de 5 lliures i 5 sous, pagadores el dia en què es pagaven els

²⁷ ARCSCCV, protocols Victoriano Barberà, núm. 9.853, 1732, març, 30. València.

altres censos.²⁸ Per altra part, com a administrador de la parròquia de sant Pere de Paterna, declarava una sèrie de béns que estaven subjectes al dret de quinden de 60 lliures, pagadors per prorrates de 4 lliures anuals que es feien efectives el mateix dia que tots els altres censos emfitèutics, és a dir, el dia 15 d'agost.

Quadre 3. Quantia dels quindenis

Institució	Quantia	Prorrata anual
Magíster de la Seu		4 l, 6 s, 8 d
Sant Joan del Mercat ²⁹		
Sant Martí, església de		
Administracions fundades de Paterna	78 l, 15 s	5 l, 5 s
Sant Pere, parròquia de	60 l	4 l
Administració d'Isabel Joana Jiménez ³⁰	74 l, 8 s	

Elaboració pròpia. Font: capbreu de Paterna de 1734

El representant de l'església de Sant Martí de València respecte al quinden dels immobles propis afirmava *que a su tiempo le responderá como deve*, però en l'auto que acompañava a la seu declaració el delegat senyorial especificava que:

... y por razón de quindenio la décima parte del valor de ella (es referia al conjunt de les propietats) en cada quinze años, empesando el primer quindenio desde el día en que entró el dominio útil de dichas tierras en poder de dicho reverendo clero...

No sabem la quantia del quinden, ja que no indica el valor de compra dels immobles.

Per la seu part el comís era el dret que tenia el propietari del domini directe de trencar el contracte, en cas que l'emfiteuta no complira amb els termes acordats. Pel que fa a Paterna aquest dret quedava regulat en els establiments atorgats:

²⁸ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 15/01/1735.

²⁹ En la declaració del seu representant no s'especificava la quantitat, tan sols manifestava que el quinden s'havia pagat en els anys 1708 i 1723. ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 31/05/1734.

³⁰ Administració en mans del clergat de Sant Martí de València.

... hayan de travajar y cultivar dicha tierra a usso y costumbre de buen labrador, sin que en ningún tiempo pueda quedar inculta, y en caso de quedarlo por espacio de quatro años contínuos se entienda haver incurrido en la pena de commisso y consolidados el dominio útil con el mayor y directo, y pueda su excelencia, sin citación ni otra alguna solemnidad, volverla a establecer a la persona que bien visto le fuere y recindir y canzellar por sí solo y sin dependencia el presente establecimiento.

Per últim el dret de capbrevar per part del propietari directe dels immobles, anava lligat al contracte emfitèutic. Tenint en compte que l'establiment era a perpetuïtat e irredimible, el mecanisme de control dels canvis de titularitat per qualsevol acte jurídic, ja fora compravenda, permuta, llegat o nou establiment, feia necessari actualitzar les variacions. A més també salvaguardava tots els drets e imposicions del titular del domini directe que ja hem vist anteriorment.

6. Les terres

6.1. Unitats de superfície

Els emfiteutes que reconegueren tindre camps en el terme de Paterna, expressaren les superfícies de les seues terres en fanecades, tafulles o cafissades. Les dues primeres eren les unitats de superfície més amprades en l'horta mentre que la cafissada va ser utilitzada majoritàriament en el secà. Hi hagué no obstant algunes excepcions, poques, en les que la tafulla va ser usada al secà i la cafissada a l'horta.

Tant la fanecada com la cafissada són unitats que hui en dia encara es fan servir en les terres valencianes, encara que la segona en menor grau. L'extensió de la fanecada és de 833,33 m² i una cafissada són 6 fanecades. Aquesta última relació queda aclarida al mateix capbreu. En el reconeixement de Miquel Calatrava, de Benimàmet, amb data de 13 de maig de 1734, es pot llegir que es pagaven dos sous per cafissada o quatre diners per fanecada. Si cada fanecada fa 4 diners, fan falta 6 fanecades per complir els dos sous, o 24 diners, de la cafissada.

Amb tot les equivalències són les següents:

1 cafissada = 6 fanecades

12 fanecades= 1 hectàrea

Ara bé, per al cas de la unitat de mesura de la tafulla la superfície que representa també quedava ben definida. Actualment aquesta unitat ja no s'utilitza a excepció de les terres meridionals valencianes, però amb una extensió diferent, igual que al llarg del temps i segons diversos indrets el valor d'aquesta ha variat. Grau Escrihuela feu una anàlisi dels capbreus i altres documents del ducat de Sogorb al segle XVII. A l'ADM, secció Sogorb, llig. 1, núm. 1-2, *Posesiones del duque de Segorbe*, respecte a Paterna s'especifica:

Parte de las tierras y plantíos de esta villa se hallan repartidos por tafullles, cuya medida es mayor que la fanega, mediante que a cinco de aquel les hacen un cahíz de tierra, como se manifiesta por este libro, según el cual cada cahíz compone de seis fanegas

A partir d'aquest document l'autor extrau les següents conclusions.

1. Per cada 5 tafullles, o múltiple de 5, corresponen 6 fanecades, per tant, una tafulla equivaldría a 1,2 fanecades.
2. No obstant per a superfície menors de 5 tafullles no és aplicable aquesta relació, mantenint com a fanecades les superfícies expressades en tafullles.
3. Per a superfícies compreses entre múltiples de 5, l'equivalència és el resultat d'incrementar en una fanecada el nombre de tafullles establides. De forma que s'estableixen les següents relacions.³¹

Quadre 4. Equivalència entre tafullles i fanecades.

Tafullles	Fanecades
2	2
3	3
4	4
5	6
6	7
7	8
8	9
9	10

³¹GRAU ESCRIHUELA, Antoni f. (1993). *Op. cit.*, pàg. 22

10	12
11	13
15	18
17	20
20	24
25	30
30	36
35	42
40	48
50	60

Elaboració pròpia. Font: GRAU ESCRIHUELA, Antoni (1993). *Señorío y propiedad en el País Valenciano. Los dominios de la Casa Ducal de Medinaceli*. Tesis doctoral, vol I, pàg. 22.

Aquestes equivalències queden ben paleses al capbreu objecte del nostre estudi. En el reconeixement de Maria Ana Ferris, de València, amb data de 5 de febrer de 1735, Joan Baptista Daya, qui declarava en nom de la propietària, afirmava que posseïa dues cafissades, o 12 fanecades, que eren 10 tafalles, per tant, una tafulla equivalia a 1,2 fanecades.

Per altra banda, en un estudi sobre la desamortització a la comarca de l'Horta a principis del segle XIX, s'establia que una tafulla equivalia en el dit moment a 1,15 fanecades, doncs aquesta dimensió era la que es donava en Paterna, Manises i Riba-roja de Túria.³²

Hem fet servir la relació del quadre 3 a l'hora d'avaluar les superfícies totals expressades en tafalles, tant per a mesurar les propietats declarades per cadascú dels emfiteutes, com per a una visió de conjunt en les diverses partides o en el total de fanecades declarades. També ens permetrà fer una comparació amb l'estudi que feu Grau Escrihuela dels capbreus de 1614 i 1665, qui va convertir totes les superfícies, ja foren tafalles o cafissades, a fanecades.

³²AZAGRA ROS, Joaquín (1983). El mercat de les terres i la desamortització a l'Horta (1800-1807). *Estudis d'història agrària*, núm. 4, pàg. 148.

6.2. Els cultius

En totes les parcel·les s'especifica clarament el cultiu que es practica, excepte en una de les 684 declarades. La primera classificació que trobem és la que cataloga a la terra com a horta o de secà, seguida del tipus de cultiu. La riquesa en els detalls d'algunes propietats és prou rellevant de la meticulositat amb què quedaren registrats els diferents conreus. Quan el cultiu era majoritari en la parcel·la s'especificava si era terra arrosar, morerar, rodejada de moreres, garroferar, oliverar, campa o inculta. Ara bé, en unes propietats on en molts casos es practicaven cultius arboris barrejats o mixtos, el grau de detall és prou important. També es pot observar en el cas de moltes parcel·les de terra campa, on es declarava que dins del camp hi havia un nombre determinat d'arbres. Hem considerat oportú exposar totes les tipologies i combinacions de cultius que apareixen en el capbreu, encara que més endavant farem una classificació més senzilla per a poder establir els cultius que es practicaven en cadascuna de les partides. Així els cultius i les seues combinacions que recull el capbreu són:

Arròs

Arròs amb algunes moreres

Arrosar i morerar

Campa

Campa arrosar

Campa amb algunes garroferes

Campa amb algunes moreres

Campa amb algunes oliveres

Campa amb garroferes

Campa amb un nombre d'arbres

Campa i inculta

Campa i vinya

Garroferes i oliveres

Garroferes i vinya

Inculta amb algunes garroferes

Inculta abans plantada de garroferes

Horta

Horta amb algunes moreres

Horta amb moreres

Horta rodejada de moreres

Morerar

Morerar amb algunes oliveres

Rodejat de moreres

Secà amb algunes garroferes

Part arrosar i part morerar

Part vinya i part morerar

Plantada de garroferes

Plantada de moreres

Secà

Vinya

Vinya amb algunes garroferes i oliveres

Vinya amb algunes oliveres

Vinya i campa

Vinya i inculta

Vinya i garroferes

Vinya i oliveres

Hi ha també una sèrie de parcel·les, bé d'horta o de secà, en les que no s'especifica el cultiu ni tampoc s'indica cap conreu arbòri, en aquests casos les hem adjudicat a la qualificació de terra campa, ja que no apareix cap indicació de terra inculta. En alguns

casos el grau de detall en els reconeixements és prou clarificador, com el cas en el qual s'indicava que les 4 cafissades estaven acabades de plantar d'oliveres,³³ o el cas de la declaració de la presència d'una sola garrofera plantada al mig del barranc Travessat en una fanecada.³⁴ Respecte a les terres declarades com a incultes no indicava el motiu d'aquesta qualificació, si exceptuem el cas de quatre cafissades que presenten una cara de terra i baix roca. L'únic arbre que es nomena de forma individualitzada, diferent dels predominants en els cultius arboris, és una carrasca en la partida del Pla del Pou.

6.3. Partides i conreus

Una vegada exposada l'extensió, la qualitat de la terra i el conreu respectiu de cada una de les parcel·les declarades, s'ubicava la propietat en la seu corresponent partida. Sols es dona el cas de 10 parcel·les, amb un total de 205,5 fanecades, que no estan adscrites a cap partida, encara que en quatre ve indicat al menys el lloc on es troben: al costat de les Eres, entre el Calvari i la Torre, en la falda del Castell i al costat de l'hort de Ribera. De les altres 6 parcel·les no hi ha cap indicació de la partida.

La majoria de les partides pertanyen per si soles a la categoria d'horta o de secà, excepte algunes que presenten una dualitat. Així la partida del Barranc compta amb 3 parcel·les amb un total de 27 fanecades, repartides entre 8 d'horta i 19 de secà; la partida de Benita amb 4 parcel·les i 30 fanecades de les quals dues fanecades són de secà; la del Camí de València amb dues parcel·les i 19,5 fanecades de les quals 6 són de secà, la del camí del Molí amb quatre propietats i 23 fanecades de les quals 8 són d'horta; la del Molí Batà que amb 22 parcel·les presenta 8,75 fanecades de secà del total de 120; la del Molí Fariner dels 5 camps i 33,5 fanecades hi ha una parcel·la de 12 fanecades amb la categoria de secà; en la del Molí del Paper una de les 3 parcel·les amb 33 fanecades, de les 51 fanecades, és de secà; a la partida d'Uncia de les tres propietats amb què compta, amb un total de 22 fanecades, una de les propietats de 4 fanecades és de secà i per finalitzar en la partida del barranc de n'Andolça de les 153 fanecades tan sols dues pertanyen a l'àmbit de l'horta.

³³ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 11/05/1734.

³⁴ARCSCCV, protocols Jaume Cloquell, núm. 7009, declaració dia 20/11/1734.

A l' hora de confeccionar el següent quadre dels tipus de cultiu en cada partida, diferenciant el nombre de parcel·les i la superfície corresponent, hem optat per adjudicar a cada partida els conreus tal com s'exposen en el capbreu. Ara bé quan algunes de les parcel·les presenten una dualitat de cultius hem triat el conreu de major pes. És adir, en aquelles parcel·les on s'especifica un tipus de cultiu acompanyat amb l'expressió amb alguns arbres, normalment garroferes, moreres o oliveres, hem optat per adjudicar-la al cultiu majoritari dins del camp, ja que la presència de determinats arbres és testimonial. Així mateix les terres on es conreaven garroferes amb algunes oliveres les hem posat al cultiu de garroferes. Totes les parcel·les de terra campa en les que consta que es troben alguns arbres, les hem adjudicat a la terra campa. Quan no s'especifica el cultiu i sols es fa referència a si la terra és horta o secà, i no hi ha cap indicació d'un conreu majoritari, hem adjudicat la parcel·la i la seu extensió a la qualificació de campa. En els casos en els quals algunes propietats presenten una diferenciació de cultius, i s'especifica l'extensió de cadascú d'ells, hem repartit la seu extensió corresponent entre els cultius declarats.

Hi ha un sol cas que no compleix amb la distinció d'horta i secà, es tracta del cas d'una parcel·la de 18 fanecades en la partida de la Corrucosa que va ser declarada com a terra rambla i apareix com a terra inculta.

Quadre 5. Distribució dels conreus per partides. H: horta; S: secà. A: nombre de parcel·les; B: superfície en fanecades. En cursiva els noms de les partides de l'horta que tenen també parcel·les de secà.

Partida		Arròs		Campa		Morerar		Rodejada moreres		Garroferar		Oliverar		Vinya		Inculta		Total		
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
Aiguamoll	H	15,5	170	7	36,5	0,5	4	1	4									24	214,5	
Alborgí, l'	S					0,5	11			1	4			0,5	10			2	25	
Aljub	S			1	21													1	21	
Almenara	H			1	4,5	2	13,5											3	18	
Almenara del Batà	H					1	6											1	6	
Almoradí, l'	H	1	7															1	7	
Arcull, l'	H	2	14,25	1	3													3	17,25	
Assagador	H	5	33,5			1	2											6	35,5	
Assut de Moncada	S																1	24	1	24
Bany	H			1	3													1	3	
Barranc ³⁵	H							1	8			1	1				1	18	3	27
Barranc de Nattores ³⁶	S			1	1													1	1	

³⁵ Amb una parcel·la de 8 fanecades de terra campa rodejada de moreres de regadiu.

³⁶ Sols una vegada apareix mencionada aquesta partida i apareix tal com l'escrivim.

Barranc de n'Andolça ³⁷	S			2	14				10	81	2	44			2	14	16	153
Barranc de Torres ³⁸	S			0,5	9								0,5	9			1	18
Barranc Fondo	S			1	120											1	120	
Barranc Travessat	S			4	32						1	24	7	120	1	6	13	182
Bassa	H	1	5													1	5	
Bassa del Ramat	H			1	2	1	6									2	8	
<i>Benita</i> ³⁹	H			3	24			1	6							4	30	
Camarena	S			2	36								1	18		3	54	
Camí Arrosser	H					2	10,5									2	10,5	
Camí de Bétera	S			1	12				1	12			0,5	9	0,5	9	3	42
Camí de Burjassot	S								1	12						1	12	
Camí de Godella	S								2	36						2	36	
Camí de l'Arena	H	4	107													4	107	
Camí de la Corrucosa ⁴⁰	H/S	1	4,5	1	12											2	16,5	
Camí de la Cova	S												1	12		1	12	
Camí de la Pobla	S			3,5	89				4	185			5	102	2,5	54	15	430
Camí de Llúria	S			0,5	9				2	54			0,5	9		3	72	

³⁷ Amb una parcel·la de 2 fanecades de terra campa de regadiu.

³⁸ Podria ser la forma correcta d'escriure l'esmentada partida anterior de Nattores, en aquesta tal vegada va ser una errada del notari o escrivent.

³⁹ Amb una parcel·la de secà de 2 fanecades de terra campa amb algunes oliveres.

⁴⁰ En aquesta partida hi ha una parcel·la de terra horta arrossar i una altra de secà campa.

Camí de Manises	H	16	74,87	3	21,5	1	7,75										20	104,12
Camí de Moncada	S			1	1												1	1
Camí de Quart	H	4	18,5	1	4,5	12	75,5	3	22								20	120,5
<i>Camí de València</i>	H/S					1,5	16,5			0,5	3					2	19,5	
Camí del Batà	S			1	3											1	3	
<i>Camí del Molí</i>	H/S			2	15	2	8									4 ⁴¹	23	
<i>Camí del Molí Fariner</i>	H/S					1	2							1	36		2	38
Camí del Palmar	S			1	1									1	24		2	25
Camí del Pla del Pou	S			1	24					0,5	45			5,5	155		7	224
Camí Reial de Llíria	S									1	36						1	36
Canaleta	H			0,5	1,5							0,5	1,5				1	3
Canyada	S													1	12		1	12
Canyar	H							1	7								1	7
Carritxal	H					2,5	45	0,5	15								3	60
Charreli	H	1	19														1	19
Ciscar	S			1	6												1	6
Closa, la	H	1	12														1	12
Clots, els	S			2	24					2	9						4	33

⁴¹ Una parcel·la de secà de 6 fanecades no consta el cultiu.

Colomer	S			1	1								2	36			3	37
Coma	S			5	101				8,5	123	3	16	10,5	244			27	484
Corrucosa ⁴²	H	38	502,25	3	15,5	1	8								1 ⁴³	18	43	543,75
Cova	S												1	7			1	7
Cova de l'Orat	S			1	6				2	13						3	19	
Cova del Colom	S														1	12	1	12
Coves Males, les	S														1	30	1	30
Creu, la	H					1	6									1	6	
Creu de Gràcia	S								0,5	9			0,5	9			1	18
Eres, les	S			2	60											2	60	
Escala, l'	S			1	18											1	18	
Fila, la	H	21	106			1	3									23 ⁴⁴	109	
Fila de Quart, la	H	2	13			1	7									3	20	
Fondo, el	H	1	1													1	1	
Fondos, els	H			15	122,75	20,5	134	19	135						0,5	6	55	397,75
Fornassos, els	S												1	24			1	24
Fornet de la calç	S														1	3	1	3

⁴² Apareix també com a Corrucosa de l'Omet, Corrucosa a la Catalana, Corrucosa al camí del Salt del Moro i Corrucosa d'Almoradí.

⁴³Parcel·la qualificada com a terra rambla.

⁴⁴ En una parcel·la no consta ni extensió ni cultiu.

Franc	H			1	8	1	2									2	10			
Gadil o Gadell ⁴⁵	H	1	12	1	2	3	14									5	28			
Mallada de Climent	S								1	9						1	9			
Manises	H	1	6,5													1	6,5			
Marmur	H	1	13													1	13			
Martinot	S			3	72											3	72			
Mas de Belluga	S			0,5	15										0,5	15	1	30		
Mesquita	H			5	33,5	9	61,5	8	73,5							22	168,5			
<i>Molí</i>	H/S	1,5	29,75			2,5	40								0,5	21	2,5	51	7	141,75
Molí Arrosser	H	3	43,5	1	2	2	7,75											6	53,25	
<i>Molí del Batà</i>	H/S	0,5	12	10	40,5	7,5	49,5	3	12									21	114	
<i>Molí Fariner</i>	H/S	2	8			2	13,5			0,5	6				0,5	6		5	33,5	
Molí Nou	H			1	1,5	1	6,75	1	7									3	15,25	
<i>Molí del Paper</i>	H/S					2	18								1	33			3	51
Molí del Vernís	H	1	6															1	6	
Montealegre	S			5,5	84					3	60				11	300	1,5	60	21	504
Montealegre de Camarena	S				1	180												1	180	
Moradí	H			1	6													1	6	
Obradors	H	4	21,25	1	10	4	20											9	51,25	
Obradors Primers	H	1	4,5															1	4,5	

⁴⁵ Ens inclinem a pensar que es tracta de la mateixa partida.

Omet	H	1	9														1	9
Palmar	S			9,5	155				4	31	0,5	3	28	494	1	15	43	698
Pedrots, els	H					1	1										1	1
Penya, la	H			1	99												1	99
Penyetes, les	H					3	6,5										3	6,5
Pla del Pou	S			15	755,5				0,5	6	1	24	54	1.598	2,5	81	73	2.464,5
Pont Catxo	H	11	79,5														11	79,5
Pont de la Fila de Quart	H	1	3														1	3
Pont de la Mesquita	H							2	9								2	9
Pont de n'Andolça	S								2	38							2	38
Pontó	S			2	36				1	6			0,5	6	0,5	6	4	54
Rambla	H	2	7,5	3	18	6	44										11	69,5
Reialenc	H					1	7										1	7
Roll de Carles	H	2	10			1	6										3	16
Roll de Tàrrega	H	3	35,5														3	35,5
Roll de la Catalana	H	1	33														1	33
Roll de la Saldia	H			1	12												1	12
Roll de la Tapieta	H	1	10					1	1,5								2	11,5
Roll del Canyar	H	0,5	4		0,5	4											1	8
Roll del Dau	H							1	6		1	4,75					2	10,75
Santari	H	6	28														6	28

Tandera	H	6	24,25														6	24,25	
Tapieta	H	2	4														2	4	
Terra de Cànters	S			1	36											1	12	2	48
Torreta	H	8,5	104,75	1	7	0,5	4										10	115,75	
Vista de Montealegre	S															1	24	1	24
<i>Uncia</i>	H/S			2	16			1	6								3	22	
Junt a les eres	S			1	12												1	12	
Junt a l'hort de Ribera	H			1	6												1	6	
Entre el Calvari i la Torre	S			1	36												1	36	
Falda del Castell ⁴⁶	S			1	18												1	18	
Sense partida	H/S			1	18	1	9,5	1	4			0,5	18	2	60	0,5	24	6	133,5

Elaboració pròpria. Font: capbreu de Paterna de 1734

⁴⁶Fins a la séquia d'Un cia.

De les 684 parcel·les declarades un 56,15% corresponen a l'àmbit de l'horta, mentre que el 43,85% eren del secà. Però si ho mesurem en extensió 3.085,37 fanecades, un 31,24% del total de la superfície, eren d'horta i el 68,76% de secà, és a dir 6.791,25 fanecades.

Amb tot la distribució dels cultius quedava de la següent manera:

Quadre 6. Distribució del conreus per parcel·les i fanecades

Cultiu	Parcel·les	%	Fanecades	%	Mitjana fanecades per parcel·la
Arròs	174,5	25,55	1.596,87	16,17	9,15
Campa	144,5	21,15	2.532,5	25,64	17,60
Moreres	100,5	14,71	680,75	6,89	6,77
Rodejat de moreres	44,5	6,51	316	3,20	7,10
Garroferes	47,5	6,95	775	7,85	16,31
Oliveres	12	1,75	172,5	1,75	14,37
Vinya	136	19,91	3.321	33,62	24,41
Inculte	23,5	3,44	482	4,88	20,51
Total	683 ⁴⁷		9.876,62		14,47

Elaboració pròpia. Font: capbreu de Paterna de 1734

Com podem observar el conreu amb major extensió era el de la vinya, que ocupava un terç de la superfície conreada, seguit pels camps destinats a la terra campa. A aquesta destinació també hauríem d'incloure la superfície dels camps rodejats de moreres, ja que aquests arbres sols ocupaven el perímetre del camp mentre que la resta de la superfície es dedicava als conreus clàssics de la terra campa. Per tant, la superfície total de terra campa representaria un 28,84%. En tercer lloc d'importància agrícola es trobaven les terres arrossars, concentrades en determinades partides. A continuació amb unes extensions menors es presentaven els camps de moreres i garroferes amb una ocupació similar, mentre que el conreu de l'olivera presentava un valor quasi testimonial, superat inclòs pels terrenys incultes. En alguns casos la línia de separació entre regadiu, evidentment en el domini de l'horta, i l'àmbit del secà no quedava ben

⁴⁷ No hem comptabilitzat la parcel·la de la que no consta ni extensió ni cultiu, en la partida de la Fila.

patent. És el cas de les partides dels Fondos i del Molí on encara es trobaven alguns camps dedicats al conreu de la vinya, pot ser un record testimonial de quan la vinya era un conreu prou estés a les zones irrigades.

La terra campa la podem trobar tant en l'horta com en el secà, però amb una extensió prou diferent. En l'àmbit de l'horta ocupava 486 fanecades, mentre que al secà el seu muntant era de 2.039,25 fanecades. El capbreu en cap moment ens dona informació sobre els cultius de la terra campa. Sabem per altres fonts i estudis que en aquests camps en l'àmbit de l'horta es conreaven cereals, lleguminoses, cultius hortícoles i arbres fruiters, mentre que al secà es dedicava exclusivament als cereals.⁴⁸ Així el blat, sègol i la civada, en la seua major part es cultivaven al regadiu i ací era on més alts rendiments oferien, Ardit exposava que els rendiments del blat al secà estaven al voltant de 5 hectolitres per hectàrea, mentre que al regadiu podia assolir nivells que estaven entre 15 i 20 hectolitres per hectàrea.⁴⁹ El secà també era l'àmbit del conreu de grans com el sègol, la civada i diverses barrejes com la denominada mestall, mescla de diferents espècies de cereals, especialment de blat i sègol o de blat i ordi, o de cereals i llegums. Per altra banda hi havia també camps de terra campa, a l'horta, amb conreus de dacsa, i com ja hem vist en el cas que ens ocupa una superficie, que representava un 16% del total, dedicada a l'arròs. Juntament amb els cultius ja esmentats convivien altres de tipus industrial com el lli i el cànem.

Per la seua banda el cultiu de la morera, tant en camps dedicats en exclusiu al seu conreu, com en aquells altres circumdats, era exclusiu de l'horta excepte 11 fanecades en la partida de l'Alborgí, les quals eren declarades amb la categoria de secà.

El cultiu de les garroferes i la vinya era exclusiu del secà, encara que dins de l'àmbit de l'horta quedaven algunes parcel·les, qualificades com a secà, dedicades al conreu de la vinya; mentre que les oliveres estaven plantades en la seua major part al secà, encara que hi havia 5,25 fanecades en el regadiu. No queda clar al capbreu si les vinyes o les oliveres conreades a l'horta rebien algun reg al llarg de l'any. Peris-Albentosa aclareix

⁴⁸Per a qüestions generals hem seguit els plantejaments de ARDIT, Manuel, en especial l'obra *Els homes i la terra del País Valencià (segles XVI-XVIII)*, i l'article del mateix autor: *La historia rural de la España oriental durante la edad moderna: un estado de la cuestión*. Cfr. en la bibliografía.

⁴⁹ ARDIT, Manuel (1991). Los estudios de historia agraria del País Valenciano en la Edad Moderna. *Historia Agraria. Revista de Agricultura e Historia Rural*, vol. 2, pàg. 98.

que ambdues plantes es regaven dues vegades a l'any i no sempre. Depenia de si hi havia aigua abundant o bé en moments crítics per als seu cicles vegetatius.⁵⁰

Respecte al nombre de fanecades recordem que en tot moment parlem d'aquelles que estan arreplegades al capbreu de 1734. Com ja vam indicar hi havia una sèrie de parcel·les que estaven exemptes del pagament dels censos, algunes situades en la partida del Franc, i faltarien també les possessions del marqués de Ràfol d'Almunia al Mas de Feo,⁵¹ juntament amb les que no van declarar ni Josep Ribera ni mossén Josep Povo, aquests últims tal com consta en el document que arreplega el pagament del duc per l'elaboració del capbreu:

*...son un pleyto que se siguió por parte de su excelencia don Joseph de Ribera que pasa de trescientas foxas y parte en poder de Salvador Alagón, escrivano de cámara de la misma audiencia, que fui precisado a entregarlas igualmente originales por vía de recurso en virtud de lo mandado por los mismos señores y es otro pleyto que siguió con mosén Joseph Povo que contiene ciento y cinquenta foxas.*⁵²

No obstant hem pogut conéixer almenys l'extensió que posseïa dit marqués al seu mas de Feo. Entre el marqués i el duc hi havia un contenciós des de principis del segle XVIII i encara devia de haver-hi algun tipus de confrontació, quan no apareix cap declaració o reconeixement de dit marqués al capbreu de 1734. El duc considerava que les terres del Mas de Feo estaven subjectes a la seu senyoria directa amb censos, partició de fruits, lluïsme i fadiga. Encara que la Real Audiència havia dictat una provisió a favor del marqués de Ràfol en 1702, dos anys després el justícia de la vila de Paterna va procedir a apropiar-se de certa quantitat de blat pels drets, censos i despeses.⁵³ Respecte a l'extensió de terra del mas sabem que el marqués tenia:

⁵⁰ PERIS-ALBENTOSA, Tomás (2016). Gestionar la irregularidad hídrica. Policultivo intensivo, flexibilidad operativa y adaptación organizativa en la acequia de Montcada (huerta de Valencia) durante los siglos XIII-XIX. Congres *Recs històrics: pagesia, història i patrimoni*. Alguaire, octubre 2016, sessió 2. Univeristat de Lleida, pàg. 6.

⁵¹ En la toponímia actual reb el nom de mas de Febo.

⁵² ARCSCCV, protocols Victoriano Barberá, núm. 1110. 1735, abril, 4. València.

⁵³ PÉREZ APARICIO, Carmen (1998). Reivindicaciones antiseñoriales en el País Valenciano. De la Segunda Germanía a la Guerra de Sucesión. *Estudis: Revista de Historia Moderna*, núm. 24, pàgs. 264-265.

... y a más de la masía nombrada de Feo, que se compone de casa y 40 cahizadas de tierra, las 38 de secano y 2 de huerta, sitas en el término de la Villa de Paterna, en la partida nombrada del Asud de Moncada...⁵⁴

Desconeuem els conreus als quals es dedicaven aquestes cafissades, com tampoc sabem la superfície de terra pertanyent a Josep Ribera o Josep Povo. En tots els quadres d'aquest treball de recerca no hem comptabilitzat, en cap cas, les possessions del marqués de Ràfol d'Almunia.

En tot cas, l'agricultura del terme de Paterna era clarament comercial. Si tenim en compte els camps de terra campa destinats a cereals, llegums i hortalisses, dels quals una part de la producció es dedicava al manteniment de les famílies, la resta de conreus eren clarament comercials. Ni la vinya, ni garroferes, ni moreres, ni oliveres estaven destinats al consum dels seus propietaris, tota la producció d'aquests conreus es venia al mercat. A més s'observa que hi havia una pràctica que diversificava els riscos al plantar al voltant dels camps les moreres. Per tant la localitat de Paterna va seguir en tot moment, almenys des de meitat del segle XVII fins a la primera meitat del Set-cents, l'impuls de l'agricultura comercial que va caracteritzar les terres de l'Horta de València.

6.4. Procedència dels emfiteutes

De l'anàlisi del capbreu coneuem el lloc de residència de tots els propietaris dels camps i les seues corresponents parcel·les. En una primera aproximació als orígens dels emfiteutes podem comprovar que dels 257 propietaris que declararen tindre terres hi ha la següent distribució segons el lloc de residència:

Quadre 7. Procedència dels emfiteutes amb terres

Residència	Nombre	%
Benaguasil	1	0,38
Benicalap	3	1,16
Benifaió	1	0,38

⁵⁴ GISBERT Y SÁNCHEZ, Josep. *Alegación jurídica por don Francisco Pasqual Almunia, Yzco, y Quincozes, marqués de Rafol de Almunia...* sense data de publicació però escrit en octubre de 1730, pàgs. 47-48.

Beniferri	12	4,66
Benimàmet	26	10,11
Bétera	1	0,38
Burjassot	37	14,39
Cabanyal	1	0,38
Campanar	12	4,66
Cases de Bàrcena	1	0,38
Creu de Mislata	1	0,38
Creu de Moncada	1	0,38
Faura	1	0,38
Godella	19	7,39
Manises	7	2,72
Marxalenes	1	0,38
Paterna	77	29,96
Quart de Poblet	13	5,05
Riba-roja de Túria	1	0,38
Torrent	1	0,38
València	39	15,17
Xirivella	1	0,38
Total	257	

Elaboració pròpia. Font: capbreu de Paterna de 1734

A manera de resum:

Emfiteutes	Nombre	%
Veïns de Paterna	77	29,57
Forasters	180	70,43

Anant al detall de la distribució de les parcel·les i fanecades del terme entre tots els emfiteutes i segons el seu lloc de residència, tenim els següents quadres:

Quadre 8. Distribució dels propietaris de les parcel·les i faneades segons el lloc de residència.

Residència	Parcel·les	%	Faneades	%
Benaguasil	1	0,14	4	0,04
Benicalap	4	0,58	66	0,66
Benifaió	1	0,14	8	0,08
Beniferri	16	2,33	280	2,83
Benimàmet	62	9,06	744,5	7,53
Bétera	1	0,14	39	0,39
Burjassot	49	7,16	1.037,5	10,5
Cabanyal	1	0,14	18	0,18
Campanar	18	2,63	214	2,16
Cases de Bàrcena	2	0,29	42	0,42
Creu de Mislata	1	0,14	6	0,06
Creu de Moncada	1	0,14	8	0,08
Faura	3	0,43	45	0,45
Godella	21	3,07	514	5,2
Manises	16	2,33	102,5	1,03
Marxalenes	2	0,29	36	0,36
Paterna	298	43,56	3.413,12	34,55
Quart	28	4,09	215,75	2,18
Riba-roja de Túria	2	0,29	14	0,14
Torrent	3	0,43	42	0,42
València	153	22,36	3.021,25	30,45
Xirivella	1	0,14	6	0,06
Total	684		9.876,62	

Elaboració pròpia. Font: capbreu de Paterna de 1734

A manera de resum de tots els camps:

	Parcel·les	%	Fanecades	%
Paterna	298	43,56	3.413,12	34,55
Forasters	386	56,44	6.463,5	65,45

Quadre 9. Distribució dels propietaris de les parcel·les i fanecades en les terres de l'horta segons el lloc de residència.

Residència	Parcel·les	%	Fanecades	%
Benaguasil	1	0,26	4	1,12
Benicalap				
Benifaió	1	0,26	8	0,25
Beniferri				
Benimàmet	36	9,37	231,75	7,51
Bétera				
Burjassot	1	0,26	2	0,06
Cabanyal				
Campanar	6	1,56	47	1,52
Cases de Bàrcena	2	0,52	42	1,36
Creu de Mislata				
Creu de Moncada				
Faura	3	0,78	45	1,45
Godella	1	0,26	7	0,22
Manises	15	3,9	66,5	2,15
Marxalenes	1	0,26	3	0,09
Paterna	170	44,27	1.121,12	36,33
Quart	24	6,25	143,75	4,65
Riba-roja de Túria	2	0,52	14	0,45
Torrent				
València	120	31,24	1.344,25	43,13
Xirivella	1	0,26	6	0,19
Total	384		3.085,37	

Elaboració pròpia. Font: capbreu de Paterna de 1734

A manera de resum dels camps de l'horta:

	Parcel·les	%	Fanecades	%
Paterna	170	44,27	1.121,12	36,33
Forasters	214	55,73	1.964,25	63,67

Quadre 10. Distribució dels propietaris de les parcel·les i fanecades en les terres del secà segons el lloc de residència.

Residència	Parcel·les	%	Fanecades	%
Benaguasil				
Benicalap	4	1,33	66	0,97
Benifaió				
Beniferri	16	5,33	280	4,12
Benimàmet	26	8,66	512,75	7,55
Bétera	1	0,33	39	0,57
Burjassot	48	16	1.035,5	15,24
Cabanyal	1	0,33	1818	0,26
Campanar	12	4	167	2,45
Cases de Bàrcena				
Creu de Mislata	1	0,33	6	0,08
Creu de Moncada	1	0,33	8	0,11
Faura				
Godella	20	6,66	507	7,46
Manises	1	0,33	36	0,53
Marxalenes	1	0,33	33	0,48
Paterna	128	42,66	2.292	33,74
Quart	4	1,33	72	1,06
Riba-roja de Túria				
Torrent	3	1	42	0,61
València	33	11	1.677	24,69
Xirivella				

Total	300		6.791,25	

Elaboració pròpia. Font: capbreu de Paterna de 1734

A manera de resum dels camps del secà:

	Parcel·les	%	Fanecades	%
Paterna	128	42,66	2.292	33,74
Forasters	172	57,34	4.499,25	66,26

Del total de les fanecades de tot el terme el veïnat de Paterna reunia el 34,5%, però quan analitzem la superfície en l'hora aquest percentatge puja fins al 36,33%, descendint en canvi al secà, amb un 33,74%.

Hem de tindre en compte que igual que al terme de Paterna hi havia emfiteutes d'altres localitats, també es donava el cas a l'inrevés, és a dir, en les terres dels pobles dels voltants de Paterna també degueren haver-hi residents de la dita localitat que posseïen terres. Aquest aspecte sols el podríem quantificar a partir dels possibles capbreus de les localitats veïnes.

Per altra part, amb un terme amb tanta extensió conreable, era lògic que la població paternera fora insuficient per a poder cultivar totes les parcel·les, per tant, quedaven en mans de forasters una bona part de les terres.

Quadre 11. Distribució dels propietaris, segons el lloc de residència, per partida (en tant per cent).

Partida	H: hora S: secà	Residents a Paterna	Forasters
Aiguamoll	H	54	46
Alborgí, l'	S	100	
Aljub	S	100	
Almenares	H	34	66
Almenares del Batà	H	34	66
Almoradí, l'	H	100	
Arcull, l'	H		100
Assagador	H	50	50

Assut de Moncada	S	100	
Bany	H	100	
Barranc	H/S	34	66
Barranc de Nattores	S		100
Barranc de n'Andolça	S	44	56
Barranc de Torres	S	100	
Barranc Fondo	S	100	
Barranc Travessat	S	77	23
Bassa	H	100	
Bassa del Ramat	H		100
Benita	H		100
Camarena	S		100
Camí Arrosser	H		100
Camí de Bétera	S	66	34
Camí de Burjassot	S		100
Camí de Godella	S		100
Camí de l'Arena	H	75	25
Camí de la Corrucosa	H/S	50	50
Camí de la Cova	S	100	
Camí de la Pobla	S	87	13
Camí de Llíria	S		100
Camí de Manises	H	50	50
Camí de Moncada	S	100	
Camí de Quart	H	55	45
Camí de València	H/S		100
Camí del Batà	S		100
Camí del Molí	H/S	75	25
Camí del Molí Fariner	H/S	50	50
Camí del Palmar	S	100	
Camí del Pla del Pou	S	71	29
Camí Reial de Llíria	S		100
Canaleta	H	100	

Canyada	S	100	
Canyar	H		100
Carritxal	H		100
Charreli	H	100	
Ciscar	S	100	
Closa, la	H		100
Clots, els	S	100	
Colomer	S	100	
Coma	S	15	85
Corrucosa	H	45	55
Corrucosa d'Almoradí	H		100
Cova	S	100	
Cova de l'Orat	S	25	75
Cova del Colom	S	100	
Coves Males, les	S	100	
Creu, la	H		100
Creu de Gràcia	S		100
Eres, les	S	50	50
Escala, l'	S	100	
Fila, la	H	61	39
Fila de Quart, la	H		100
Fondo, el	H	100	
Fondos, els	H	70	30
Fornassos, els	S	100	
Fornet de la calç	S	100	
Franc	H		100
Gadil o Gadell	H	20	80
Mallada de Climent	S		100
Manises	H		100
Marmur	H		100
Martinot	S	100	
Mas de Belluga	S		100

Mesquita	H	22	78
Molí	H/S	14	86
Molí Arrosser	H	50	50
Molí del Batà	H/S	64	36
Molí Fariner	H/S	60	40
Molí Nou	H		100
Molí del Paper	H/S	33	67
Molí del Vernís	H	100	
Montealegre	S		100
Montealegre de Camarena	S		100
Moradí	H	100	
Obradors	H	44	56
Obradors Primers	H	100	
Omet	H		100
Palmar	S	86	14
Pedrots, els	H		100
Penya, la	H		100
Penyetes, les	H	33	67
Pla del Pou	S	5	95
Pont Catxo	H	64	36
Pont de la Fila de Quart	H	100	
Pont de la Mesquita	H		100
Pont de n'Andolça	S		100
Pontó	S	100	
Rambla	H	36	64
Reialenc	H		100
Roll de Carles	H	67	33
Roll de Tàrrega	H	67	33
Roll de la Catalana	H		100
Roll de la Saldia	H	100	
Roll de la Tapieta	H	50	50
Roll del Canyar	H	100	

Roll del Dau	H	50	50
Santari	H	50	50
Tandera	H		100
Tapieta	H	100	
Terra de Cànters	S	100	
Torreta	H	50	50
Vista de Montealegre	S		100
Uncia	H/S	33	67
Junt a les eres	S	100	
Junt a l'hort de Ribera	H	100	
Entre el Calvari i la Torre	S		100
Falda del Castell ⁵⁵	S		100
Sense partida	H/S	50	50

Elaboració pròpria. Font: capbreu de Paterna de 1734

7. Toponímia

A continuació exposem un recull toponímic tant de l'àmbit rural com de l'urbà. No és objecte d'aquest treball d'investigació entrar a valorar els topònims des del punt de vista de la filologia o des del propi àmbit de la toponímia, però sí que podem assenyalar almenys un punt de disconformitat amb la toponímia actual. Ens referim al nom del barranc d'en Dolça, el qual és el nom oficial del dit barranc a l'actualitat. Alfonso Barberà recollia aquest topònim amb l'expressió de barranc de Na Dolça,⁵⁶ i per la seu part Pérez i Marco, amb documentació del segle XIX, remetia al cognom Dolça i afirmava que:

En cap altre lloc hem trobat l'article personal Na per a referir-se a aquest barranc i ja hem vist com en castellà el segle passat l'apel·latiu és Endolsa.

No obstant al·ludeix als noms femenins de Dolça, junt amb els de Aldonça i Aldonsa, per a finalitzar exposant que:

⁵⁵Fins a la séquia d'Uncia.

⁵⁶ ALFONSO BARBERÀ, Rafael (1977). *Notas para la historia de Paterna*. Paterna: Gráficas Paterna, pàg. 31.

*Tot i això no disposem de documentació que avale una alteració d'un primitiu barranc de N'Andolça en un barranc d'en Dolça. Més aviat ens inclinem perquè siga un llinatge i per tant barranc d'en Dolça.*⁵⁷

Pues bé, al llarg del capbreu de 1734 totes les referències a aquest barranc son o bé de na Andolça, de na Andolza, com de n'Andolza o n'Andolsa, és a dir, en tots els casos fa referència a un nom de dona. Podria tractar-se d'una errada de l'escrivent, no seria el primer cas, però també hem trobat en altre notari, del mateix segle XVIII, una referència al dit barranc:

*Y últimamente dos fanegadas de tierra con algarrobos sitas en el término de dicha villa y barranco de Nandolsa...*⁵⁸

Queda clar en tot moment, almenys als documents del primer terç del segle XVIII, que es fa referència a un nom de dona. Caldria tindre altres treballs de toponímia d'abans del segle XIX, per a poder seguir el rastre del nom emprat i quan va començar amb la mutació que ens portaria a l'actual d'en Dolça.

7.1. Toponímia rural

1. Partides

A l'hora de situar els camps els emfiteutes nomenaven la partida on es trobaven, ara bé en prou casos el declarant assenyalava dues partides, separades per la conjunció *eo*. Això volia dir que dubtava en quina d'elles estava situada i a la vegada ens indica que ambdues partides estaven en contacte. Precisar els límits entre elles es una tasca que amb la informació que ens aporta el capbreu no es pot dur a terme. Hem considerat oportú confeccionar una taula amb el nom de les partides i les seues possibles veïnes a més d'assenyalar aquells elements físics i estàtics que ens permeten, més o menys, situar-les.⁵⁹ Aquests venen descrits quan l'emfiteuta declarava els límits del seu camp,

⁵⁷PÉREZ i MARCO, Albert i ZURRIAGA NAVARRO José Juan (1996). *Introducció a la toponímia del terme municipal de Paterna*. Paterna: Ajuntament de Paterna, pàgs. 95-96

⁵⁸ARCSCCV, protocols Miquel Calbo, núm. 7.994. 1715, setembre, 7. Paterna.

⁵⁹Per a un coneiximent de la toponímia urbana i rural de Paterna als segles XIX i XX, cfr. PÉREZ i MARCO, Albert i ZURRIAGA NAVARRO José Juan (1996). *Introducció a la toponímia del terme municipal de Paterna*. Ajuntament de Paterna. Conté un plànol del terme amb la toponímia de finals del

amb la indicació dels titulars de les parcel·les veïnes i aquells elements que es podien trobar al seu voltant.

En molts casos un element de descripció dels límits d'un camp és l'expressió de *montes blancos*. Aquesta és molt utilitzada en els camps del secà. El mateix capbreu és ben clar quan defineix el terme de *montes blancos* com a terra inculta, però no fa referència a parcel·les declarades com a tals ja que no s'indica el propietari. Per tant el terme de *montes blancos* ens du a aquelles terres que no estaven conreades i per tant no pertanyien a cap emfiteuta, però eren propietat del duc. En l'àmbit de l'horta aquesta expressió és testimonial, fet que ens porta a plantejar-nos que tot el terreny de regadiu estava conreat.

Quadre 12. Partides i elements inclosos en aquestes.

Partida	Partida veïna	Elements
Aiguamoll	Santari Closa, la Camí de Quart	Roll de la Perera
Alborgí, l' ⁶⁰		Camí de Bétera
Aljub		Camí de la Pobla Canyada de Josep Comes Canyada de Baptiste García
Almenares		Séquia de Moncada
Almenares del Batà		
Almoradí, l'		
Arcull, l'		Fila de Quart Séquia de Tormos Terme de Quart
Assagador, l'		Camí de l'Assagador Fila de Quart

segle XX. GUZMAN i MIRALLES, PACO (2017). *La toponímia del terme de Paterna, de 1900 a 1950*. Associació el Testar de Paterna. Inclou també un planol.

⁶⁰ A l'hora de fixar els límits d'una parcel·la situada dins d'aquesta partida, s'indicava que confrontava amb una cova de la qual es treia terra per a fabricar cànters.

		Séquia de Tormos Séquia de la Tandera
Assut de Moncada, l'		Casa de l'Assut Mas de Feo Séquia de Moncada
Bany		
Barranc		Barranc de Comes Camí del Pont de la Mesquita Séquia de Moncada Séquia d'Uncia
Barranc de Nattores		
Barranc de n'Andolça	Camí de Bétera	Barranc de n'Andolça Camí de Benimàmet Séquia d'Uncia
Barranc de Torres		Camí de Bétera
Barranc Fondo		
Barranc Travessat		Camí de la Canyada Camí del Pla del Pou Senda de la Cova Senda de la Cova de la Penya Senda del Camí de la Cova
Bassa		
Bassa del Ramat		Camí de València
Benita		Bassa del Ramat Séquia de Moncada Séquia de Tormos
Camarena		Camí de València a Llíria
Camí Arrosser		Séquia de Moncada
Camí de Bétera		Camí de Bétera
Camí de Burjassot		Camí de Burjassot
Camí de Godella		Camí de Godella a la Coma Baixada al Camí Reial
Camí de l'Arena		

Camí de la Corrucosa		Camí de la Torreta
Camí de la Cova		
Camí de la Pobla		Camí de la Pobla Canyada de Penya Caseta de Ribera Senda de la Cova Séquia d'Uncia Terra de Cànters
Camí de Llíria		
Camí de Manises		Camí de Manises Camí de l'Arena Roll del Santari Séquia d'Uncia
Camí de Moncada		Barranc de n'Andolça Cova del Lladre
Camí de Quart	Benita	Camí de Quart Fila de Quart Séquia de Mestalla Séquia de Moncada Séquia de Tormos Séquia del Santari
Camí de València		Camí de València Séquia d'Uncia
Camí del Batà		
Camí del Molí		Camí de la Pobla Séquia d'Uncia
Camí del Molí Fariner		
Camí del Palmar		
Camí del Pla del Pou		Barranc Travessat Camí de la Pobla Camí del Pla del Pou
Camí Reial de Llíria		Camí de Godella Terme de Burjassot

Canaleta		Séquia d'Uncia
Canyada	Barranc Travessat	Camí del Pla del Pou
Canyar		Séquia de Moncada Séquia d'Uncia
Carritxal		Séquia de Mestalla Séquia de Tormos
Charreli		
Ciscar		
Closa, la		Roll de la Canaleta Camí de l'Arena
Clots, els		Camí de Bétera
Colomer		
Coma		Camí de Moncada Camí de Rocafort Camí nou de Llíria Camí vell de Llíria Camí Reial de Llíria
Corrucosa		Camí del Salt del Moro Camí que va al Riu (Túria) Roll Blanc Roll Gran Roll de la Catalana Roll de la Saldia Séquia de Moncada Séquia de Tormos Tandera, la
Corrucosa d'Almoradí		
Cova		Senda de la Cova
Cova de l'Orat		Barranc de la Coveta
Cova del Colom		
Coves Males, les		Camí de la Pobla
Creu, la		Camí del Molí Séquia d'Uncia

Creu de Gràcia		
Eres, les		
Escala, l'		Carretera del Mas de la Inquisició Muntanya de la Coveta Muntanya de las Talayuelas Riu Túria
Fila, la	Camí de l'Arena	Camí de l'Arena de Manises Fila de Quart Séquia de Tormos
Fila de Quart, la		
Fondo, el		
Fondos, els	Aiguamoll	Camí de la Mesquita Camí del Molí Camí dels Fondos Fila de Quart Prop de les Almenares Roll de la Cervera Roll del Santari Séquia de Moncada Séquia de Tormos Séquia d'Uncia
Fornassos, els		Camí de la Pobla
Fornet de la calç		
Franc		
Gadil o Gadell		Limitava amb el nucli urbà Séquia de Moncada Séquia d'Uncia
Mallada de Climent		Camí de Bétera
Manises		
Marmur		Roll Gran
Martinot		Riu Túria Barranc Fondo Barranc de la Figuera

Mas de Belluga		Camí dels Fornassos
Mesquita		Camí de Quart Camí assegador de València Fila de Campanar Senda de Quart Séquia de Mestalla Séquia de Moncada Séquia de Tormos Séquia d'Uncia
Molí		Camí de la Pobla Roll de Carlos Roll de Tàrrega Roll de la Tapieta Séquia de Moncada Séquia d'Uncia
Molí Arrosser	Camí de Quart	Séquia de Moncada
Molí Batà	Fondos, dels	Camí de València Séquia de Moncada Séquia d'Uncia
Molí Fariner		Camí del Molí Séquia d'Uncia
Molí Nou		Camí de València Fila de Campanar Senda de Campanar Séquia de Mestalla Molló divisorí amb Benimàmet
Molí del Paper		
Molí del Vernís		
Montealegre		Camí de Camarena Camí del Pla del Pou Camí dels Fornassos Camí Reial de Llíria Carretera dels Aljubs

Montealegre de Camarena		
Moradí		
Obradors		Roll d'Alfonso Séquia de Moncada Séquia d'Uncia
Obradors Primers		Séquia de Moncada
Omet		
Palmar		Barranc Travessat Barranc que baixa del Palmar Barranquet Camí carreter Camí de Bétera Caseta del doctor Rey Molí Fariner Séquia de Moncada
Pedrots, els		Fila de Quart
Penya, la		
Penyetes, les		Séquia de Moncada Séquia d'Uncia
Pla del Pou		Barranc Travessat Camí de Llíria Camí de la Canyada de Pasqual Penya Camí del Pla del Pou Camí Reial de Llíria Carretera dels Aljubs Carretera del Pla dels Fornassos Casa del Pont Conarda, la Mas de Josep Suay Mas del Pla del Pou Montealegre Terme de Bétera Terme de la Pobla de Vallbona

Pont Catxo		Séquia de Moncada Séquia de la Tapieta
Pont de la Fila de Quart		
Pont de la Mesquita		
Pont de n'Andolça		Barranc de n'Andolça Camí de Moncada
Pontó		Camí del Mas de Feo Roll de Cervera Séquia de Moncada
Rambla		Almenara de la Garrofera Assut de Favara Braçal del Bracet Rambla perduda Reialenc Riu Túria
Reialenc		Rambla perduda Riu de València
Roll de Carles		Séquia de Moncada
Roll de Tàrrega		Séquia de Moncada
Roll de la Catalana		
Roll de la Saldia		
Roll de la Tapieta		Roll de la Tapieta Séquia de Moncada
Roll del Canyar	Fita ⁶¹	Camí de Quart
Roll del Dau		Séquia de Moncada
Santari		Camí de Manises Séquia del Santari Séquia de Moncada
Tandera		Camí de l'Assagador Fila de Quart Roll de Carles

⁶¹És l'única referència en tot el capbreu al terme de Fitta.

		Séquia de Moncada
Tapieta		
Terra de Cànters		Camí de la Pobla
Torreta		Fila de Quart
Vista de Montealegre		Camí Reial de Llíria
Uncia	Bassa del Ramat	Bassa del Ramat Camí de València Séquia de Moncada Séquia d'Uncia
Junt a les eres		
Junt a l'hort de Ribera		
Entre el Calvari i la Torre		Camí de València
Falda del Castell ⁶²		
Sense partida		

Elaboració pròpia. Font: capbreu de 1734

⁶² Fins a la séquia d'Uncia.

2. Masos i cases

Caseta de Ribera	Mas de Josep Suay
Mas de Belluga	Mas del Doctor Rey
Mas de Feo	

3. Indrets

Bassa del Bestiar	Conarda, la
Casa del Pont	Hort de Ribera, l'
Caseta de Ribera	

4. Odonímia. Vies de comunicació

a) Carreteres

Carretera de Benimàmet a Llíria	Carretera del Pla del Pou
Carretera de la Conarda	Carretera del Pla dels Fornassos
Carretera de València	Carretera dels Aljubs ⁶³
Carretera del Mas de Camarena	Carretera divisòria dels termes de
Carretera del Mas de Feo	Paterna i la Pobla
Carretera del Mas de la Inquisició	

⁶³ O que va al pla dels Fornassos.

b) Camins i sendes

Camí Arrosser	Camí de Manises
Camí Assegador a València	Camí de Moncada
Camí carreter del Pla del Pou	Camí de Quart
Camí de Benimàmet	Camí de Rocafort
Camí de Bétera	Camí de València
Camí de Burjassot	Camí del Batà
Camí de Burjassot a Godella	Camí del Castell
Camí de Burjassot al Pla del Pou	Camí del Mas de Feo
Camí de Camarena	Camí del Molí
Camí de Godella	Camí del Molí del Paper
Camí de Godella a la Coma	Camí del Molí Fariner
Camí de l'Arena	Camí del Palmar
Camí de l'Assegador	Camí del Pla del Pou
Camí de l'Horta	Camí del Pont de la Mesquita
Camí de la Canyada	Camí del Riu
Camí de la Canyada de Pasqual	Camí del Salt del Moro
Penya	Camí dels Fondos
Camí de la Casa Blanca	Camí dels Fornassos
Camí de la Corrucosa	Camí Nou de Llíria
Camí de la Cova	Camí Reial de Llíria
Camí de la Pobla	Camí Reial de València a Llíria
Camí de la Torreta	Camí Vell de Llíria
Camí de Llíria	

Costera de Ferrer	Senda de Manises
Senda de Campanar	Senda de Quart
Senda de l'Assegador	Senda del Palmar
Senda de la Corrucosa	Senda del Pla del Pou
Senda de la Cova	

c) Ponts

Pont Catxo	Pont de la Mesquita
Pont de la Fila de Quart	Pont de n'Andolsa
Pont de la Mesquita	Pontet de la Fila

5. Oronímia

a) Elevacions del terreny

Muntanya de la Coveta	Muntanya de las <i>Talayuelas</i>

b) Depressions i cavitats

Cova de l'Orat	Coveta de l'Orat
Cova del Lladre	

6. Hidronímia

a) Rius

El riu (Túria)

b) Barrancs

Barranc de Comes	Barranc del Palmar
Barranc de la Coveta	Barranc del Pontó
Barranc de la Figuera	Barranc Fondo
Barranc de Matoses	Barranc Travessat
Barranc de Torres	Barranc de n'Andolça

c) Séquies

Braçal de la Catalana	Séquia de Mestalla
Braçal del Braçalet	Séquia de Moncada
Séquia de la Fila de Campanar	Séquia de Tormos
Séquia de la Fila de Quart	Séquia del Santari
Séquia de la Tapieta	Séquia d'Uncia

d) Molins

Molí Arrosser	Molí del Vernís
Molí Batà	Molí Fariner
Molí del Paper	Molí Nou

e) Assuts

Assut de Favara	Assut de Moncada

f) Rolls

Roll Blanc	Roll d'Alfonso
Roll Gran	Roll de Carlos

Roll de la Canaleta	Roll de Tàrrega
Roll de la Catalana	Roll del Canyar eo de Fita
Roll de la Cervera	Roll del Dau
Roll de la Saldia	Roll del Santari
Roll de la Tapieta	Roll Gran
Roll de Tarquena	

g) Altres

Almenara de la Garrofera	Mallada de Climent
Canyada de Baptiste García	Pla dels Fornassos
Canyada de Comes	Rambla perduda o Reialenc
Canyada de Pasqual Penya	Tandera, la
Casa de l'Assut (de Moncada)	

Toponímia urbana

1. Carrers

Camí de València	
Casa de l'Ajuntament, de la	
Casa de la Senyoria, de la	
Castell, carrer que ix al	
Cementeri, carreró del	
Cementeri, del	
Forn, carrer que va de la plaça al	
Forn, del	

Forn, placeta del

Eres, carrer per on es puja a les

Eres, carrer que va a les

Església, carrer de darrere de l'

Església, de l'

Església, plaça de l'

Horta, carrer que ix de l'església a l'

Horta, carrer que ix del forn a l'

Major, plaça

Molí, carrer que va al

Molí fariner, carrer que va al

Nou, o Camí dels Molins

Pasqual Ximeno, plaça de

Pasqual Ximeno, plaça dels hereus de

Pasqual Ximeno, carrer que puja de la tenda a la plaça dels hereus de

Pou, del

Sagrari, carrer de darrere del

Torre, carrer que puja a la

Torre, carrer que puja de l'església a la

Torre, carrer que puja de la plaça a la (també com a carrer que baixa de la plaça a la)

València, carrer que va a

Ximeno, placeta dels

Camí Reial

2. Indrets

Barranquet	Cementeri o Fossar
Calvari	Cisterna
Casa de la Vila	Corral del Ramat
Casals, els	Eres, les
Castell	Tenda
Torre, raval de la	

8. Els emfiteutes, cases i terres

En un món dirigit pels homes el capbreu reflectia aquesta característica. Les dones sols declaraven com a vídues i en molts casos per mitjà d'un representant. És el cas de Maria Sans, de València, vídua, tutora i curadora de la seu filla, la qual atorgava poders a un tal Josep Gargallo, escrivà. Totes les vídues apareixen citades pel seu nom i cognom seguit pel cognom del seu marit difunt i actuen com a administradores dels béns heretats pels seus descendents. També es dona el cas de les dones que declaraven en presència del seu marit, com el cas de Jacinta Sancho, de Paterna i de 54 anys, la qual era vídua en primeres núpcies de Pere Pujades i ara estava casada amb Antoni Pedralva, ambdós veïns de Paterna. Feia la declaració en presencia del seu marit com a hereva dels béns del seu primer marit.

Sols hem documentat el cas de tres dones que declaraven per si mateixes. Per una banda Lucinda Espinós, de 55 anys, veïna de Quart de Poblet, la qual no indicava si era vídua o casada. A més ella mateixa havia declarat els béns immobles en el capbreu de 1704, o siga 30 anys abans quant comptava amb una edat de 25 anys. Per altra banda, Mariana Sanchis, de 25 anys, veïna de València, la qual declarava com a hereva dels béns de son pare, i el reconeixement de Leandra Ollés, de 70 anys, de Benimàmet, la qual també havia declarat les seues possessions en el capbreu de 1704.

En els casos dels menors d'edat, com a hereus d'un dels progenitors, feien les declaracions el tutors, curadors, pares, vidus, o mares, vídues, segons els casos. Quan es donava el cas de dues persones amb els noms i cognoms iguals, normalment pare i fill, s'indicava amb l'expressió de major de dies, per al cas del pare, o menor de dies, per al fill.

Un altre aspecte que ens revela el capbreu és el nivell d'analfabetisme dels emfiteutes declarants. Almenys podem esbrinar quins d'ells sabien escriure, però no sabem si també aquests sabien llegir. Els reconeixements van signats per Lorenzo Merita, advocat i jutge de comissió del duc, Joan Baptista Ibáñez, procurador del duc, així com pel notari Jaume Cloquell. Són pocs els casos en els quals algú dels declarants estampà la seu signatura, en canvi, en la majoria al finalitzar el reconeixement el notari escrivia: *y lo firmó dicho procurador con su merced y el confessante no porque dixo no saber.* Dels declarants que signaren el reconeixement estaven: Francesc Guillem, Julià Gavarda, Vicent Sanz, llauradors, Pere Calatayud, mercader, Baltasar Garcia, escrivà, i

Joan Alfonso, tots ells de Paterna; Pere Joan Lozano, llaurador de Quart de Poblet; Josep Joaquín Noguera, llaurador i Roc Blat, moliner, de Campanar; Josep Blat, moliner de Burjassot; Francesc Daroqui i Pere Blat, mestre moliner, de Benimàmet; Miquel Rubio, ciutadà de València; Lluís Ramón, ciutadà de Faura; i per suposat també signaren tots aquells que tenien com a ofici el d'escrivà, advocat o tenien algun càrrec eclesiàstic.

En el quadre hem ficat una columna que indica l'edat dels declarants, no obstant això aquesta dada va començar a arreplegar-se a partir del dia 13 de maig de 1734, i no sempre. Hi havia persones que declaraven l'edat sense més, mentre que altres la accompanyaven amb l'expressió poc més o menys.

Quadre 13. Possessions dels emfiteutes al terme de Paterna. A: nombre de parcel·les. B: superfície en fanecades

	Nom	Lloc de residència	Ofici	Edat	Cases	Horta		Secà		Total terres		Cens
						A	B	A	B	A	B	
1	Agustí, Francesc	Campanar	Llaurador	52				1	120	1	120	10 s
2	Agustí, Vicent	Benimàmet	Llaurador	77				1	24	1	24	2 s
3	Alavés, Roc	Burjassot	Llaurador	32				1	24	1	24	2 s
4	Alcanyis, Francesc	Burjassot	Teixidor	48				1	12	1	12	1 s
5	Alcanyis, Vicent	Benimàmet	Escrivà	40				1	24	1	24	2 s
6	Alfonso, Dionís	Paterna	Llaurador	44	1							5 s
7	Alfonso, Joan	Paterna	No consta	36	1	7	46	6	61	13	107	44 s, 4 d
8	Aliaga, Maria ⁶⁴	Burjassot	Vídua	60				1	5,5	1	5,5	2 s, 9 d
9	Alonso, Domingo	Godella	Llaurador	50				1	18	1	18	1 s, 6 d
10	Alonso, Vicent	Burjassot	Llaurador	63				2	60	2	60	5 s
11	Alós, Miquel	Godella	Llaurador	48				2	48	2	48	4 s
12	Alvenga, Baptiste	Paterna	Llaurador	60	1			3	48	3	48	4 s

⁶⁴Declarava com a tutora i curadora dels seus 5 fills.

13	Ambuena, Josep	Paterna	Llaurador	51	1								5 s
14	Andrés, Vicent	València	Llaurador	75				3	45	3	45		3 s. 9 d
15	Anton, Josep	Burjassot	Llaurador	50				1	18	1	18		1 s, 6 d
16	Aparicio, Inés ⁶⁵	Paterna	Vídua	70	1								5 s
17	Aranda, Francesc	Manises	Llaurador	45		1	4,5			1	4,5		3 s, 4 d
18	Aranda, Raimunda ⁶⁶	Manises	Vídua	45		1	4			1	4		3 s
19	Arnal, Jeroni	Benimàmet	No consta	65				1	24	1	24		2 s
20	Arnau, Pere	Burjassot	Llaurador	61				1	18	1	18		9 d
21	Artés, Miquel	València	Prevere	51				1	72	1	72		6 s
22	Asensi, Joan	Paterna	Llaurador	54	1 ⁶⁷	1	12	2	36	3	48		14 s
23	Asensi, Manuela	Paterna	Vídua	56				1	18	1	18		1 s, 6 d
24	Asensi, Maria ⁶⁸	Paterna	Vídua	50	1								5 s

⁶⁵Vídua de Pere Blanc.

⁶⁶Vídua de Baltasar Carsí.

⁶⁷Més 1 pati.

⁶⁸Vídua de Gaietà Moleres.

25	Asensi, Vicent	Paterna	Llaurador		1			1	21	1	21	6 s, 9 d
26	Badenes, Francesc	Benifaió	Llaurador	25		1	8			1	8	6 s
27	Balaguer, Fulgència ⁶⁹	València	Vídua			2	24			2	24	18 s
28	Ballester, Josep	Godella	Llaurador	40				1	9	1	9	1 s, 6 d
29	Barrachina, Agustí	Benimàmet	Llaurador	47		3	17,5			3	17,5	12 s, 4 d
30	Barrachina, Joan	Benimàmet	Llaurador	34		1	9			1	9	6 s, 9 d
31	Barrachina, Vicent ⁷⁰	Benimàmet	Llaurador	50		7	49,5			7	49,5	34 s, 1 d
32	Barrachina, Vicent	Benimàmet	Llaurador	25	1	2	13			2	13	19 s, 9 d
33	Bea, Manuel	Paterna	Llaurador	50	1			1	12	1	12	6 s
34	Bedreño, Pere Vicent	València	Advocat	33		2	10			2	10	6 s, 9 d
35	Bellver, Gaspar	Paterna	Llaurador	30	1 ⁷¹			2	24	2	24	7 s
36	Benavent, Vicent	Paterna	Llaurador	42				1	24	1	24	2 s
37	Benlloc, Francesc	València	Llaurador	64		1	7			1	7	4 s, 6 d

⁶⁹Declarava en el seu nom l'advocat Alexandre Redondo.

⁷⁰Major de dies.

⁷¹ Més 1 era.

38	Benlloc, Francesc	Paterna	Llaurador	34		4	25,25	1	12	5	37,25	18 s, 5 d
39	Benlloc, Francesc	Burjassot	Llaurador	37				1	24	1	24	2 s
40	Benlloc, Francesc ⁷²	Paterna	Llaurador	63	1	10	45,5	3	25	13	70,5	54 s, 11 d
41	Benlloc, Josep	València	Llaurador	55				1	18	1	18	1 s, 6 d
42	Benlloc, Josep	Paterna	Llaurador	34		2	10			2	10	7 s, 6 d
43	Benloch, Francesc ⁷³	Paterna	Llaurador	34	1	4	22,25	2	18	6	40,25	26 s, 8 d
44	Benloch, Miquel	Campanar	Llaurador	51		4	23	2	15	6	38	16 s, 3 d
45	Blanc, Miquel	Paterna	Llaurador	46				1	18	1	18	1 s, 6 d
46	Blanc, Pere	Paterna	Llaurador	46	1			1	12	1	12	6 s
47	Blat, Josep ⁷⁴	Burjassot	Moliner	50				4	60	4	60	6 s
48	Blat, Lluís	Benimàmet	Moliner					4	52	4	52	9 s
49	Blat, Pere	Benimàmet	Mestre moliner	46		2	13			2	13	9 s, 11 d
50	Blat, Roc	Campanar	Moliner	57				3	72	3	72	3 s

⁷²Major de dies.

⁷³ de Maximià.

⁷⁴ Moliner del molí del Raig de Burjassot.

51	Bollo, Vicent	Benimàmet	Moliner					1	60	1	60	8 s, 4 d
52	Bondia, Vicent	Creu de Mislata	Llaurador					1	6	1	6	6 d
53	Bordes, Josep	Paterna	Llaurador	48	1							5 s
54	Brisa, Baptiste i Roc	Benimàmet	Llauradors	40/35				1	24	1	24	2 s
55	Brisa, Dionís	Paterna	Llaurador	36	1 ⁷⁵	1	4,5	1	24	2	28,5	15 s, 4 d
56	Brisa, Josep ⁷⁶	Paterna	Menor		⁷⁷	1	7	2	34	3	41	5 s, 2 d
57	Brisa, Martí	Paterna	Llaurador	25	1	2	14	1	24	3	38	21 s, 9 d
58	Brisa, Miquel	Xirivella	Llaurador	25		1	6			1	6	4 s, 6 d
59	Brisa, Vicent	Paterna	Llaurador	26	1	2	19	1	24	3	43	24 s
60	Brotons, Tomàs	València	Escrivà	63		1	18			1	18	13 s, 6 d
61	Bueso, Francesc ⁷⁸	Burjassot	Menor					1	12	1	12	1 s
62	Bujeda, Pere	Paterna	Llaurador	50		1	6	1	36	2	42	7 s, 6 d

⁷⁵ Més 1 era.

⁷⁶ Declarava Dionís Brisa com a tutor i curador del seu nebot.

⁷⁷ Més 1 era.

⁷⁸ Declarava Maria Aliaga, de 57 anys, curadora del menor.

63	Calatayud, Pere	Paterna	Mercader		1	9	63	8	192	17	255	70 s, 4 d
64	Calatrava, Jacinta ⁷⁹	Paterna		26				4	37	4	37	3 s, 5 d
65	Calatrava, Miquel	Benimàmet	Llaurador	60		1	6	2	84	3	90	10 s, 9 d
66	Calatrava, Pere	Benimàmet	Llaurador			2	8	1	1	3	9	4 s, 7 d
67	Calatrava, Tomàs	Paterna	Llaurador	36		1	6	1	21	2	27	6 s, 3 d
68	Calatrava, Vicent	Paterna	Llaurador	48	2 ⁸⁰	3	10	5	64	8	74	31 s, 3 d
69	Campos, Antoni i Tomàs	Bétera	Llauradors	29/28				1	39	1	39	3 s, 3 d
70	Campos, Josepa	Paterna	Vídua	45	1							10 s
71	Campos, Maria	Manises	Vídua	66		1	4			1	4	3 s
72	Carbonell, Baltasar	València	Llaurador	65				1	15	1	15	1 s, 3 d
73	Cardo, Tomàs ⁸¹	Godella	Llaurador	70				1	60	1	60	5 s
74	Carsí, Mateu	Cabanyal	Llaurador	68				1	18	1	18	1 s, 6 d

⁷⁹Declarava en companyia del seu marit Vicent Penya, llaurador.

⁸⁰Més 1 era.

⁸¹Renunciava a dues cafissades i mitja en la partida del Pla del Pou.

75	Casany, Francesc ⁸²	València	Menor					1	10	1	10	10 d
76	Casavan, Maria ⁸³	Paterna	Menor		1							5 s
77	Casavan, Vicent	Paterna	Llaurador	45	1			1	8	1	8	10 s, 4 d
78	Centelles, Sebastià	Paterna	Llaurador	75	1	1	18	1	24	2	42	8 s, 6 d
79	Climent, Francesc	Paterna	Llaurador	40	1 ⁸⁴	4	22,25	1	12	5	34,25	20 s, 8 d
80	Coll, Francesc ⁸⁵	València				1	3			1	3	2 s, 3 d
81	Coll, germans	Quart de Poblet	Llauradors					3	48	3	48	4 s
82	Comes, Josep	Paterna	Llaurador	34	⁸⁶			2	36	2	36	8 s
83	Comú de la Vila	Paterna				8	41,5			8	41,5	30 s, 4 d

⁸²Declarava Josep Casany, prevere de València de 40 anys d'edat.

⁸³Declarava Miquel Casavan, pare i tutor de la seu filla.

⁸⁴Més 1 almàssera.

⁸⁵Declarava Esteve Navarro, notari de València.

⁸⁶Més 1 pati.

84	Criado, Vicent	Paterna	Llaurador	40	1							5 s
85	Daroqui, Francesc ⁸⁷	Benimàmet		46		2	15	2	28	4	43	13 s, 4 d
86	Daroqui, Jaume	València	Artiller	54	1 ⁸⁸	2	16			2	16	22 s, 10 d
87	Delma, Vicent	Burjassot	Llaurador	30				1	24	1	24	2 s
88	Donderis, Diego	Godella	Llaurador	36				1	8	1	8	8 d
89	Donderis, Francesc ⁸⁹	València	Moliner	50		2	25			2	25	18 s, 9 d
90	Durà, Tomàs ⁹⁰	Burjassot	Llaurador					1	42	1	42	3 s, 6 d
91	Escovedo, Vicent	València	Llaurador	52				1	36	1	36	3 s
92	Espinós, Lucinda	Quart de Poblet		55		2	7			2	7	5 s, 3 d
93	Fabado, Josep	Cases de Bàrcena	Llaurador	55	1	2	42			2	42	41 s, 6 d
94	Fabra, Joan	Beniferri	Llaurador	38				1	27	1	27	2 s, 3 d
95	Farga, Vicenta ⁹¹	Paterna	Vídua	42	1							5 s

⁸⁷Declarava com a cònjuge de Felicia Brisa, hereva de Josep Brisa.

⁸⁸1 pati amb una casa derruïda.

⁸⁹Declarava en nom de Maria Àngela Real, la seuva dona.

⁹⁰Decalarava com a marit de Manuela Soriano, junt a Vicent Sancho, marit de Francesca Soriano.

⁹¹Vídua de Pere Belda, declarava junt a la seuva germana, Baptista, dona de Joan Tello, de Bétera.

96	Ferrandis, Manuel	Paterna	Llaurador	46		1	12	1	48	2	60	11 s, 6 d
97	Ferrandis, Rafael	Benimàmet	Llaurador	38		2	9			2	9	6 s, 9 d
98	Ferrando, Feliciana	Paterna	Vídua	70	1			1	24	1	24	7 s
99	Ferriol, Baptiste	Creu de Moncada	Llaurador	30				1	8	1	8	5 s, 4 d
100	Ferris, Maria Ana ⁹²	València				1	13,5			1	13,5	9 s
101	Fita, Roc	Quart de Poblet	Llaurador	40		4	25			4	25	16 s, 6 d
102	Fortuny, Evarist	València	Prevere			2	13			2	13	8 s, 3 d
103	Fuentes, Josep	Paterna	Llaurador	50	1			1	24	1	24	7 s
104	Fuster, Joan ⁹³	València	Argenter	38				1	84	1	84	7 s
105	Gallego, Blai	Godella	Llaurador	40				1	24	1	24	2 s
106	Gallego, Felip	Godella	Llaurador	45				1	36	1	36	3 s
107	Gallego, Francesc	Godella	Llaurador	27				1	48	1	48	4 s
108	Garcia, Baltasar	Paterna	Escrivà		1	2	6,5			2	6,5	14 s, 10 d
109	Garcia, Jeroni	Pobla de Vallbona	Llaurador	28	1							5 s

⁹²Declarava Joan Baptiste Daya, de 45 anys, de València.

⁹³Declarava en nom de la seua dona Josepa Maria Esteve.

110	Garcia, Josep	Paterna	Llaurador	27	1 pati			2	36	2	36	8 s
111	Gascó, Blai	Paterna	Llaurador	39	1			1	12	1	12	6 s
112	Gascó, Joan	Paterna	Llaurador	25		1	12			1	12	7 s, 6 d
113	Gascó, Vicent	Moncada	Aladrer	60	1							5 s
114	Gascó, Vicent i Josep (germans) ⁹⁴	Manises	Menors		1	4	12	1	36	5	48	22 s
115	Gavarda, Cristóbal	Paterna	Llaurador	56	1	1	2	1	18	2	20	13 s
116	Gavarda, Julià	Paterna	Llaurador		1			1	6	1	6	5 s, 6 d
117	Gavarda, Pere	Paterna	Llaurador	62	1							5 s
118	Gil, Vicent ⁹⁵	València	Llaurador	85				1	12	1	12	1 s
119	Giner, Francesc	Godella	Llaurador	43				1	8	1	8	8 d
120	Giner, Pasqual	Godella	Llaurador	34				1	8	1	8	8 d
121	Giner, Pere	Godella	Llaurador	35				1	8	1	8	8 d
122	Giner, Vicent	Godella	Llaurador	43				1	8	1	8	8 d

⁹⁴ Declarava Jaume Mas, llaurador de Manises, de 45 anys, com a tutor i curador dels menors.

⁹⁵ De l'horta de San Miquel dels Reis.

123	Gisbert, Vicent	Quart de Poblet	Llaurador	35		2	9			2	9	6 s, 9 d
124	Gremi de paraires	València	Oficis		⁹⁶	1	6			1	6	60 s
125	Gremi d'adobers	València	Oficis			1	12			1	12	6 s, 5 d
126	Guillem, Francesc	Paterna	Llaurador		1	15	75,87	9	68	24	143,87	60 s, 8 d
127	Guillem, Gregori	Paterna	Llaurador	55		2	6	2	36	4	42	7 s, 6 d
128	Guillem, Pasqual ⁹⁷	Paterna	Llaurador	25		1	12			1	12	9 s, 2 d
129	Guillot, Joaqin	València	Llaurador	65				1	42	1	42	3 s, 6 d
130	Hernández, Bertomeu	Paterna	Llaurador	35	1			1	12	1	12	6 s
131	Jiménez, Isabel Joana ⁹⁸	València				5	34			5	34	21 s, 9 d
132	Jordà, Esperança	Riba-roja de Túria	Vídua	62	1	2	14			2	14	20 s, 6 d
133	Liern, Josep	Paterna	Llaurador	55	1 ⁹⁹			1	6	1	6	10 s, 6 d

⁹⁶ 1 molí.

⁹⁷ Junts als seus germans Vicent i Marià.

⁹⁸ Declarava Josep Inglera, de 37 anys, prevere de Sant Martí, com a administrador de dita dona.

⁹⁹ Més 1 pati.

134	Llabata, Francesc	Paterna	Llaurador	40	1 pati			1	12	1	12	4 s
135	Llagostera, Ana Maria	Godella	Vídua	58				1	8	1	8	8 d
136	Llopis, Raimundo	Paterna	Llaurador	60	1	1	24			1	24	25 s
137	Llopis, Vicent	Paterna	Llaurador	40	¹⁰⁰			1	18	1	18	6 s, 6 d
138	Llopis, Vicenta ¹⁰¹	Burjassot	Vídua					1	24	1	24	2 s
139	Llorens, Vicent	Godella	Llaurador	65				1	18	1	18	1 s, 6 d
140	Lloris, Pere	Quart de Poblet	Llaurador	40		2	12			2	12	9 s
141	López, Francesc	Paterna	Llaurador	42	1 pati			1	6	1	6	5 s, 6 d
142	López, Ignasi	Paterna	Llaurador	28	1							5 s
143	López, Miquel	Paterna	Llaurador	45	1			3	72	3	72	11 s
144	Lozano, Pere Joan	Quart de Poblet	Llaurador					1	24	1	24	2 s
145	Luna, Baptiste	Benicalap	Llaurador	40				1	12	1	12	1 s
146	Luna, Francesc	Burjassot	Llaurador	50				1	18	1	18	1 s, 6 d

¹⁰⁰ Més 1 era en la partida dels Clots.

¹⁰¹ Declarava Jacint Monzó, de Burjassot, de 43 anys d'edat, en nom de la vídua.

147	Luna, Josep	Burjassot	Llaurador	36				1	21	1	21	1 s, 9 d
148	Luna, Vicent	Burjassot	Llaurador	41				1	18	1	18	1 s, 6 d
149	Magíster de la Seu	València	Clero		¹⁰²	1	99			1	99	86 s, 8 d
150	Martínez, Francesc	Paterna	Llaurador	32	1			2	6	2	6	7 s
151	Martínez, Jaume	Torrent	Llaurador	37				3	42	3	42	3 s, 6 d
152	Martínez, Vicent	Burjassot	Llaurador	44				2	24	2	24	2 s
153	Mas, Jaume	Manises	Llaurador	43	1	4	26			4	26	18 s, 8 d
154	Mas, Pasqual	València	Advocat	36		3	40,5			3	40,5	15 s, 5 d
155	Mascaros, Blai	València	Moliner	50		1	6			1	6	3 s, 9 d
156	Mascaros, Gaspar	Benimàmet	Llaurador	45		1	4	1	24	2	28	5 s
157	Mascaros, germans ¹⁰³	Benimàmet				2	18	4	23	6	41	14 s, 10 d
158	Mascaros, Josep	Paterna	Llaurador	50	1			1	18	1	18	6 s, 6 d
159	Mascaros, Lluís	Benimàmet	Llaurador			5	21,25	1	33	6	54,25	16 s, 5 d

¹⁰² 1 alqueria.

¹⁰³ Declarava Vicent Just, com a marit de Josepa Mascarós, i com a procurador dels germans Mascaros.

160	Mascaros, Vicent	Paterna	Llaurador	45	1	1	6	3	48	4	54	17 s, 9 d
161	Mascaros, Vicent (hereus de) ¹⁰⁴	Benaguasil	Vídua			1	4			1	4	3 s
162	Mercader, Josep	Burjassot	Llaurador	46				1	12	1	12	1 s
163	Mestre, Antonia	València	Vídua	70		2	25			2	25	18 s, 9 d
164	Miralles, Jeroni	Benicalap	Llaurador	60				2	24	2	24	2 s
165	Miralles, Josep	Benicalap	Llaurador	36				1	30	1	30	2 s, 6 d
166	Moleres, Asensi	Paterna	Llaurador	38				3	51	3	51	4 s, 3 d
167	Moleres, Gaietà	Paterna	Llaurador	38	1			1	18	1	18	6 s, 6 d
168	Moleres, Vicent ¹⁰⁵	Paterna		59	1							5 s
169	Montaner, Joan	Paterna	Llaurador	40	1	2	9,5	2	8	4	17,5	11 s, 4 d
170	Montaner, Joan	Paterna	Llaurador	45	1			2	34	2	34	10 s, 2 d
171	Montaner, Josep	Paterna	Llaurador	45	1	1	n/c	1	18	2	18	11 s, 6 d
172	Montaner, Josep	Paterna	Forner	50				1	24	1	24	2 s
173	Montaner, Josep	Paterna	Llaurador	43	1			1	24	1	24	7 s

¹⁰⁴ Declarava Silvestra Durà, vídua de Vicent Mascaros, tutora i curadora de tres fills.

¹⁰⁵ Declarava junt a la seu dona Maria Climent, de 42 anys.

174	Montó, Vicent	Marxalenes	Albeytar	45		1	3	1	33	2	36	3 s
175	Monzó, Miquel	Quart de Poblet	Llaurador	56		3	29			3	29	21 s, 9 d
176	Mortes, Andreu	Paterna	Llaurador	45	¹⁰⁶			2	36	2	36	3 s, 6 d
177	Muñoz, Blai	Burjassot	Llaurador	28				1	12	1	12	1 s
178	Muñoz, Francesc	Burjassot	Llaurador	80				1	24	1	24	2 s
179	Muñoz, Josep	Burjassot	Llaurador	56				1	18	1	18	1 s, 6 d
180	Muñoz, Vicent	Benimàmet	Llaurador	42				1	12	1	12	1 s
181	Musoles, Joan Baptiste ¹⁰⁷	València	Advocat		4	51	550,25	14	300	65	850,25	405 s, 6 d
182	Navarro, Vicent	València	Llaurador	44		1	6			1	6	3 s, 9 d
183	Noguera, Josep	Campanar	Llaurador	30				1	18	1	18	1 s, 6 d
184	Noguera, Lluís ¹⁰⁸	Campanar	Llaurador			1	6			1	6	2 s, 1 d
185	Noguera, Maria Ignasia ¹⁰⁹	Campanar	Menor			1	18			1	18	13 s, 6 d

¹⁰⁶Més 1 era

¹⁰⁷Declarava en el seu propi nom i en el dels seus fills: Maria Teresa, Felip Pasqual, Josep i Salvador, menors d'edat i hereus de Pasqual Ximeno.

¹⁰⁸Declarava Josep Joaquín Noguera, llaurador de Campanar, en nom d'Ana Maria Carbonell i de Noguera, vídua, tutora i curadora del seu fill Lluís Noguera, menor d'edat.

¹⁰⁹Declarava Josep Joaquín Noguera, llaurador de Campanar, en nom d'Ana Maria Carbonell i de Noguera, vídua, tutora i curadora de la seua filla Maria Ignasia Noguera, menor d'edat.

186	Ollés, Leandra	Beniferri		70				1	30	1	30	2 s, 6 d
187	Oltra, Vicent	Paterna	Clero		28	141,75			28	141,75	105 s	
188	Parcent, comte de	València	Noble		1	3	63,25	2	38	5	101,25	55 s
189	Pardo, Josep	Godella	Llaurador	66				1	36	1	36	3 s
190	Pardo, Josep i Pere ¹¹⁰	Godella	Menors					2	120	2	120	10 s
191	Pasqual, Andreu	Campanar	Llaurador	54				1	8	1	8	5 s, 4 d
192	Pechuan, Miquel	Burjassot	Obrer de vila	36		1	2			1	2	1 s, 6 d
193	Pechuan, Teresa	Benimàmet	Vídua	54		1	3	1	0,75	2	3,75	2 s, 4 d
194	Penya, Pasqual i Gabriel	Paterna	Llauradors	45/50	2	9	169,5	3	210	12	379,5	142 s, 1 d
195	Penya, Vicent	Paterna	Clergue	69	1	3	34			3	34	33 s, 3 d
196	Pérez, Agustí	Godella	Llaurador	50				1	36	1	36	3 s
197	Pérez, Blai	València	Escrivà	33		3	13			3	13	9 s, 11 d
198	Peris, Josep	Paterna	Llaurador	55	1	1	6	1	15	2	21	13 s, 3 d
199	Peris, Miquel	Paterna	Llaurador	43	2	4	28	2	104	6	132	43 s, 8 d
200	Peyrusa, Valero	Burjassot	Llaurador	50				2	51	2	51	4 s, 3 d

¹¹⁰Declarava Teresa Andrès, de 34 anys, vídua de Josep Pardo i mare dels menors.

201	Pons, Josep	Beniferri	Llaurador	44				4	87	4	87	7 s, 3 d
202	Pons, Miquel	Beniferri	Llaurador	40				1	15	1	15	1 s, 3 d
203	Pons, Vicent	Beniferri	Llaurador	28				1	12	1	12	1 s
204	Porcar, Josep	Benimàmet	Llaurador					1	18	1	18	1 s, 6 d
205	Porcellà, Maria ¹¹¹	València	Donzella		1	6				1	6	5 s, 3 d
206	Puchades, Francesc	Campanar	Llaurador	60				1	6	1	6	6 d
207	Puchades, Miquel	Benimàmet	Llaurador	48		1	6	1	36	2	42	7 s, 6 d
208	Puig, Asensia ¹¹²	Paterna	Vídua	45	1							5 s
209	Ramon, Lluís	Faura	Ciutadà	45	1	3	45			3	45	43 s
210	Real, Martí	Manises	Llaurador	40		3	8			3	8	3 s
211	Real, Roc	Paterna	Llaurador	48	2	2	30	1	6	3	36	29 s
212	Ricart, Francesc	València	Boticari	52		6	33,5			6	33,5	22 s
213	Riera, Gregori	Burjassot	Prevere	46				2	60	2	60	5 s
214	Roca, Josep	Paterna	Llaurador	35	1			1	12	1	12	6 s

¹¹¹Declarava Josep Vila, de Catarroja, doctor en dret de 46 anys.

¹¹²Vídua de Bordes

215	Rodrigo, Marc	Quart de Poblet	Llaurador	46		2	6,5			2	6,5	2 s, 3 d
216	Rodrigo, Miquel	Quart de Poblet	Llaurador	46		1	7			1	7	5 s, 3 d
217	Rodrigo, Sebastià	Quart de Poblet	Llaurador	44		2	16,25			2	16,25	12 s, 2 d
218	Rodrigo, Simó	Quart de Poblet	Llaurador	58		2	7			2	7	5 s, 3 d
219	Rua, Josep	Campanar	Llaurador	60				1	6	1	6	6 d
220	Rubio, Baptiste ¹¹³	Benimàmet	Llaurador	43		1	12			1	12	7 s, 6 d
221	Rubio, Miquel	València	Ciutadà	58		6	79	2	7	8	86	51 s, 5 d
222	Ruvio, Josep	València	Ciutadà	47	2	13	197,75	1	14	14	211,75	88 s, 7 d
223	Sáez, Vicent	Paterna	Llaurador	27	1			1	24	1	24	7 s
224	Salavert, Andreu	Campanar	Llaurador	40				1	6	1	6	6 d
225	Salvador, Teresa ¹¹⁴	Paterna	Vídua	45	1	1	6	1	8	2	14	16 s, 1 d
226	Salvador, Vicent	Paterna	Llaurador	43	1	3	9	2	18	5	27	18 s, 3 d
227	San Joan del Mercat	València	Clero			3	13			3	13	9 s, 9 d
228	San Pere, administració	Paterna	Clero			23	89,75			23	89,75	80 s

¹¹³ En nom de tutor i curador de Manuel Rubio, menor d'edat.

¹¹⁴Vídua d'Agustí Daroqui, mare i curadora dels seus fills Josep i Maria.

229	Sánchez, Marc	Paterna	Llaurador	63	1			1	12	1	12	6 s
230	Sanchis, Gregori	Beniferri	Llaurador	36				2	24	2	24	2 s
231	Sanchis, Josep	Beniferri	Llaurador	50				1	18	1	18	1 s, 6 d
232	Sanchis, Mariana	València	No consta	25	1							5 s
233	Sanchis, Nadal	Paterna	Llaurador	40	1			1	24	1	24	12 s
234	Sancho, Agustí	Burjassot	Llaurador	62				2	21	2	21	1 s, 9 d
235	Sancho, Baltasar	Burjassot	Llaurador	80				1	18	1	18	1 s, 6 d
236	Sancho, Cristóbal	Burjassot	Llaurador	60				1	15	1	15	1 s, 3 d
237	Sancho, Jacinta ¹¹⁵	Paterna		54	1			1	30	1	30	7 s, 6 d
238	Sancho, Josep	Burjassot	Llaurador	26				1	36	1	36	3 s
239	Sancho, Josep	Paterna	Llaurador	44	1			1	18	1	18	6 s, 6 d
240	Sanmartí, Benito	Quart de Poblet	Llaurador	48		3	18			3	18	13 s, 6 d
241	Sans, Maria ¹¹⁶	València	Vídua					1 ¹¹⁷	780	1	780	75 s

¹¹⁵Vídua en primeres nupcies de Pujades, ara casada amb Antoni Pedralva. Declarava en presencia del seu marit.

¹¹⁶Vídua de Vicent Romeu, tutora i curadora de María Vicenta Romeu, la seu filla. Declarava en el seu nom Josep Gargallo

¹¹⁷Una casa de camp amb 130 cafissades en el Pla del Pou.

242	Sant Martí, clero de	València	Clero			2	12,75			2	12,75	7 s, 6 d
243	Sanz, Vicent	Paterna	Llaurador	48	1			1	18	1	18	6 s, 6 d
244	Sebastià, Ignasi	Beniferri	Llaurador	50				1	15	1	15	1 s, 3 d
245	Sebastià, Maria Antonia ¹¹⁸	València		30	1	3	17,75			3	17,75	13 s, 3 d
246	Sebastià, Martí	Beniferri	Llaurador	42				1	12	1	12	1 s
247	Soriano, Ignasi i Francesc	Burjassot	Llaurador	60/44				3	66	3	66	5 s, 6 d
248	Soriano, Vicent	Godella	Llaurador	36				1	6	1	6	6 d
249	Sorní, Vicent ¹¹⁹	Godella	Moliner	37		1	7			1	7	5 s, 3 d
250	Suay, Baltasar	Burjassot	Llaurador	38				2	42	2	42	5 s
251	Suay, Francesc ¹²⁰	Burjassot						1	78	1	78	13 s
252	Suay, Jaume	Burjassot	Llaurador	42				1	12	1	12	2 s
253	Suay, Josep	Burjassot	Llaurador	38				1	18	1	18	3 s
254	Suay, Lluís	Burjassot	Llaurador	32				2	48	2	48	5 s

¹¹⁸ Declarava en el seu nom el llicenciat Pasqual Bernalza.

¹¹⁹ Moliner del molí de Canyars de Godella.

¹²⁰ Declarava el seu fill Bartolomé Suay, clergue.

255	Suay, Vicent	Burjassot	Llaurador	25				1	12	1	12	2 s
256	Torrijo, Vicent	Campanar	Llaurador	50				1	18	1	18	1 s, 6 d
257	Valero, Martí	Burjassot	Llaurador	49				1	48	1	48	4 s
258	Valero, Miquel	Burjassot	Llaurador	35				1	24	1	24	2 s
259	Valero, Vicent	Burjassot	Llaurador					1	16	1	16	1 s, 4 d
260	Vallés, Senent	Beniferri	Llaurador	46				1	18	1	18	1 s, 6 d
261	Valls, Baptiste	València	Llaurador	41				1	24	1	24	2 s
262	Valls, Josep	Beniferri	Llaurador	36				1	15	1	15	1 s, 3 d
263	Valls, Martí	Benimàmet	Llaurador	48				1	9	1	9	9 d
264	Valls, Vicent	Beniferri	Llaurador	44				1	7	1	7	7 d
265	Vázquez, Vicent	Paterna	Llaurador	50				1	18	1	18	1 s, 6 d
266	Verger, Josep i Vicent	Benimàmet	Llauradors	26		1	2			1	2	8 d
267	Verger, Josep	Benimàmet	Llaurador	36		2	25,5	1	36	3	61,5	5 s, 4 d
268	Vila, Miquel	Campanar	Llaurador	46				1	18	1	18	1 s, 6 d
269	Villarrasa, Baltasar ¹²¹	València						1	180	1	180	15 s

¹²¹Declarava el seu apoderat Josep Cubell, de València i d'edat de 44 anys.

270	Ximeno, Baptiste	Quart de Poblet	Llaurador	45		1	7			1	7	4 s, 6 d
271	Ximeno, Josep	Manises	Llaurador	45		1	8			1	8	6 s
272	Ximeno, Josep	Paterna	Llaurador	32	1	5	42	4	41	9	83	42 s, 11 d
273	Ximeno, Vicent	Paterna	Llaurador	43	1	2	27	5	66	7	93	32 s, 4 d
	TOTAL				87	384	3.085,37	300	6.791,25	684	9.876,62	(1)

Elaboració pròpia. Font: capbreu de 1734

- (1) El total és de 167 lliures, 4 sous, 6 diners, a les que s'ha d'afegir les 15 lliures que pagava el comú de la vila pel dret del piló de la carn, més 64 lliures, les quals protestaven els regidors que no sabien el perquè d'aquesta darrera imposició. Per tant, el duc deuria recaptar anualment, pels censos en metà·lic de les cases i terres de la vila de Paterna, la quantitat de 246 lliures, 4 sous i 6 diners.

Com ja hem apuntat abans el duc rebia, a més dels censos en metà·lic, el terç delme i la partició de fruits corresponents, elements que no estan comptabilitzats al capbreu, com tampoc ho està el lluïsme. Sí que sabem, a partir d'un document elaborat el mateix any 1735, que en el moment de la confecció del capbreu, les rendes de la vila de Paterna no eren gestionades directament per la casa ducal. El mecanisme de gestió emprat era el de l'arrendament, que des de 1732 el disfrutava Josep Barrachina, el qual havia pagat al duc de Medinaceli la quantitat de 2.050 lliures anuals fins a l'any 1735 inclòs. També sabem que el dit Josep Barrachina, llaurador de València, juntament amb Baptiste Barrachina, llaurador de Benimàmet, havien arrendat abans els drets de Paterna des de l'any 1728 fins a 1731, ambdós inclosos, per preu de 1.950 lliures anuals.¹²² En 1735 s'oferia l'arrendament al millor postor, que va recaure en Vicent Antequera, llaurador de Benaguasil, junt amb Pasqual i Pere Giner, germans i llauradors de Godella, els quals van guanyar la pujada per la quantitat de 2.562 lliures anuals.¹²³ El nou contracte d'arrendament tenia una duració de quatre anys, començava a partir de l'1 de gener de 1736 i finalitzava l'últim dia de desembre de 1739. Una de les prerrogatives del contracte era la recaptació del lluïsme, el qual suposava que per tota venda de qualsevol immoble, l'arrendador devia rebre dos sous per cada lliura del valor de la compravenda, tal com ja vam assenyalar.

8.1. Distribució social

Recordem que 16 emfiteutes no declararen cap parcel·la de terra i sols reconegueren tindre casa, per tant són 257 els que declararen posseir algun camp.

Quadre 14. Distribució social del domini útil de les terres

	Propietaris	%	Extensió (fanecades)	%
Comú de la vila	1	0,36	41,5	0,42
Clero	9	3,29	535,25	5,41

¹²² ARCSCCV, protocols Victoriano Barberà, núm. 9.847. 1727, novembre, 8. València.

¹²³ A l'annex, document 6, oferim la transcripció dels capítols de dit arrendament.

Donzella	1	0,36	6	0,06
Llauradors	183	69,59	5.265,62	53,31
Menors	6	2,56	249	2,52
Noblesa	1	0,36	101,25	1,02
Oficis	18	6,95	775,5	7,85
Professions liberals	10	2,93	1.305	13,21
Vídues	13	6,59	948,25	9,60
No consta	15	6,95	649,25	6,57
	257		9.876,62	

Elaboració pròpia. Font: capbreu de Paterna de 1734

Respecte a la distribució social de les propietats emfiteütiques a l'àmbit rural s'observa un pes contundent dels llauradors. Aquests representaven quasi el 70% dels propietaris amb un poc més del 50% de la superfície agrícola. Si unifiquem el personal d'oficis i les professions liberals, que conformarien la classe urbana amb un 10%, sols controlaven poc més del 20% de la terra. Per la seua part la noblesa quedava amb uns valors testimonials.

8.2. Estructura de la propietat

La superfície reconeguda pels emfiteutes ens permet elaborar un quadre amb l'estructura del domini útil.

Quadre 15. Estructura del domini útil (en tants per cent)

Fanecades	Propietaris	Extensió
<= 10	21,01	3,69
10,1 - 20	28,4	11,27

20,1 – 50	35,01	30,13
50,1 – 100	10,5	19,23
100,1 – 200	3,11	10,58
200,1 – 300	0,77	4,72
300,1 - 500	0,38	3,84
500,1 – 1.000	0,77	16,5

Elaboració pròpia. Font: capbreu de Paterna de 1734

Tenint en compte el conjunt dels camps, tant de l'horta com del secà, podem observar que el 15,33% dels propietaris amb més de 50 fanecades, comptava amb el 54,87% de la terra. Però cal destacar una propietat mitjana entre 10 i 50 fanecades, ja que aquest interval suposava el 63,41% dels propietaris i el 41,4% de la terra. El tram de la xicoteta propietat, amb menys de 10 fanecades, suposava el 21,01% dels propietaris amb un 3,69% de la superfície.

9. Altres finalitats del capbreu de 1734

Hem pogut trobar un document, inèdit, en el que s'especifiquen les despeses originades per l'elaboració del capbreu.¹²⁴ De la seu consulta hem obtingut també altra informació que ens permet afirmar que el duc, aprofitant la confecció del capbreu, també va assenyalar i marcar els límits de l'àrea de les seues possessions en Paterna, terreny que coincidia amb el terme del municipi. Així es van pagar un total de 64 lliures, 17 sous i 9 diners per:

...resulta haberse expendido en la fábrica de los mojones y linderos de dicha villa de Paterna con la de Bétera, Godella, Burjasot, Benimàmet, ciudad de Valencia y villas de Quart, Manises y Ribarroja, sus vecinos, resulta haberse pagado a Senente Martínez, maestro albañil, vecino de dicha villa de Quart: cincuenta y cinco libras, dos sueldos y nueve dineros por fabricar los mojones y linderos divisorios de las villa de Ribarroja, Bétera y Quart y lugares de Godella, Burjasot y Benimàmet según seis recibos dados por dicho Martínez.

¹²⁴ V. annex, document 5.

Así mesmo resulta haberse pagado por diferentes diligencias del alguacil, expertos nombrados de oficio para la división de los términos de Valencia y Bétera, vagajes y algunos propios: nueve libras y quince sueldos.

El total a pagar pel duc va pujar 1.296 lliures i 7 diners, la resta fins a les 1.316 lliures, 10 sous i 7 diners, en concepte de dietes pel capbreu, amollonament i partió del terme les pagaren aquells emfiteutes que sol·licitaren suplement de títols.

10. Comparació dels resultats amb els capbreus de 1613 i 1667

Quadre 16 . Emfiteutes i superfície als capbreus de 1613, 1667 i 1734

	1613	1667	% creixement	1734	% creixement
Emfiteutes	35	108	208,57	257	137,96
Veïns de Paterna		51		77	50,98
Forasters		57		180	215,78
Fanecades total	879,4	3.887	342	9.876,62	154,09
Fanecades horta	675,8	2.214,1	227,62	3.085,37	39,35
Fanecades secà	203,6	1.672,9	721,66	6.791,25	305,95

Elaboració pròpia. Fonts: GRAU ESCRIHUELA, Antoni (1995). Benaguasil durant l'antic règim. Notes per a un estudi històric (segles XVI-XVIII). Capbreu de Paterna de 1734.

Del capbreu de 1613 Grau Escrihuela no arreplega la proporció entre els emfiteutes residents a Paterna ni la dels forasters. No obstant sabem que hi hagué una sèrie d'establiments concedits a gent resident a València, tal com apuntava Gimeno Roselló:

Pel que fa als immobles deixats pels expulsats (es refereix als moriscos), cases i terres, segons les nostres informacions, la majoria van recaure en uns quants veïns terratinents de la ciutat de València, que no residien a Paterna, relacionats directament amb el senyor de la vila i uns quants llauradors de Paterna que van aconseguir incrementar el seu patrimoni...

Però no podem fixar el nombre perquè no queden especificats els veïns que van quedar-se amb les terres, a més la mateixa autora assenyalava que en molts casos no s'indicava la procedència.¹²⁵

Com podem observar al quadre anterior el nombre d'emfiteutes es va triplicar durant el període de 1613 a 1667, repartits quasi per igual entre residents a Paterna i forasters, encara que aquests últims amb una presència un poc major. Per al mateix període la superfície total es va multiplicar per poc més de quatre, però en l'horta va suposar triplicar l'extensió mentre que al secà la superfície es va multiplicar per 8.

Per al període de 1667 a 1734 el nombre d'emfiteutes va créixer poc més del doble, però no ho feu en la mateixa proporció entre els residents a Paterna i els forasters, ja que aquests es van triplicar, mentre que els de Paterna es van multiplicar per 1,5. Respecte a la superfície agrícola total el seu creixement ho va fer per 2,5 amb una notable diferència entre l'horta, amb un 1,39 i el secà, on la seua extensió es multiplicà per 4.

Si observem el període entre 1613 i 1734, en termes redons 120 anys, el nombre d'emfiteutes es va multiplicar per 7,3. Pel que respecta a la superfície total aquesta va créixer 11 vegades, però a l'horta ho va fer per 4,5 mentre que al secà arribà a multiplicar-se per 33.

11. Conclusions

L'anàlisi i estudi del capbreu de Paterna de 1734 ens ha permès conéixer les condicions de les propietats urbanes i rurals emfítètiques. Per una banda, el duc de Medinaceli imposava els seus drets sobre el domini directe, i per l'altra els emfiteutes podien disposar del domini útil, el qual, al cap i a la fi, era una propietat, compartida,

¹²⁵ GIMENO ROSELLÓ, María José (2001). *Op. cit.*, pàg. 62.

però amb el dret de llegar-la, hipotecar-la, vendre-la, donar-la i qualsevol altre acte jurídic. La distribució dels camps i conreus segons l'origen dels declarants, atenent també a la seu posició social, ens ha clarificat el grau de possessió que tenien de les cases i terres els paterners i paterneres del primer terç del segle XVIII. Hem conegit la superfície que tenien altres persones residents als pobles dels voltants de la població i hem comprovat que una bona part dels terratinents residien en altres pobles.

Així mateix hem pogut esbrinar els tipus de conreus dels camps de Paterna, tant a l'horta com al secà, la superfície corresponent a cadascú d'ells i la seu ubicació en les diverses partides. Aquest aspecte ens ha oferit conéixer de primera mà una rica i variada toponímia rural, no tan sols de les partides, sinó també d'altres elements com carreteres, sendes, camins, barrancs, séquies i rolls. Molts dels topònims arreplegats perduren encara hui en dia, però d'altres s'ha perdut la seu utilització, bé per modificacions posteriors com per canvis dels noms o perquè simplement en un moment donat deixaren de conservar-se en la memòria local.

Plantegem que el duc de Medinaceli amb l'elaboració del capbreu, no sols va actualitzar tots els béns que estaven sota el seu domini directe, sinó que també va propiciar la clarificació dels mateixos per a poder oferir en subhasta pública l'arrendament dels seus drets en la vila de Paterna, el qual es va incrementar. A més va aprofitar l'ocasió per a establir els límits del terme de la vila, assumpte que també estava relacionat amb el control de les terres.

El present treball ens ofereix l'oportunitat d'apropar-nos a un moment de l'història de Paterna, a una realitat socioeconòmica d'un poble situat en l'Horta de València.

12. Bibliografia

ALFONSO BARBERÀ, Rafael (1977). *Notas para la historia de Paterna*. Paterna, Gráficas Paterna.

ANDRÉS ROBRES, Fernando (et al.). (1990). *Inventario de fondos notariales del Real Colegio Seminario del Corpus Christi de Valencia*. Valencia, Generalitat Valenciana.

ARDIT, Manuel (1991). Los estudios de historia agraria del País Valenciano en la Edad Moderna. *Historia Agraria. Revista de Agricultura e Historia Rural*, vol. 2, pàgs. 95-102.

ARDIT, Manuel (2016). *Els homes i la terra del País Valencià (segles XVI-XVIII)*. Catarroja, Afers.

ARDIT, Manuel (2007). La historia rural de la España oriental durante la Edad Moderna: un estado de la cuestión. *Studia Historica: Historia Moderna*, 29, pàgs. 47-82.

AZAGRA ROS, Joaquín (1983). El mercat de les terres i la desamortització a l'Horta (1800-1807). *Estudis d'història agrària*, núm. 4, pàgs. 145-166.

CERVANTES PERIS, Francisco Javier (1993). *El Antiguo Patrimonio de María de Luna. Los fundamentos de una empresa feudal*. Tesi de llicenciatura, Universitat de València.

CERVANTES PERIS, Francisco Javier (1998). *Renta, finanzas y crédito censal. Los orígenes del ducado de Segorbe (1372-1478)*. 2 vol. Tesi doctoral Universitat de València.

ESCRICH LÁZARO, José (2003). *Villa de Paterna. Historia y toponimia*. Gráficas Alcañiz, Paterna.

GÁMEZ GARCÍA, Félix (2006). Apunts històrics sobre el cultiu d'arròs a Paterna. *Alborgí. Quadern de lletres i estudis de Paterna*, núm. 7, Ajuntament de Paterna, pàgs. 15-33.

GIL OLCINA, Antonio (2012). *Singularidades del régimen senyorial valenciano. Expansión, declive y extinción de la señoría directa*. Universitat d'Alacant.

GIMENO ROSELLÓ, María José (1994). La venta de la Villa de Paterna en el siglo XVIII. *Llibre de festes de Paterna*, 1994.

GIMENO ROSELLÓ, María José (2001). L'expulsió dels moriscos a Paterna. *Alborgí. Quadern de lletres i estudis de Paterna*, núm. 4, Ajuntament de Paterna, pàgs. 53-62.

GISBERT Y SÁNCHEZ, Josep. Alegación jurídica por don Francisco Pasqual Almunia, Yzco, y Quincozes, marqués de Rafol de Almunia, dueño del lugar de Castellonet de la Conquista, y por doña María Ana y doña María Teresa Almunia, hermanos, hijos y herederos del marqués del Rafol don Antonio Almunia... sense data de publicació però escrit en octubre de 1730.

GÓMEZ BENEDITO, Vicente (2015). *Declive y liquidación de los dominios valencianos de la Casa de Medinaceli. La Crisis del Antiguo Régimen en los estados señoriales de Segorbe, Denia y Aytona*. Tesi doctoral, Castelló, Universitat Jaume I.

GÓMEZ BENEDITO, Vicente (2017). Las reformas administrativas de la Casa de Medinaceli en sus dominios valencianos durante la segunda mitad del siglo XVIII. *Hispania*, vol. LXXVII, núm. 257, pàgs. 763-791.

GRAU ESCRIHUELA, Antoni (1993). *Señorío y propiedad en el País Valenciano. Los dominios de la Casa Ducal de Medinaceli*. 2 vol. Tesi doctoral. Universitat de València.

GRAU ESCRIHUELA, Antoni (1995). *Benaguasil durant l'antic règim. Notes per a un estudi històric (segles XVI-XVIII)*. Ajuntament de Benaguasil.

GUZMAN i MIRALLES, PACO (2012). La Canal Fonda, partides de l'horta. *El Testar de Paterna. Anuari de recerca i literari*, Associació el Testar de Paterna, pàgs. 23-30.

GUZMAN i MIRALLES, PACO (2014). Toponímia del terme de Paterna. *El Testar de Paterna. Anuari de recerca i investigació*, Associació el Testar de Paterna, pàgs. 54-59.

GUZMAN i MIRALLES, PACO (2017). La partida del Torn de Garrofera. *El Testar de Paterna. Anuari de recerca i investigació*, Associació el Testar de Paterna, pàgs. 54-62.

GUZMAN i MIRALLES, PACO (2017). *La toponímia del terme de Paterna, de 1900 a 1950*. Associació el Testar de Paterna.

LLABATA LLEONART, Alejandro (2014). *Toponímia dels Pobles Valencians. Paterna. L'Horta.* Col·lecció Onomàstica Acadèmia Valenciana de la Llengua, Ajuntament de Paterna.

MAURI VICTÒRIA, Rafael (1990). Senyoria i propietat a Dénia durant la primera meitat del segle XVIII: el capbreu de 1734-37. *Aguait*, nº 4 (1990), pàgs. 5-20.

ORGA, Josep y Tomás de (1782). *Adición a la defensa legal por el conde de Villa-Paterna, en el pleito que pende en grado de revista a instancia del concejo, justicia y terratenientes de dicha villa.*

PÉREZ APARICIO, Carmen (1998). Reivindicaciones antiseñoriales en el País Valenciano. De la Segunda Germanía a la Guerra de Sucesión. *Estudis: revista de historia moderna*, núm. 24, pàgs. 247-280.

PÉREZ i MARCO, Albert (1998). Sobre alguns topònims paterners. *Alborgí. Quadern de lletres i estudis de Paterna*, núm. 1, Ajuntament de Paterna, pàgs. 15-17.

PÉREZ i MARCO, Albert i ZURRIAGA NAVARRO José Juan (1996). *Introducció a la toponímia del terme municipal de Paterna*. Paterna: Ajuntament de Paterna.

PERIS-ALBENTOSA, Tomás (2016). Gestionar la irregularidad hídrica. Policultivo intensivo, flexibilidad operativa y adaptación organizativa en la acequia de Montcada (huerta de Valencia) durante los siglos XIII-XIX. Congres *Recs històrics: pagesia, història i patrimoni*. Alguaire, octubre 2016, sessió 2. Univeristat de Lleida.

TORRÓ GIL, Lluís (2020). La producció agrària al País Valencià durant l'Edat Moderna. Aproximació al seu estudi a partir dels delmes. En CATALÁN MARTÍNEZ, Elena (et alii) (eds). *El delme com a font per a la Història Rural*. Universitat de Girona, pàgs. 81-115.

Annex. Documents

1

1734, abril, 8. Paterna.

Reconeixement de Francesc Guillem, llaurador de Paterna.

ARCSCCV, protocols de Jaume Cloquell, núm. 7.009

En la villa de Paterna a los ocho días del mes de abril de mil setecientos treinta y cuatro años.

Ante el señor doctor don Lorenzo Merita, abogado de los Reales Consejos, juez de commisión privativo para las causas emphythéuticas del muy ilustre y excelentísimo señor duque de Medinaceli y Segorbe, marqués de Priego, etcétera. En dicho estado de Segorbe y en la presente villa como recayente en él, según consta de dicha commision por la que le dieron los señores del Real y Supremo Consejo de Castilla, en Sala de Gobierno, su fecha en Madrid en treinta de enero del año próximo pasado mil setecientos treinta y tres, mandada cumplir por los señores del Real Acuerdo de la Audiencia de la ciudad y reyno de Valencia en el que celebraron en nueve de febrero siguiente y por la certificación dada por don Pedro Manuel de Contreras, secretario de cámara de dicho Real y Supremo Consejo de Castilla, con fecha de veinte y siete días del mismo mes de febrero, a instancia y requirimiento de Juan Bautista Ivañes, procurador de dicho excelentísimo señor duque, según consta del poder con facultad para lo infrascrito por el que su excelencia otorgó a favor del doctor don Pedro Llázer Doménech, presbítero canónigo doctoral de la Santa Metropolitana Iglesia de Valencia, por escritura ante Luis de Musqui y Loyola, escribano de la villa y corte de Madrid, en ocho de agosto del año passado mil setecientos quinze, y por la substitución que dicho don Pedro Llázer Doménech otorgó a favor de dicho Juan Bautista Ivañes, por escritura ante Joseph Ignacio Péres, escribano de Valencia en veinte y uno del antedicho mes de febrero de dicho año mil setecientos treinta y tres, se constituyó Francisco Guillem, labrador y vezino de la presente villa. Y luego en continente su merced, dicho señor juez, mandó a éste declarasse si possehía en ésta dicha villa y término algunos bienes sujetos al dominio mayor y directo de su excelencia, a qué censos y drechos y con qué títulos, en cuya conseqüencia el dicho Francisco Guillem, mediante juramento que hizo por Dios nuestro señor y una señal de cruz en forma de drecho en poder de dicho señor

juez, confessó y declaró que possehía los bienes siguientes con los censos y drechos que en ellos respectivamente se dirán:

Primeramente, una tahúlla y dos quartos de tierra huerta moreral sita en el término de esta villa, en la partida del Molino del Batán, sujetas al dominio mayor directo de dicho excelentísimo señor duque a censo annuo emphythéutico de nueve dineros por tahúlla pagadores en el día quinze de agosto en una paga con luysmo, fadiga y demás drecho emphythéutico y a la partición de frutos de la novena parte pagadores a su excelencia a más del tercio diesmo. Sus lindes, tierra de Jayme Daroqui, de los herederos de Pasqual Ximeno, por dos partes, y la *sequia* Real de Moncada.

Otro sí, tres tahúllas de tierra huerta campa, situada en dicho término, partida nombrada del Ayguamoll, sujetas a los mismos directo dominio, partición de frutos, censo y drechos. Sus lindes, tierras del confessante, de los herederos de Pasqual Ximeno, reguero en medio, y tierras de Pedro Calatayud, que antes eran de Vicente Sanchis.

Otro sí, otras tres tahúllas de tierra de la misma calidad y en los mismos término y partida, sujetas a los mismos directos dominio, censo emphythéutico, partición y drechos. Sus lindes, por una parte tierra de los herederos de Pasqual Ximeno y por las demás partes tierras del confessante.

Otro sí, siete hanegadas de tierra de la misma calidad en dos pedazos, el uno de tres tahúllas y el otro de quatro, sitas en dichos términos y partida, sujetas al mismo directo dominio, censo emphythéutico, partición, drechos. Sus lindes, por una parte tierras de los herederos de Pasqual Ximeno, por otra con tierras de Roque Fitta, vecino de Quarte, por otra parte con tierras de los herederos de Cosme Sebastián y por otra con tierras del confessante.

Otro sí, quattro taúllas de tierra de la misma calidad y en la misma partida, sujetas a los dichos dominio mayor y directo, censo annuo, partición y derechos. Sus lindes, tierras del confessante por tres partes y por otra tierras de Pedro Calatayud.

Otro sí, tres taúllas de tierra moreral situadas en dicho término, en la partida nombrada comúnmente el camino de Quarte, sujetas al dicho directo dominio, censo annuo, partición de frutos y drechos que lindan con tierras de Luiz Ramón, de la villa de Faura, por quattro partes, dicho camino y regadera en medio.

Ottrosí, dos anegadas de tierra secano, con algarrobos, situadas en la partida nombrada de la Coma, sujetas al dicho directo dominio, a censo annuo de dos dineros, pagadores en dicho día quinze de agosto, con luizmo y fadiga, y demás drecho emphitéutico y a la partición de frutos de la dézima parte, pagadores a su excelencia. Sus lindes, tierras de los herederos de Pasqual Ximeno, los montes blancos y el camino que va al lugar de Rocafort.

Otrosí, una cayzada de tierra secano, con algunos algarrobos, cituada en dicho término en la partida nombrada comúnmente del *barranch* de na Andolza, sujeta al dicho directo dominio, a censo annuo de dos dineros, pagadores en dicho día quinze de agosto, y a la partición de frutos y drechos expresos en el ítem antecedente. Que alinda con el referido barranco por una parte, por otra con tierra de Francisco Belloch y por otra con los montes blancos.

Otrosí, dos caysadas de tierra plantada de viña en dicho término, en la partida de la Cañada eo *barranch Travesad*, sujetas al mismo dominio mayor y directo, a censo annuo de quatro dineros, pagadores en dicho día y con dichos derechos y a la dézima de partición de frutos. Sus lindes, por una parte tierra inulta del declarante, camino del Llano del Pozo en medio, por otro con el barranco referido y tierras de Vicente Mascaros, que antes hera de Thomás Bueso, y por otra con los montes blancos.

Todas las cuales tierras posehe el confessante en virtud de los títulos expresos en el reconocimiento que de ellas hizo a favor de su excelencia dicho señor duque de Medinaceli, por escritura ante Roque Sala, escribano de Valencia, ya difunto, en veinte de noviembre del año de mil setecientos y quatro.

Otrosí, una cassa y corral a ella anexo, situada en la presente villa, en la calle por donde se sube a las heras, sujeta al dicho dominio mayor y directo, a censo annuo de diez sueldos, pagadores en una paga en dicho día quinze de agosto, con luizmo y fadiga y demás drecho emphitéutico. Que linda por delante con cassa de los herederos de Pasqual Ximeno, por otra parte con casa de Joseph Ximeno, por otro lado con el camino Real y por espaldas con casa de Manuel Vea.

Otrosí, dos taúllas y medio quarto de tierra huerta arrozal en dicho término, en la partida del camino de Manises, sujetas al dominio mayor y directo de dicho excelentísimo señor duque de Medinaceli a censo annuo de onze dineros por cada taúlla pagadores en dicho día con luismo, fadiga y demás derechos emphitéuticos y a la

partición de frutos de la novena parte. Que linda por dos partes con tierras del confesante, dicho camino en medio, por otra con tierra del doctor Juan Bautista Musoles, y por otra con tierras de Miguel Monzó, vecino de Quarte.

Ottrosí, tres anegadas de tierra campa en dicho término y partida sujetas al dicho dominio mayor y directo a censo annuo de onze dineros por anegada, pagadores en dicho día y con dichos derechos y a la partición de frutos de la novena partte. Que lindan por un lado con tierras de la administración de San Pedro, brazal en medio, por otro con tierras de la iglesia parroquial de esta villa y por otra con tierras del confesante.

Ottrosí, quinze anegadas y media de tierra huerta arrozal sitas en el mismo término en la partida nombrada del Aguamoll, sujetas al dicho dominio mayor y directo, a censo annuo de nueve dineros por cada anegada, pagadores en dicho día quinze de agosto con luizmo, fadiga y demás derecho enphitéutico y a la partición de frutos de la novena parte. Que alindan con tierras del confessante por un lado, por otro con tierras de los herederos de Pasqual Ximeno, y por otra con tierras de Miguel Rubio.

Ottrosí, cinco anegadas de tierra moreral sitas en dicho término en la partida del camino de Quarte, sujetas a los dichos directo dominio, partición de frutos y drechos. Que lindan por una parte con tierras de Vicente Salvador, dicho camino en medio, por otro con tierras de los herederos de Gabriel Peña, brasal en medio, por otra con tierra de Francisco Belloch y por otra con tierras del confessante.

Ottrosí, cinco anegadas y media de tierra huerta arrozal en dos pedaços juntos sitas en la huerta de dicho término, en la partida del camino de Manises, sujetas al dicho dominio mayor y directo, a censo annuo de onse dineros por anegada pagadores en dicho día y con dicho derechos y a la partición de frutos de la novena parte. Que lindan con tierras de Pedro Calatayud, reguero en medio, de los herederos de Juan Guillem y tierras del confessante.

Ottrosí, una anegada y media de tierra arrozal en dos pedazos en dicho término y huerta en la partida del camino de Quart sujetas a los mismos directo dominio, censo annuo de nueve dineros por anegada, pagadores en dicho día y con dichos derechos y a la partición de frutos a la novena parte. Que linda con tierras de Pedro Calatayud, de Gabriel Peña, eo e sus herederos, de Juan Guillem y del confessante.

Ottrosí, oncea negadas de tierra huerta arrozal sitas en dicho término y huerta, en la partida dicha del Aguamoll, sujetas al dominio mayor y directo de su excelencia, a censo annuo de nueve dineros por cada anegada pagadores en dicho día quinze de agosto, con luizmo, fadiga y demàs drechos enphitéuticos y a la partición de frutos de la novena parte. Que lindan con tierras de Miguel Rubio, de Francisco Belloch, menor, y del confessante por dos partes.

Otrosí, quatro hanegadas y tres quartas de tierra huerta oliveral sitas en dicho término en la partida nombrada comúnmente del Roll del Dau, sujetas al dicho dominio mayor y directo, a censo annuo de nueve dineros por cada anegada pagadores en dicho día quinze de agosto con luizmo y fadiga y demàs drecho enfítéutico y a la partición de frutos a la novena parte pagadora a su excelencia. Que lindan por dos partes con tierras de Vicente Barrachina, por otra con la cequia Real de Moncada y por otra con la cequia llamada el Roll del Dau.

Otrosí, dos cayzadas de tierra plantada de viña y algunos algarrobos, secano, sitas en dicho término en la partida llamada comúnmente del Molí Fariner, sujetas al dicho directo dominio a censo annuo de dos dineros por cayzada pagadores en dicho día quinze de agosto con luizmo y fadiga y demàs derecho enphitéutico y a la partición de frutos a la dézima parte pagadora a su excelencia. Que linda por una parte con tierras de Pedro Calatayud, carretera en medio, por otra con tierras de Pasqual Ximeno, por otra con los montes blancos.

Ottrosí, quattro cayzadas de tierra, las tres plantadas de viña y algunos algarrobos y la otra inculta, secano, todo citas en dicho término en la partida nombrada comúnmente del Palmar, sujetas al dicho dominio mayor y directo, a censo annuo de dos dineros por cayzada, pagadores en dicho día y con dichos drechos y a la partición de frutos a la décima parte. Sus lindes, por una parte el barranco llamado *Travessat*, por otro el referido Palmar y por otro la cassita dicha del doctor Rey.

Otrosí, una anegada de tierra secano campa con quattro o cinco algarrobos, cita en dicho término en la partida nombrada comúnmente del camino de Moncada, sujetta al dicho directo dominio a censo annuo de dos dineros pagadores en dicho día quinze de agosto con luizmo y fadiga y demàs derecho enfítéutico y a la partición de frutos de la décima parte pagadora a su excelencia. Sus lindes, por un lado tierras de Juan Alfonso,

por otro el barranco dicho de na Andolza, por otro con montes blancos y por otro la cueva del Ladrón.

Otrosí, una cayzada de tierra campa con algunos algarrobos, secano, cita en dicho término de la villa de Paterna en la partida nombrada comúnmente de la Cueva del Loco, sujeta al dicho dominio mayor y directo, a censo annuo de quatro dineros, pagadores en dicho día y con dichos derechos y a la partición de frutos de la décima parte pagadora a su excelencia. Que linda por una parte con tierras de Francisco Belloch, por otra con tierras de Francisco Belloch de Maximiano y por otra con los montes blancos.

Ottrosí, quattro anegadas de tierra secano inculta con algunos algarrovos citas en dicho término en la partida llamada de Borchí, sujetas al dicho dominio mayor y directo, a censo annuo de dos dineros pagadores en dicho día y con dichos derechos y a la partición a frutos de la dézima parte, que linda con tierras de Juan Alfonso, de Joseph Blat y con los montes blancos.

Todos los quales bienes poseía el ya difunto Francisco Guillem, padre del declarante, quien en su último testamento que recibió y publicó Joseph Domingo, escribano, en nueve de marzo del año de mil seiscientos ochenta y dos y publicado en quinze del mismo mes, instituyó por su universal heredero del confessante y por usufructuaria de los mismos bienes a Apolinaria Ruiz, su legítima consorte, la qual en el referido nombre reconoció a favor de dicho excelentísimo señor duque de Medinaceli señor de la presente villa y de sus sucesores en ella el dominio mayor y directo, censos enfitéuticos, drechos de luizmo, fadiga y demás de la emphiteusis con la partición de frutos que respectivamente van notados en cada partida por escritura ante Roque Sala, escribano de Valencia ya difunto, en veinte de noviembre del año passado mil setecientos quattro, cuyos bienes poseía assí en virtud del usufruto que se le consedió en dicho testamento como de los títulos expresos en la citada escritura de reconocimiento o cabreve.

Otrosí, una cayzada de tierra arrozal, huerta, cita en dicho término partida nombrada del Aguamoll, sujeta al dicho directo dominio, a censo annuo de nueve dineros por anegada, pagadores en el día quinze de agosto, con luizmo, fadiga y demás derecho enfitéutico y a la partición de frutos de la novena parte pagadora también a su excelencia. Sus lindes, por una parte tierras del declarante, por otra de Pedro Calatayud,

por otro con tierras de Joseph Chisbert, brasal del Sentario en medio, y tierras de los herederos de Cosme Sebastián, brasal también en medio, cuya cayzada de tierra posehe en virtud del autto en defecto de auttos y suplemento de títulos que a su favor a otorgado el referido Juan Bautista Yváñez en el referido nombre de procurador de su excelencia con escritura ante mí el infraescrito escribano en el día de hoy.

Ottrosí, una anegada de tierra secano campa con tres algarrovos sita en dicho término en la partida nombrada de la Coma, sujetta al dicho dominio mayor y directo, a censo annuo de un dinero pagador en dicho día y con dichos derechos y a la partición de frutos de la décima parte. La qual linda con tierras del confessante, de los herederos de Pasqual Ximeno y con los montes blancos, cuya tierra posee en virtud del título que expresa en el ítem antecedente, cuya confessión acepta el referido Juan Bautista Yváñez en dicho nombre de procurador en todo y por todo según y en la conformidad que en cada una de las dichas partidas se mencionan. Y lo firmaron dichos procurador y confessante con su ilustre Merita.

[Signatura] Juan Bautista Ivañes

Autto.

Luego en continente el referido señor juez de comisión en vista de la confessión y aceptación que anteceden e instrumentos que para hello se an exivido, condena al referido Francisco Guillem en haver de pagar a dicho excelentísimo señor duque de Medinaceli, como señor de la presente villa y su término y a sus sucesores en ella, perpetuamente los referidos censos annuos enfitéuticos de dichas tierras según y en la conformidad que en cada una de dichas partidas se contiene, con los derechos de luizmo y fadiga y demàs enfitéuticos y assí mismo la partición de frutos de que en ellas y en cada una se hace confessión, en haver de reconocerles perpetuamente por señores directos de dichas tierras y acudirles con todo quanto devén los dueños útiles a los directos baxo la pena de comiso. Y por este su autto assí lo proveyó y firmó, don Lorenzo Merita.

Notificación. En dicha villa dichos días, mes e año yo, el escribano, notifiqué el autto que antecede a Francisco Guillem en su persona. Doy fee y assí mismo a Juan Bautista Yváñez en su persona a quien igualmente certifico.

1734, abril, 8. Paterna

Suplement de títols concedits a Francesc Guillem, llaurador de Paterna.

ARCSCCV, protocols de Jaume Cloquell, núm. 7.010

FOTO 453

Suplemento de títulos a Francisco Guillem.

En la villa de Paterna, a los ocho días del mes de abril de mil setecientos treynta y quatro años. Juan Bautista Ivañes, vecino de Valencia, hallado en esta villa, en nombre del muy ilustre y excelentísimo señor don Nicolás de Córdova, de la Cerda y Aragón, Duque de Medinaceli y Segorbe, marqués de Priego y Denia, dueño de esta villa, etcétera. Según consta de los poderes por el que su excelencia otorgó a favor del doctor don Pedro Llazer Doménech, presbítero, canónigo, doctor de la Santa Metropolitana Yglesia de la ciudad de Valencia, por escritura ante Luis Musqui y Loyola, escrivano de Madrid, en ocho de agosto del año passado mil setecientos quinze, y por la susbstitución otorgada por dicho don Pedro Llazer a favor de dicho Juan Bautista Ivañes, con facultad para lo infrascrito, por escritura ante Joseph Ignacio Péres, escrivano de Valencia, en veinte y uno de febrero del año próximo passado mil setecientos treynta y tres. Por quanto Francisco Guillem, labrador y vecino de la presente villa, representa y jura por Dios nuestro señor y una señal de cruz que hizo en forma de drecho, que no tiene los bastantes títulos, ni ha ocultado por dolo o fraude los justificativos del dominio útil de las tierras siguientes:

Primeramente, de una cahizada de tierra huerta arrozal sita en el término de la presente villa en la partida nombrada comúnmente del Ayguamoll, sujeta al dominio mayor y directo de dicho excelentísimo señor duque, a censo annuo de nueve dineros por cada hanegadas, pagadores en el día quinze de agosto, con luysmo, fadiga y demás drecho emphytéutico, y a la partición de frutos de la novena parte, pagadora a su excelencia a más del tercio diezmo. Cuya tierra linda por una parte con tierras del mismo Francisco Guillem, por otra con tierras de Pedro Calatayud y por otra con tierras de Joseph Gisbet, brazal del Santario en medio, y por otra con tierras de los herederos de Cosme Sebastián, brazal también en medio.

Otrosí, de una hanegada de tierra secano campa con tres algarrovos, sita en dicho término en la partida nombrada comúnmente de la Coma, sujeta al dicho dominio mayor y directo a censo annuo de un dinero pagador en dicho día quinze de agosto, con luysmo, fadiga y demás drecho emphythéutico y a la partición de frutos de la décima parte, pagadora también a su excelencia a más del tercio diezmo. Sus lindes tierras del mismo Francisco Guillem, de los herederos de Pasqual Ximeno y los montes blancos.

De cuyas tierras pide dicho Guillem se le dé y conceda suplemento de títulos y nuevo establecimiento, y porque a dicho procurador ha constado que el mismo Francisco Guillem las posee mucho tiempo ha quieta y pasífcamente y desea condecender en dicha súplica. Por tanto y thenor de esta escritura otorga que da y concede suplemento de títulos y nuevo establecimiento de dichas tierras a dicho Francisco Guillem, sin perjuicio de tercero y que mejor drecho tenga con las cláusulas de constituto precario y demás del caso, y absuelve las mismas tierras de la pena de commisso en que hayan incurrido, assí por defecto de títulos como por cualquier causa y razón, con pacto real y personal que haye el procurador en nombre de dicho exelentísimo señor duque, su principal, de no hazer demanda alguna sobre ello, en juicio ni fuera de él, y si la hiziese no sea ohido, imponiéndole silencio perpetuo y abdicándole de todo drecho y acción acerca de ello, de manera que esta escritura sea equivalente a todos los demás títulos que le faltan para la plena justificación del dominio útil de dichas tierras. Y presente el dicho Francisco Guillem, con acción de gracias acepta este suplemento de títulos y nuevo establecimiento de dichas tierras. Y promete que pagará a dicho exelentísimo señor duque y a sus sucesores en esta villa los referidos censos annuos como arriba va prevenido, con los drechos de luysmo, fadiga y demás emphythéuticos, y la partición de frutos de dichas tierras como en ellas se contiene, que les reconocerá por señores directos de las mismas tierras con dichos drechos perpetuamente y acudirá con todo quanto devén los dueños útiles a los directos bajo la pena de comisso. Para ello obliga la persona y todos sus bienes y drechos havidos y por haver, y su poder a las justicias de su magestad y especialmente a las que conocieren de las causes emphythéuticas de dicho exelentísimo señor duque, a cuya jurisdiccción se somete y a sus bienes, renunciando su domicilio y otro fuero que de nuevo ganare, la ley *si convenerit de jurisdictione omnium judicum*, la última pragmática de las summissiones y demás leyes e fueros de su favor con la general del drecho en forma para que la apremien al cumplimiento de lo referido como por sentencia passada en cosa juzgada y consentida

las ambas partes otorgan la presente, fecha en la villa de Paterna dicho día ocho de abril de mil setecientos treinta quatro años.

Siendo presentes por testigos Leopoldo Pons, escriviente, y Pedro Calatayud, tratante, aquel vezino de Valencia y este de Paterna. Y los otorgantes (a quienes yo, el escrivano, soy fee conosco) lo firmaron.

[Signatura]: Juan Bautista Ivañez

Ante mí: [signatura] Jayme Cloquell

3

1734, novembre, 29. Paterna

Establiment atorgat a Miquel Blanc, llaurador de Paterna.

ARCSCCV, protocols de Jaume Cloquell, núm. 7.010

Establecimiento a Miguel Blanch de Paterna.

En la villa de Paterna a los veinte y nueve días del mes de noviembre de mil settecientos treinta y quattro años. Juan Bautista Yvañes, vezino de la ciudad de Valencia, hallado en esta villa en nombre del muy ilustre y excellentísimo señor don Nicolás Fernández de Córdova, de la Cerda y Aragón, duque de Medinaceli y Segorbe, marqués de Priego y Denia, etcétera. Según consta de los poderes con facultad para lo infrascrito, por el que su excelencia otorgó a favor de don Pedro Llazer Doménech, presbítero, canónigo doctoral de la Santa Metropolitana Yglessia de Valencia, por escritura ante Luis Musqui y Loyola, escrivano de Madrid, en ocho de agosto del año pasado mil settecientos y quinze, y por la substitución que dicho don Pedro Llazer otorgó a favor del referido Yvañes, por escritura ante Joseph Ygnacio Pérez, escrivano de Valencia, en veinte y un días del mes de febrero del año próximo pasado mil settecientos treynta y tres, en dicho nombre de su grado y cierta ciencia, por thenor de esta escritura, otorga que establece y da en perpetua emphythénusis a Miguel Blanch, labrador y vezino de la presente villa, que se halla presente y baxo acceptante, tres cahizadas de tierra cecano, las dos inculta y la otra plantada de viña, citas en el término de esta villa en la partida nombrada del camino de la Puebla, que lindan con tierras de Vicente Gil, de Joseph Fuentes, de Vicente Benabent y con montes blancos, para

trabaxar y mexorar dicha tierra y no deteriorarla en manera alguna, cuyo establecimiento otorga con los pactos y condiciones siguientes:

Primeramente, que dichas tres cahizadas de tierra han de quedar perpetuamente sujetas al domino mayor y directo de dicho muy ilustre y excellentísmo señor duque de Medinaceli y de sus successores en esta villa, con el censo annuo emphythéutico de seis dineros por cada cahizada, que se han de pagar en el día quinze de agosto de cada un año, con luismo, fadiga y demás drechos emphythéuticos y con la partición de frutos de la décima parte, según práctica y estilo en las demás tierras de cecano de esta villa.

Otrosí, con pacto y condición que el dicho Miguel Blanch y los suyos hayan de reconocer perpetuamente al dicho muy ilustre y excellentísmo señor duque de Medinaceli y a sus successores en esta villa, por señores directos de dichas tres cahizadas de tierra con dicho dominio mayor y directo, partición de frutos, censos, con luismo y fadiga y demás drechos de la emphytheusis, cada y quando serán requeridos o harán alguna transportación.

Otrosí, con pacto y condición que dicho Miguel Blanch y los suyos hayan de travajar y cultivar dicha tierra a usso y costumbre de buen labrador, sin que en ningún tiempo pueda quedar inculta, y en caso de quedarlo por espacio de quatro años continuos se entienda haver incurrido en la pena de commisso y consolidados el dominio útil con el mayor y directo, y pueda su excelencia sin citación ni otra alguna solemnidad volverla a establecer a la persona que bien visto le fuere y recindir y canzelar por sí solo y sin dependencia el presente establecimiento.

Con cuyos pactos y condiciones, no sin ellos ni en otra forma, otorga este establecimiento e instituyendo al dicho Miguel Blanch y a los suyos verdaderos dueños útiles de dichas tres cahizadas de tierra, con las cláusulas de constituto, precario y demás del caso, para que como proprias suyas las posean, gozen, cambien y enagenen salvo siempre los dichos dominio mayor y directo, partición de frutos, censo annuo, con luismo y fadiga y demás drechos de la emphytheusis, los quales reserva a su excelencia en la firmeza de lo referido, por lo que a este toca complir obliga todos sus proprios y rentas havidos y por haver. Y presente el dicho Miguel Blanch acepta este establecimiento según y en la conformidad que va hecho, y promete que cumplirá todas las condiciones y partes desuso incertos, a la letra e a la firmeza de ello y cada cosa de por si obliga la persona y todos sus bienes y derechos havidos y por haver. Y da poder a

las justicias de su magestad y especialmente a las que conocieren de las causas emphythéticas de dicho muy ilustre y excelentísimo señor duque y sus successores en esta villa, cuya jurisdicción se somete y a sus bienes, renunciando su domicilio y otro fuero que de nuevo ganare, la ley *si convenerit jurisdictione omnium judicium*, la última pragmática de las summissiones, demás leyes e fueros a su favor, con la general del drecho en forma para que le apremien al cumplimiento de lo referido, como por sentencia pasada en cosa jugada y consentida. E ambas las partes otorgan la presente, fecha en la villa de Paterna los día, mes e año arriba dichos. Siendo presentes por testigos Juan Ivañes, escriviente de Valencia, Vicente Sans, labrador de Paterna, respective vezinos y moradores. Y de los otorgantes (a quienes yo, el escrivano, doy fee conosco) firmo el que sabe y por el que dixo no saber escribir a su ruego lo firmó uno de dichos testigos.

[Signatura] Juan Ivañes, testigo.

4

1735, gener, 27. Paterna

Declaració de concòrdia de la rectoria de Paterna sobre quindenis.

ARCSCCV, protocols de Jaume Cloquell, nº 7.010

Declaración de concordia de bienes del curato de Paterna sobre quindenios.

En la villa de Paterna a los veinte y siete días del mes de enero de mil setecientos treinta y cinco años. Juan Bautista Ivañes, vecino de la ciudad de Valencia, hallado en esta villa, en nombre del muy ilustre y excelentísimo señor don Nicolás Fernández de Córdoba, de la Cerda y Aragón, duque de Medinaceli y Segorbe, marqués de Priego y Denia, etcétera, según consta de los poderes con facultad para lo infrascrito, por el que su escritura otorgó a favor del doctor don Pedro Llazer Doménech, canónigo doctoral de la Santa Metropolitana Yglessia de Valencia, por escritura ante Luis de Musqui y Loyola, escrivano de Madrid, en ocho de agosto del año passado mil settecientos y quinze, y por la substitución que de dicho don Pedro Llazer otorgó a favor del referido Ivañes, especial para lo infrascrito, con escritura ante el presente escrivano en veinte y dos días del mes de mayo del año próximo passado mil settecientos treinta y quattro.

Atendiendo y considerando que con escritura ante mí, dicho escrivano, en veynte y ocho del mismo mes con motivo de que el doctor Vicente Oltra y Tudela, presbítero, cura actual de la parroquial yglessia del Señor San Pedro de esta villa y como a tal administrador de los bienes recayentes en diferentes administraciones fundadas por *obs* de diferentes celebraciones, de bienes sitos en el término de esta villa, que comprendrían el número de ciento y quarenta tahúllas de tierra en diferentes pedazos y partidas, sujetas al dominio mayor y directo de dicho muy ilustre y excelentísimo señor duque, a censo annuo de nueve dineros por cada tahúlla, a excepción de quinze que sólo le tendrían de quatro, según el thenor y serie de la escritura de cabreve que el doctor Joseph Gavaldá, cura que era de dicha yglessia, otorgó a favor de su excelencia ante Roque Sala, escrivano, en veynte y seis de noviembre del año passado mil settecientos y quattro, cuyos bienes están igualmente sujetos al derecho de partición de la novena parte, pagadora también a su excelencia, por quien se pretendía que dichas tierras estaban sujetas también al derecho de quindenio mientras estuviesen en poder de dicha yglessia y su cura, se convino transigir y concordó con este en que se huviesen de pagar por prorrata los quindenios que se supone en dicha escritura de concordia, que deve saber cada uno de settenta y ocho libras y quinze sueldos, moneda valenciana, y la prorrata anual cinco libras y cinco sueldos. Y por la razón de censo annuo quattro libras y ocho sueldos y nueve dineros, que importan las ciento y quarenta tahúllas, en la conformidad referida.

Atendiendo assí mismo y conciderando que en dicha escritura de concordia se capituló y expressamente vino que en cassó de medirse dichas tierras y hallarse menor o mayor porción, y siempre que en dichas administraciones e iglessia entrase o saliese alguna porción de tierra, se huviese de aumentar o minorar la quantía total del quindenio, y por consiguiente la prorrata de este y censos correspondientes.

Y atendiendo assí mismo que para effectuar el cabreve, que dicho Vicente Oltra, como tal cura y administrador, ha otorgado y tiene aceptado el dicho Yvañes en el referido nombre por ante el doctor don Lorenzo Merita, abogado de los reales consejos, en virtud de comisión del real y supremo Consejo de Castilla, por el officio del presente escrivano en quinze días del presente mes se han examinado y visto, con toda reflexión y cuidado por las partes y expertos, las tierras que posehe el referido don Vicente Oltra, como tal cura y administrador, y se ha hallado que sólo son en número de ciento y treinta y una tahúllas, de las quales se ha effectuado el cabreve. Y que nace la

equivocación de que en el que otorgó el dicho doctor Gavaldá se duplicaron quatro tahúllas que se hallan notadas en el quinto ítem y duplicadas en el penúltimo de él. Y assí mismo se hallan duplicadas cinco tahúllas que los jurados juntamente con el mismo cabrevaron en quattro de deziembre como recayentes en la administración de Martín Peris, y el mismo en el arriva citado de veynte y siete de noviembre y ambos del año mil settecientos y quattro las había incertado ya en el que tenía hecho. Por tanto y thenor de esta escritura de su grado y cierta ciencia en la misma forma, vía y modo que en dicho le es permitido, en dicho nombre y en virtud de los poderes arriba sitados otorga y declara que devén regularse y por la presente regula y modera la ante dicha quantía de settenta y ocho libras y quinze sueldos a sesenta y nueve libras, seis sueldos y tres dineros, total del quindenio y por consiguiente la prorrata anual que era de cinco libras y cinco sueldos, las regula a quattro libras, doze sueldos y cinco dineros, a proporción del total. Y la pención annua de censo emphytéutico a quattro libras, onze sueldos y dos dineros, en conformidad del cabreve referido de quinze de este mes, que ambas partidas que devén pagarse annualmente en el día quinze de agosto, importan nueve libras, tres sueldos y siete dineros. Y en todo lo demás convenido, transigido y concordado en la precitada escritura de concordia, protesta, quede en su vigor y fuerza.

Y siendo presente el dicho don Vicente Oltra, acepta esta declaración en el referido nombre, en todo y por todo, sin limitación ni restricción alguna, y promete que pagará a dicho muy ilustre y excelentísimo señor duque, y a quien tenga su representación y derecho, las referidas cantidades de prorratas y pención annua de cenzo en la conformidad que va referido. Y protesta ygualmente quede en lo demás la referida concordia en su vigor y fuerza e ambas las partes cada una por lo que a si toca cumplir en esta escritura obligan los proprios y rentas de su excelencia y de dichas administraciones respective. Y dan poder a las justicias que de sus causas puedan y devan conocer, a cuya jurisdiccción se someten en dichos nombres, renunciando su domicilio y otro fuero que de nuevo ganasen, la ley *si convenerit de jurisdictione omnium judicum*, la última pragmática de las sumisiones y demás leyes e feros de su favor, con la general del derecho en forma para que les apremien respective al cumplimiento de lo referido, como por sentencia passada en cosa juzgada y consentida. E ambas las partes otorgan la presente fecha en dicha villa de Paterna, los días, mes e año arriva dichos, siendo presentes por testigos el doctor don Lorenzo Merita, abogado de los reales consejos, y Juan Yvañes, escribiente de Valencia vezinos y moradores, y

los otorgantes (a quien yo, el escrivano doy fee conozco). Lo firmaron: don Vicente Oltra.

5

1735, abril, 4. València

Carta de pagament del duc de Medinaceli per raó del capbreu i partions de Paterna.

ARCSCCV, protocols de Victoriano Barberà, nº 1.110

En la ciudad de Valencia a los quatro días del mes de abril de mil setecientos treinta y cinco años. Sepan quantos esta carta de pago vieren como nosotros don Lorenzo Merita, abogado de los reales consejos, juez de comisión para el cabreve, deslindes y amojonamientos de la villa de Paterna y demás poblaciones del estado ducado de Segorbe, que se expresan en la Real Cédula expedida a mi favor por su magestad y señores de su real y supremo Consejo de Castilla, con fecha de treinta de enero del año passado mil setecientos treinta y tres, don Juan Bautista Ivañez, procurador del infrascrito muy ilustre y excelentísimo señor duque, para poner las instancias convenientes en razón de la referida cabrevación, deslindes y amojonamientos y demás que en su razón se ofreciere, según consta por la escritura de substitución para el efecto que el dotor y canónigo señor Pedro Llazer Doménech, como procurador general de su excelencia por sus estados de este reyno, otorgó a mi favor ante Joseph Ygnacio Pérez, escrivano de la presente ciudad, a los veinte y un días del mes de febrero del citado año mil setecientos treinta y tres, y Jaime Cloquell, escribano de su magestad, y que lo ha sido de la referida comisión, obtenida a instancia de su excelencia, vecinos totos de esta ciudad (a quien yo, el presente escrivano, doy fee conosco), en dichos respective nombres de nuestro buen grado confessamos haver recibido realmente y al contado del muy ilustre y excelentísimo señor don Nicolás Fernández de Córdova, de la Cerda y Aragón, duque de Medinaceli y Segorbe, marques de Priego y Denia, etcétera, en la villa de Madrid residente, que está ausente, y a los suyos, por manos de Constantino Ortells, thesorero de rentas del estado de Segorbe, mil ducientes noventa y seis libras y siete dineros de a ocho reales de plata cada una. Y son a cumplimiento y entero pago de las mil trescientas diez y seis libras, diez sueldos y siete dineros de esta moneda, que han importado nuestras respective dietas de dicha cabrevación por lo tocante a la

referida villa de Paterna, amojonamientos y deslindes del término de ella, diligencias, autos, originales, copias y papel sellado, el qual ha sido actuado, fecho, expedido y causado en el año más cerca passado de mil setecientos treinta y quatro y presente de mil setecientos treinta y cinco; porque las veinte libras, diez sueldos restantes para completar el total de las expressadas mil trescientas diez y seis libras, diez sueldos y siete dineros, las hemos percebido y cobrado como pertenecientes a su excelencia por manos de diferentes emphytheutas de tierras y casas del poblado y término de la propia villa que respectivamente las satisfacieron y pagaron por haverles otorgado escrituras de título en suplemento de títulos, según que de todo ello más por extenso consta en el testimonio librado por mí dicho Jayme Cloquell, escrivano, a instancia del referido dotor y canónigo don Pedro Llazer Doménech con fecha de treinta de marzo más cerca passado de este presente año, el tenor del qual es como sigue:

(Al marge esquerre: Testimonio)

Jayme Cloquell, escrivano del rey nuestro señor, y público, vecino de la presente ciudad de Valencia, certifico y doy fee:

Que en las diligencias de deslindes, apeos, cabreves, y demás en que se han aclarado los drechos pertenecientes al muy ilustre y excelentísimo señor duque de Medinaceli y Segorbe, marqués de Priego y Denia etcétera, en la villa de Paterna y su término, en virtud de comisión del real y supremo Consejo de Castilla, mediante Real Cédula de treinta de enero del año pasado mil setecientos treinta y tres, cometida al señor don Lorenzo Merita, abogado de los reales consejos, vecino de la presente ciudad, susbstanciados ante mi dicho escrivano, instando en dicha villa don Juan Bautista Yvañez, en nombre de sus excelencia, se han ocupado por dichos señor don Lorenzo Yvañez ciento treinta y ocho días, a saber es desde cinco de abril mil setecientos treinta y quatro hasta veinte del mismo mes, desde seis de mayo hasta veinte y dos de junio siguiente; desde cinco de noviembre hasta veinte y cuatro de diciembre del mismo año; y desde doce de enero del presente año hasta quattro de febrero, y por mi dicho escrivano hasta diez del mismo para acabar de reglar las diligencias y todos los referidos día inclusive, que a razón de siete libras en cada uno de dichos ciento treinta y ocho días por todo los de la comisión y de dos libras y dos sueldos por cada uno de los seis que yo me he ocupado de más, importan las dietas nuevecientas setenta y ocho libras y doce sueldos, según es deber por dichas diligencias que por ahora parte quedan originales en

mi poder para entregar al ayuntamiento de dicha villa de Paterna y parte en poder de Joseph Borja y Salón, escrivano de cámara de la Real Audiencia de este reyno, a donde han pasado por apelación y en virtud de lo mandado por los señores de ella fui precisado a entregar las originales. Y son un pleyto que se siguió por parte de su excelencia don Joseph de Ribera que pasa de trescientas foxas y parte en poder de Salvador Alagón, escrivano de cámara de la misma audiencia, que fui precisado a entregarlas igualmente originales por vía de recurso en virtud de lo mandado por los mismos señores y es otro pleyto que siguió con mosén Joseph Povo que contiene ciento y cinquenta foxas.

El procurador de su excelencia...978 l, 12 s

Así mesmo certifico que habiendo reconocido las cuentas de los gastos que se han ofrecido en dicha comisión, resulta haberse expendido en la fábrica de los mojones y linderos de dicha villa de Paterna con la de Bétera, Godella, Burjasot, Benimàmet, ciudad de Valencia y villas de Quart, Manises y Ribarroja, sus vecinos, resulta haberse pagado a Senente Martínez, maestro albañil, vecino de dicha villa de Quart: cincuenta y cinco libras, dos sueldos y nueve dineros por fabricar los mojones y linderos divisorios de las villa de Ribarroja, Bétera y Quart y lugares de Godella, Burjasot y Benimàmet según seis recibos dados por dicho Martínez. 55 l, 2 s, 9 d

Así mismo resulta haberse pagado por diferentes diligencias del alguacil, expertos nombrados de oficio para la división de los términos de Valencia y Bétera, vagajes y algunos propios: nueve libras y quince sueldos. 9 l, 15 s

Así mismo resulta haberse pagado a Luis Oriol, escrivano de la presente ciudad por las diligencias de citaciones hechas a quarenta y un terrathinientes de dicha villa de Paterna vecinos de esta dicha ciudad a unos primera y a otros segunda y tercera citación y por los cumplimientos de los despachos que a este fin se expedieron: diez y siete libras, diez y seis sueldos y diez dineros. 17 l, 16 s, 10 d

Así mismo resulta haberse expedido en papel sellado para todas las diligencia de la comisión y copias infraescritas: cincuenta y seis libras, diez y siete sueldos y quattro dineros. 56 l, 17 s, 4 d

Así mismo resulta haberse percibido y cobrado en dicha comisión veinte libras, diez sueldos por algunos autos en defecto de autos que se han concedido a algunos emphytheutas llevando por esta razón un sueldo por cada cahizada de tierra secano,

quatro por de huerta y cinco por cada casa de las que se concedía dicho título y haciendo alguna remisión según la pobreza de los que se concedió. 20 l, 10 s

Así mismo certifico aver librado copias de todos estos autos de deslindes y apeos y de los cabreves para el archivo de su excelencia en conformidad de lo mandado en la Real Cédula de la comisión y de orden del señor don Pedro Llazer Doménech, presbítero, canónigo doctoral de la santa metropolitana iglesia de esta ciudad, procurador general de su excelencia, cuyas copias contienen mil ciento noventa foxas de veinte y seis líneas cada llana y cada foxa dos llanas, que a razón de tres sueldos y quattro dineros cada foxa importan ciento noventa y ocho libras, seis sueldos y ocho dineros. 198 l, 6 s, 8 d

Cuyas partidas de cargo que se haze a su excelencia importan: mil trescientas diez y seis libras, diez sueldos y siete dineros, rebajando los veinte y diez sueldos de data.

1316 l, 10 s, 7 d

20 l, 10 s

Restan de cargo mil ducentas noventa y seis libras y siete dineros

1296 l, _, 7 d

(Al marge esquerre: prosigue)

Y para que conste de requerimiento de dicho señor don Pedro Llazer doy el presente que signo y firmo en Valencia a treinta de marzo de mil setecientos treinta y cinco.

En testimonio (creu) de verdad (=) Jayme Cloquell (=)

Cuya copia supraincerta concuerda con la original, testimonio que para efecto de poder continuar en esta carta de pago se me ha exhibido a mí el presente escrivano, que le he debuelto y entregado al mencionado Constantino Ortells, y de todo ello doy fe. Y por la verdad renunciamos a la excepción de la *non numerata* pecunia y a las leyes de su prueba.

Y assí lo otorgamos y firmamos ante el escrivano y testigos que lo fueron Joseph Ygnacio Pérez, escrivano, y Bernardo Sánchez, amanuense de esta ciudad vezinos.

Signatures:

D. Lorenzo Merita, Jayme Cloquell

1735, novembre, 6. València.

Capítols d'arrendament de Paterna.

ARCSCCV, protocols de Victoriano Barberà, nº 1.110

Sépase por esta escritura pública de arrendamiento como yo, Constantino Ortells, ciudadano de la ciudad de Segorbe vecino, de presente hallado en esta de Valencia (a quien yo el escribano doy fee conosco). En nombre y como procurador y thesorero que soy de las rentas del estado ducado de Segorbe, por el muy ilustre y excelentísimo señor don Nicolás Fernández de Córdova de la Cerda y Aragón, duque de Medinaceli y Segorbe, marqués de Priego y Denia, señor de la villa de Paterna, etcétera, según que de mi poder y nombramiento consta por escritura que pasó ante Luis de Muzqui y Loyola, escrivano de la villa y corte de Madrid y notario por su estado noble, a los doze días del mes de mayo del año pasado mil setecientos y quinze (del qual haverse visto y leydo y ser bastante para lo infraescrito, yo el presente escrivano doy fee), en presencia, asistencia y expresso consentimiento y voluntad del dotor don Pedro Llazer Doménech, presbítero, canónigo doctoral de la Santa Metropolitana Yglesia de esta ciudad de Valencia y procurador general del dicho muy ilustre y excelentísimo señor duque y en ejecución de orden de la muy ilustre y excelentíssima señora duquesa de Medinaceli, marquesa de Priego, etcétera, consorte de su excelencia, expedida en el día dos del mes de octubre más cerca pasado de este año mil setecientos treinta y cinco, en respuesta de consulta hecha por dicho dotor y canónigo don Pedro Llazer Doménech, con fecha del día veinte y siete del mes de setiembre antecedente de este mismo año, el tenor de la qual, y el de la respuesta y orden de su excelencia es todo como sigue:

Muy ilustre y excelentíssima señora.

Sobre el arrendamiento de la villa de Paterna, en que remití la proposición del aumento de cincuenta libras que al precio que tiene ahora me hizo Luis García, le respondí lo que vuestra excelencia mandó de que se le admitiese la postura poniéndole al pregón, y oy me han embiado la esquila que va adjunta en que vuestra excelencia se servirá ver lo que dice sobre el apartarse del pregón y por los motivos que expressó el

actual arrendador, Joseph Barrachina, que ha pagado bien, me hizo la misma proposición de añadir cinqüenta libras a las dos mil y cinqüenta en que le tiene ahora, como no se saque al pregón. Y aunque en igual precio ha acostumbrado la casa de vuestra excelencia preferir al que le tiene actualmente, pero no me atrevo viéndoles que ahuyentando del pregón, a pronunciar dictamen en el modo de practicarla, aunque conosco que con el pregón nos exponemos a lo que ellos dicen. Vuestra excelencia se servirá tomar resolución sobre ello y mandarme lo que pareciere conveniente.

Dios guarde a vuestra excelencia en su mayor grandeza los mismos años que ruego, deseo y he menester.

Valencia, y setiembre veinte y siete de mil setecientos treinta y cinco.

(Marge esquerre: respuesta)

Muy ilustre y excelentísima señora, su más obligado servido y capellán, dotor don Pedro Llazer Doménech. Muy ilustre y excelentíssima señora marquesa de Priego, duquessa de Medinaceli, etcétera, mi señora:

Quedo en inteligencia de lo que en esta manifiesta vuestra merced como también de lo que expressava la esquila adjunta: sobre que prevengo a vuestra merced de providencia para que se saquen al pregón las rentas de la villa de Paterna, admitiendo al mayor postor en la misma forma que está mandado pues no convengo en que se quede ningún arrendador con dichas rentas sin la circunstancia del pregón, aunque ofrezcan el aumento de las cinqüenta libras. Dios guarde a vuestra merced muchos años.

San Ildefonso, dos de octubre de mil setecientos treinta y cinco.

Quien estima a vuestra merced, la marquesa de Priego, duquessa de Medinaceli. (cuya consulta y respuesta de su excelencia suprainercitas concuerdan con su original, que para efecto de poderlas continuar en esta escritura se me ha exhibido a mí el presente escrivano de lo qual y del consentimiento y presencia de dicho dotor y canónigo don Pedro Llazer Doménech al otorgamiento de esta escritura, yo el escrivano doy fee).

En dicho nombre y en ejecución y cumplimiento de la orden de su excelencia continuada arriba, y haviendo precedido pública subastación hecha por voz de Vicente Daroca, corredor público, vecino de esta ciudad, quien siendo presente con juramento que voluntariamente ha prestado por Dios nuestro señor y a una señal de cruz, haze

relación y declara haver él corrido y subastado por espacio de dos meses en la presente ciudad, el ya expresado arrendamiento de los derechos, frutos y rentas a señor pertenecientes en dicha villa de Paterna y su término, con diferentes capítulos que para el efecto se le entregaron y baxo irán continuados, por los quatro años que en ellos se expresan, y no haver encontrado quien mayor postura diese que la de dos mil quinientas sesenta y dos libras de a ocho reales de plata cada una, que por cada un año de los quattro del presente arrendamiento han ofrecido dar en los días de Navidad y san Juan de junio por metad, Vicente Antequera, labrador de la villa de Benaguacil, Pasqual Giner y Pedro Giner, hermanos, también labradores, del lugar de Godella, en favor de los cuales como a mayor precio dantes, ha quedado rematado el arrendamiento de dichos derechos (de cuya relación y decclaración yo el presente escrivano doy fee).

De mi buen grado otorgo y conosco que arriendo y doy en arrendamiento a los dichos Vicente Antequera, labrador de la expressada villa de Benaguacil, y a Pasqual Giner y Pedro Giner, hermanos, también labradores, del lugar de Godella, respectivamente vecinos, que están presente y más bajo acceptantes, a los tres juntos y a cada uno de ellos *in solidum*, todos los drechos de señorío, regalías, frutos, censos, luysmos, reluizmos, quindenios, tercio diezmos, particiones de granos y frutos, y demás emolumentos y rentas tocantes y pertenecientes a su excelencia en dicha villa de Paterna y su territorio, que se han acostumbrado cobrar como pertenecientes a dicho muy ilustre y excellentísimo señor duque y a los antecessores señores dueños de la propia villa, y también una casa de morada nuevamente fabricada de qüenta de su excelencia en la misma villa de Paterna, nombrada Casa de la Señoría, por tiempo de quattro años precisos que han de empezar a correr y contarse del día primero del mes de enero del año próximo mil setecientos treinta y seis en adelante continuamente y fenecerán en el último día del mes de deziembre del siguiente año mil setecientos treinta y nueve, y por precio en cada uno de ellos de dos mil quinientas sesenta y dos libras de a ocho reales de plata cada una, que se han de pagar en esta ciudad en monedas de plata corrientes en los días de Navidad y san Juan de junio por metad, deviendo ser la primera paga de mil ducientes ochenta y una libras de las referidas en el día de Navidad del citado año próximo mil setecientos treinta y seis, la segunda de otras semejantes mil ducientes ochenta y una libras en el día de san Juan de junio del siguiente año mil setecientos treinta y siete, y assí en cada uno de los demás años sucesivos de este arrendamiento, y pagas correspondientes al mismo. El qual otorgo con los pactos, condiciones,

obligaciones y retenciones que se expresan en los capítulos immediate siguientes, y no sin ellos, ni de otra manera.

Capítulos con los que se subastan y han de rematar por voz de corredor los drechos de señorío y demás regalías de la villa de Paterna y su término, pertenecientes al muy ilustre y excelentísimo señor duque de Medinaceli y Segorbe, marqués de Priego y Denia, etcétera, señor de la propia villa por tiempo de quatro años que han de empezar a correr y contarse desde el día primero del mes de enero del año próximo mil setecientos treinta y seis y fenecerán en el último día del mes de deziembre de mil setecientos treinta y nueve.

Primeramente, con pacto y condición que en el presente arrendamiento se entiende y ha de entender arrendarse y comprenderse en él los derechos de pilón de la carnicería de dicha villa de Paterna, que son [...]ze libras cada un año, las regalías de horno, tienda y demás a señor pertenecientes en la propia villa, los luyzmos, reluizmos, censos con luyzmo y fadiga, quindenios y demás drechos que hasta el arrendamiento passado se han acostumbrado cobrar por qüenta de su excelencia y todos los otros drechos que le tocan y pertenezen en aquella y su territorio, como también la Casa de la Señoría fabricada en dicha villa, de la qual ha de poder usar dicho arrendador hasta el día de san Juan de junio del año mil setecientos quarenta, no obstante haverse fenecido entonces el tiempo de este arrendamiento en cuyo día deberá dexar del todo libre y desembarazada la referida Casa para que puedan entrar a habitarla y usar de ella el arrendador o arrendadores que en dicho año mil setecientos quarenta lo serán de los referidos drechos, recervándose empero, como se recerva para siempre, los quartos medios o entresuelos de dicha Casa que caen a la parte de sol saliente, los quales han de estar todos tiempos desembarazados y expeditos para que pueda habitarles y usar de ellos cualquier procurador o abogado de su excelencia que pase a dicha villa por alguna dependencia.

2. Otrosí, que el arrendador haya de cobrar los frutos de los vecinos y moradores de la referida villa de Paterna según la merzed de rebaja que les tiene hecha su excelencia durante su voluntad, y respecto a los terrathinientes de la misma villa se guarde y cumpla en la partición de los frutos concedidos a la villa, los drechos pertenecientes a ésta en razón de la paga y rebaxa en orden a la percepción de dichos frutos, no obstante que en los arrendamientos antiguos, otorgados por don Antonio Ramírez de Arellano, se

halle otra cosa por haverse hecho aquellos sin orden ni poder de su excelencia y se dan por revocados, rotos y ningunos qualesquier capítulos otorgados por aquel que sean contrarios a los contenidos en la presente escritura.

3. Otrosí, que el arrendador haya y tenga obligación de dar a los vecinos y moradores de dicha villa de Paterna en cada un año durante el tiempo del presente arrendamiento, toda la simiente de trigo que será menester para sembrar las tierras que aquellos tienen y possehan en el término de la misma villa hasta en suma de cinqüenta cahyzes, con calidad que el dicho trigo que se les dará para sembrar, tengan obligación los dichos vecinos y moradores que le reciban de restituirle y bolverle al arrendador en las eras de la propia villa en trigo o dinero al respecto del precio que tendrá el trigo a el tiempo que el arrendador le entregará a dichos vecinos y estos le restituyan, y a los que no habitasen en dicha villa no tenga obligación el arrendador de dar cimiente alguna para sembrar. Y lo referido se deve entender con calidad que siempre ha de correr por qüenta del arrendador cualquier peligro y riesgo que hubiere en la cobrança de dicho trigo, y que no se ha de entender quedar su excelencia obligado al arrendador a pagar partida alguna de las que no cobrase, o se le perdiessen, antes bien el referido arrendador al tiempo de dar el trigo a los vecinos y moradores de dicha villa deve procurar darle a aquellos de quienes tenga satisfacción y seguridad. Por lo que haviendo los antecessores de su excelencia en el año mil seiscientos cinqüenta y siete concedido a la villa que pondrían en el arrendamiento la dicha obligación, es voluntad de su excelencia no se falte a ella, que los vasallos tengan simiente para sembrar y que los arrendadores queden obligados a darla a los vasallos que la habrán menester, teniendo empero satisfacción de estos, por no quedar en cosa alguna obligado su excelencia sobre este particular.

4. Otrosí, que si el arrendador no estuviere en la referida villa al tiempo de la trilla de los granos para hacer la partición, puedan los vecinos y moradores de dicha villa llamar al Alcalde o regidores de aquella para que haga dicha partición en lugar del mismo arrendador sin que por ello caygan aquellos en pena alguna, y esto se previene por el peligro que puede haver de algún temporal y obviar no se pierdan los frutos que están en dichas eras, todo ello en conformidad de la dicha merced.

5. Otrosí, que el arrendador tenga obligación de llevarse los granos que le pertenezcan desde las eras a su casa en cavallerías propias, y que los vecinos de la

referida villa no tengan en manera alguna obligación de llevarles a la casa del arrendador.

6. Otrosí, que, aunque el arrendador ha de poder durante el presente arrendamiento rearrendar el horno de pan cocer que hay en dicha villa a la persona que le pareciere, ha de ser con la calidad que de cada veinte panes solamente deva tomar uno, que se dice de *puchà*, por su trabajo y no de otra manera.

7. Otrosí, que en el presente arrendamiento se comprenden y devan ser para el arrendador las sesenta y quatro libras que cada un año responde a su excelencia la dicha villa de Paterna por los drechos de México y Barbería por haver fenecido la merced que de dichos drechos tenían hecha los antecessores de su excelencia a la misma villa.

8. Otrosí, que el precio del presente arrendamiento haya y tenga obligación de pagarle el arrendador en los días de Navidad y san Juan de junio por metad en monedas de plata corrientes en esta ciudad de Valencia a su costa y riesgo en la casa donde destinaré el thesorero de su excelencia de dicho estado de Segorbe, empezando a hacer la primer paga en el día de Navidad del año próximo mil settecientos treynta y seis, la segunda en el día de san Juan de junio del siguiente año mil setecientos treynta y siete y assí en los demás sucesivos y que la última paga la haya de hazer y deva satisfazer en el día de san Juan de junio del año mil setecientos quarenta, no obstante que este arrendamiento haya entonces fenecido por lo respectante al tiempo de él, y que a dichas pagas y qualquiera de ellas queden especialmente [...]dos los frutos y rentas que produxen el presente arrendamiento, aunque estén en poder de terceros possehedores.

9. Otrosí, que el arrendador haya y tenga obligación de dar buenos y suficientes fiadores a satisfación de su excelencia y sus procuradores y no contentándose de los tales fiadores, por las causas que a aquellos les parezerán, y por dicha razón se huviese de dar al pregón el presente arrendamiento librándose de nuevo, en tal caso siendo menos el precio en que se librará del que por la pressente escritura se arriendan los referidos drechos, tenga obligación el arrendador de pagar a su excelencia toda aquella cantidad que faltará para el cumplimiento del precio por el qual de presente se arriendan los dichos drechos.

10. Otrosí, que durante el tiempo del presente arrendamiento y pagas de éste pueda su excelencia o su procurador y tesorero del estado de Segorbe, obligar al arrendador a que mejore de fiadores, y en caso de no mejorarles ha de estar en facultad de su

excelencia y de su thesorero referido el que se buelvan a arrendar dichos drechos por el tiempo que restará del presente arrendamiento y lo que faltará al cumplimiento del precio annuo referido lo haya de suplir y pagar el arrendador y sus fiadores según se dize en el capítulo immediate antecedente.

11. Otrosí, que executando el procurador de su excelencia al arrendador o a qualquiera de sus fiadores, si después de empezada la dicha ejecución por qualquier paga vencida del presente arrendamiento, passado un mes no la pagare quede recindido como que no fuese, siendo voluntad del dicho procurador y thesorero de su excelencia quien ha de poder bolver a arrendar los referidos drechos a la persona que más precio diere por ellos, y si será menos que el sobredicho haya de pagar el arrendador, y qualquier de sus fiadores, toda aquella cantidad que faltará para igualar el precio annuo porque en fuerza de la presente escritura se arriendan dichos drechos.

12. Otrosí, que el presente arrendamiento se haze y entiende hacer según y en la conformidad que el ilustrísimo señor Arzobispo y Cabildo de la Santa Metropolitana Yglesia de esta ciudad de Valencia acostumbran arrendar sus drechos, dezimales y primiciales, esto es: que por peste, esterelidad, piedra, granizo, eladas, nieblas, guerras, mortaldad, ni por otros cualesquier casos coxitados o incoxitados que sucedan, ya sea por permisión divina o por malicia humana, no pueda pretender el arrendador, ni sus fiadores, refacción alguna del precio de esta arrendamiento, antes bien siempre le han de pagar cada un año por entero y sin descuento alguno en los plazos ya expressados.

13. Otrosí, que todas las escrituras de ventas, transportaciones, pagoamento de dotes, cargamientos de censos y otros cualesquier contratos en los que quales se necessita de aprobación y firma del señor directo por lo tocante a casa, tierras y otros bienes e sitios de dicha villa de Paterna y su término, las haya de recibir y devan otorgarse ante Victoriano Barberá, escrivano, procurador de su excelencia, o ante el que lo fuere en adelante, como también la escritura o escrituras de rearrendamientos que se hizieren por dicho arrendamiento o sus fiadores de qualquiera de las regalías comprendidas en el presente arrendamiento. Y en caso de hacer lo contrario se le hayan de pagar al dicho Victoriano Barberá los salarios de las tales escrituras o a Christóbal Palos, escrivano también de esta ciudad y procurador de su excelencia.

14. Otrosí, que dicho arrendador haya y tenga obligación de pagar al dicho escrivano bajo firmado el salario de la presente escritura de arrendamiento, la formación de los

capítulos de la misma, y las demás escrituras annexas y dependientes de ella y qualquier otros trabajos extraordinarios, papel sellado de registro y saca de cada una de ellas y entregar una copia franca authéntica y feefaciente a su excelencia, todo por entero.

15. Otrosí, que si ofrecieren dudas o dificultades por las quales se hubiese de mover pleyto alguno entre el dicho excelentísimo señor duque y el arrendador o qualquier fiador suyo, el tal pleyto se haya de conozer y dicendir sumariamente sin estrépito de justicia por dos abogados, el uno parte de su excelencia y el otro por parte del arrendador, o fiadores de este, y que en caso de discordia se haya de nombrar un tercero por los mismos abogados y a arbitrio de ellos para la declaración de dicho pleyto.

16. Otrosí, y últimamente, que los presentes capítulos y cada uno de ellos sean ejecutivos con submissión especial a las justicias de su magestad de la presente ciudad, renunciación de propio fuero y domicilio, poderío de justicias y demás cláusulas en semejantes escrituras de arrendamientos poner acostumbradas.

Y con dichos pactos, capítulos y condiciones, obligaciones, retenciones y reservaciones respectivamente contenidos en los mismo capítulos supraincertos, y no sin ellos, ni de otra manera, doy en arrendamiento a los dichos Vicente Antequera, Pasqual Giner y Pedro Giner, los expresados drechos de señorío y demás que a su excelencia pertenezen y va referido en la sobredicha villa de Paterna y su término por el ya expresado tiempo de quatro años, y mencionado precio annuo de dos mil quinientas sesenta y dos libras de a ocho reales de plata cada una, pagadoras por metad en los plazos ya relacionados de Navidad y san Juan de junio. Y prometo y me obligo en dicho nombre a que les será cierto, seguro y permanente este arrendamiento y no quitado por más ni menos cantidad, ni por el tanto, y si les faltare les daré como tal procurador y thesorero de su excelencia equivalente con las mismas conveniencias y comodidades, y en su defecto les pagaré en dicho nombre todos los daños, menoscabos, perjuhycios y costas que por ello se les siguieren y recrecieren, differida la liquidación de todo en esta escritura o copia authéntica de ella y el juramento de quien fuere parte, y sin otra prueba de que les refiero aunque por derecho se requiera. Para cuyo cumplimiento obligo los bienes y rentas de dicho muy ilustre y excelentísimo señor duque, mi principal, havidos y por haver.

Y siendo presente como va dicho los referidos Vicente Antequera, Pasqual Giner y Pedro Giner (a quienes yo, el escrivano, doy fee conosco), dixeron: que todos tres y

cada uno de ellos *in solidum*, recibían y recibieron en arrendamiento los mencionados derechos de señorío, rentas, regalías y demás perteneciente a su excelencia en la expressada villa de Paterna y su término, y casa nueva de su excelencia nombrada de la Señoría, construida y fabricada en la propia villa, con los pactos, capítulos y condiciones que arriba quedan continuados, los quales para que más les perjudiquen, quieren se entiendan aquí nuevamente por repetidos, por el dicho tiempo de quatro años y precio en cada uno de ellos de las ya expressadas dos mil quinientas sesenta y dos libras de a ocho reales de plata cada una, que prometen pagar de por metad en los días de Navidad y san Juan de junio en monedad de plata corrientes, puestas a su costa y riesgo en la presente ciudad en poder de la persona que destinare el thesorero del estado ducado de Segorbe, nombrado por su excelencia. Y que si cumplido qualquier de los plazos de este arrendamiento fuere necesario imbiar persona a donde ellos tres arrendadores y qualquier de ellos residieren y tuvieran bienes, le pagaran mil maravedís por el salario de cada un día de los que se ocupare la tal persona, con más los de ida y buelta, cuya liquidación difieren en la relación simple o jurada de la misma persona y por lo que montaren los tales salarios y demás costas que se causen hasta el effectivo pago, quieren que se hagan contra ellos y cada uno de ellos *in solidum*, las mismas diligencias que por el principal débito y por todo consientes se les execute también de mancomún *et in solidum* con sólo esta escritura o copia authéntica de ella y el juramento de quien fuere parte, sin otra prueba alguna de que le relevan aunque por drecho se requiera; en cuya razón renuncian en quanto menester sea y en bastante forma de drecho, así las leyes que prohíben los salarios como las que las moderan. Y así mismo renuncian la ley de *duobus reis debendi* la authéntica presente *hoc ita de fide in soribus*, el beneficio de la divición y excusión de bienes, el depósito de las expensas y demás de la mancomunidad y fianza con todas las cláusulas como en ellas se expresa. Y para el debido cumplimiento de lo que les incumbe en dicha razón obligan sus personas y bienes muebles y rahyzen havidos y por haver, y ambas dichas partes cada una por lo que le toca y en fuerza y por virtud de esta escritura debe cumplir, dan poder a las justicias y jueces de su magestad que de este negocio y causa pueden y devan conocer (en especial a las de esta ciudad, a cuya jurisdicción se someten e a sus respective bienes, y renuncian sus domicilios y qualquier otro fuero que de nuevo ganaren, la ley *si convenerit de jurisdictione omnium judicum*, la última pragmática de las submisiones y demás leyes y fueros de su favor con la general del drecho en forma) para que les compelan y apremien respectivamente al cumplimiento de lo referido, como por

sentencia passada en cosa juzgada y por sí consentida. En cuyo testimonio recíprocamente otorgan la presente en la ciudad de Valencia a los seis días del mes de noviembre de mil setecientos treinta y cinco años.

Y lo firman los dichos Constantino Ortells y Vicente Antequera, y por los referidos Pasqual Giner y Pedro Giner, hermanos, que dixeron no saber escribir, a sus ruegos lo firmó uno de los testigos, que lo fueron el dotor don Lorenzo Merita, abogado, Joseph Vicente Marsal y Joseph Ygnacio Pérez, escrivanos de esta ciudad de Valencia.

[Signatures]: Vicente Antequera, Constantino Ortells, Joseph Ygnacio Pérez, testigo.

Ante mí: Victoriano Barberá.